This weekly newspaper was mailed on
Tuesday, July 30, 1991

Lietuvos
Nacionalinė
M.Mažvydo
Biblioteka

TĖVIŠKĖS ŽIBURIAI

THE LIGHTS OF HOMELAND

Nr. 31-32 (2162-2163) 1991 LIEPA-JULY 30 • LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS — LITHUANIAN WEEKLY • 2185 STAVEBANK RD., MISSISSAUGA, ONT. L5C 1T3, CANADA • Tel. (416)275-4672

Du ir du yra trys?

Idėjos kuria gyvenimo pažangą. Tarsi kalnų upeliai nevaržoma srove jos lekia į lygumas, kad susigertų ir drėkintų žemę, kuriai nuo pat pasaulio pradžios liepta išlaikyti visa, kas gyva. Vienos idėjos, arba sumanymai, ribojasi siauresne plėtote, kitos užsimojusios aprėpti visą pasaulį. Vienos — tik trumpalaikis žybtelėjimas, kitos laikosi šimtmečiais. Tik ne visos nuo tų nematomų aukštumų neša tyrą vandenėlį. Kai kurios plūsta su drumzlėmis ir nuodais.

MĄSTANČIOJI žmonija prie pastarųjų priskiria ir marksizmą. Karolis Marksas buvo revoliucinių nuotaikų filosofas, kuriam daugiau rūpėjo ne pažinimas, bet pakeitimas. Ir jau vien dėl to jam reikėjo kurti revoliucines nuotaikas atitinkančias teorijas. Jis skelbė, kad visuomenę formuoja ne idėjos, ne žmogaus sąmoningumas, ne dvasinių vertybių vaidmuo, bet medžiaginių gėrybių gaminimo sąlygos, nustatančios ir žmogaus gyvenimo kryptį. Pagal Marksą, teegzistuojančios dvi žmonių grupės: gamybininkai (išnaudotojai) ir darbininkai (pavergtieji). Be jokios gilesnės įžvalgos išnaudojimas čia automatiškai sutapatinamas su socialine žmogaus padėtimi, nors iš esmės visais laikais jis buvo tik žmogaus būdo savybė, pasireiškianti įvairiomis formomis visose žmonių grupėse. Marksas, atmesdamas kitokį grupavimą, žmoniją skėlė į dvi klases: išnaudotojus ir proletarus. Marksizmo tikslas — padaryti vienklasę žmonių bendruomenę. Revoliucija pagreitinanti procesą pereiti iš kapitalizmo į komunizmą. Leninizmas tuos pasaulio pakeitimo siekius atremia į vadinamąjį mokslinį socializmą. Įvedimas žodžio "mokslinis" idėją bando apvilkti tiesos ir neklaidingumo drabužiu, nes mokslas siekia tikro, nešališko pažinimo. Vakarai, nors iš pradžių ir domėjosi marksizmu, tolydžio protingai atsirankiojo kas kam tinka, iškošė tekančią srovę, kad mažiau nuodų išsilietų visuomenėje ir kad dingtų klausimas: kurioje klasėje tu pats esi? Kad to neatsitiktų Rusijoje, Leninas įvedė griežtą diktatūrą su stipriu centru ir partijos kultu.

PO SEPTYNIASDEŠIMT metų toje pačioje Rusijoje B. Jelcinas savo priešrinkiminėje kalboje pusiau juokais pasigraudeno: kodėl marksizmas turėjo būti išbandytas Rusijoje, o ne kokioje nors Afrikos tautelėje? Klausiame ir mes — kodėl penkiasdešimt metų priverstinai marksizmą turėjo bandyti ir Lietuva, kodėl visa Rytų Europa? Atsipalaidavę nuo stalininio teroro ir prievartos šių dienų reformų suirutėje marksizmo teoretikai ir istorikai vieni į kitus pirštais teberodo. Ir dar ilgai rodys, vis klausdami — kodėl? Pajudėjęs komunistinių didikų širšynas Gorbačiovo pertvarką su neregėtais-negirdėtais privatizacijos planais ir ėjimais laiko paprasčiausia marksizmo-leninizmo idėjų išdavyste. Dar daugiau — komunizmo pardavimu už Amerikos dolerius, griovimu Stalino sukurtos imperijos, dėl kurios žuvo 20 milijonų žmonių. Lietuvos komunistų ideologas Juozas Jermalavičius 1986 m. skelbė: "Privatinės nuosavybės liaupsinimas — ryškiausias buržuazinės propagandos bruožas". O daugiapartinė sistema ir joje iškylantys nauji pareigūnai vis dar komunistinėje valstybėje — tai antausis Sovietų Sąjungos kūrėjui Leninui, kuris liepė: "Negalima leisti, kad į svarbiausius valstybinius postus žmones skirtų ne valdančioji komunistų partija". Taigi Gorbačiovo pradėtoje pertvarkoje visa tai — ugnies ir vandens gretinimas, dar vienas absurdas, papildomai sujaukiantis marksizmo teorijas ir tą be atvangos kartojamą "mokslinį" socializmą, kurį vienas politinių mokslų absolventas šitaip apibūdina: jei teiginys "du ir du yra trys" tarnauja revoliucijai ar partijai, tai jisai yra tiesa. Nėra ko stebėtis, kad viskas griūva. Norint gyventi, reikia rinktis tyrą, gaivinančią idėją. **Č.S.**

Lietuvos jaunimo grupė, 1989 metais iškėlusi trispalvę Gedimino pilies bokšte Vilniuje **Nuotr. H. Paulausko**

PRANEŠIMAS IŠ VILNIAUS

Mūsų tik vienas kelias - į laisvę

HENRIKAS PAULAUSKAS

Beveik po dviejų mėnesių viešnagės Kanadoje vėl einu Vilniaus gatvėmis. Vasara Lietuvoje, kaip retai klasikinė – saulė žeme ridinėjasi. Liepa buvo ypač palanki šienapjūtei. Ir kiekvienas varom savo pradalges.

Birželio 13 d. Valstybės muziejuje, kuriam vadovauju, atidarėm parodą "Tamsiame vidurnakty nežuvę", skirtą sovietinių masinių represijų Lietuvoje 50-čiui. Į atidarymą atvyko apie 400 buvusių tremtinių ir jų giminių, o taip pat Lietuvos aukščiausiosios tarybos pirmininkas Vytautas Landsbergis, kuris čia pasakė kalbą. Mons. J. Vasiliauskas pašventino didžiulį kryžių, padarytą iš Sibiro medžio, ir ąžuolo Rūpintojėlį, kančios simbolį.

Kas muziejuje?

Artimiausiuose muziejaus planuose – parodėlė, skirta Nepriklausomos Lietuvos sportui, ryšium su Pasaulio lietuvių sporto žaidynėm, Lietuvos senosios reklamos paroda, tarptautinė etikečių rinkėjų paroda ir varžytynės, metų pabaigoje – didelė paroda, skirta tragiškojo sausio 13 metinėms. Perspektyvoje – parodos apie Lietuvos partizanus ir rezistencinę kovą, įžymius Lietuvos politinius ir visuomenės veikėjus, lietuvių išeivių gyvenimą ir kovą už Lietuvos nepriklausomybę bei laisvę.

Netrukus mūsų muziejuje dideles tautodailės parodas atidarys dailės muziejaus darbuotojai – tai senųjų kryžių Rūpintojėlių, senųjų kraičio skrynių, keramikos, audinių ir tautinių drabužių rodiniai. Siekiame, kad Lietuvos valstybės muziejus taptų įdomiu ir patraukliu kultūros centru, kad jo salėmis naudotųsi įvairių žinybų muziejininkai ir parodų rengėjai.

O kas aplamai Lietuvoje?

Parduotuvės beveik tuščios, bet svečius vaišinam braškėm ir žemuogėm, kurios daug kvapesnės už siūlomas Kanadoje. Ir duonelė skani, nors pabrango keturis kartus. Atlyginimai padidėjo tik du kartus. Negausi Lietuvoje nusipirkti nei lovos, nei sofos, nei virdulio ar puodo. Visi gyvena iš sukauptų išteklių, o pensininkams ir senesniem žmonėm – visai striuka.

Kolaborantai ir buvę LKP nomenklatūrininkai bando kiršinti žmones, tyliai ir balsiai agituoja prieš mūsų parlamentą, V. Landsbergį, vyriausybę.

Vienas tokių "Trojos arkliukų" – naujai susikūręs "Lietuvos ateities forumas" (LAF). Jo atstovai važinėja po miestus ir miestelius, bando agituoti prieš Lietuvos vadovus, siekia priešlaikinių rinkimų. Liūdniausia, kad jo gretose – daug gabių ir žinomų žmonių, daugiausia rajonų veikėjų, žemdirbių vadovų, atsiskyrusių sąjūdininkų. Drumsdami vandenį, jie silpnina tautos vienybę. O kai pasipiktinę žmonės, ypač jaunimas, tuos LAF atstovus apmėto supuvusiais kiaušiniais, šaukiama, kad Lietuvoj nėra demokratijos! Ne paskutinėje vietoje ir asmeninės ambicijos, prarastų ar nepasiektų aukštų vietų ilgesys ir pavydas.

Apsukresni lobsta iš spekuliacijos. Sutvarkyti visą šį chaosą, kai Aukštaitijos ūkininko žodžiais tariant dabar "valdžia be valdžios ir tvarka be tvarkos", nepaprastai sudėtingas uždavinys. Esu Landsbergio ir Vagnoriaus šalininkas ir manau, kad tik šie vyrai kompetetingi ieškoti išeities ir vadovauti tautai.

Liūdniausia, kad besiformuojanti opozicija yra jei ne raudona, tai gerokai ružava. Manyčiau, kad buvę LKP veikėjai iš viso turėtų pasitraukti iš politinės veiklos. Pasivadino jie LDDP, bet nepasmerkė net Sniečkaus išdavysčių, kai tas į Sibirą vežė savo dėdes ir pusbrolius. Prunskienė vis dar vaizduoja, kad ji nepakeičiama ekonomistė ir politikė, nors ji labai analogiška Voldemarui, tik su ... sijonu! Nesmagu, kad valdžios žmonės, vos priartėję prie "valstybės lovio", pamiršta elementarų kuklumą ir seną vikingų posakį, skirstant grobį:

"... bet karalius negauna dalies,
nes karaliui pakanka GARBĖS".

Dabarties savanoriai

Kolaborantai ir OMON gaujos siaučia. Susprogdino kryžių Vilniuje, užpuolė TV budėtojų namelį, niokoja muitines. Bet auga jiems ir reali jėga – Lietuvos savanoriai, krašto apsaugos departamento vyrai, būsimos Lietuvos kariuomenės užuomazga. Liepos 6, švenčiant Lietuvos valstybės dieną, kai 1253 m. Mindaugas priėmęs krikštą ir karūnavosi karaliumi, Vilniuje, Vingio parke, įvyko Lietuvos savanoriškų krašto apsaugos rinktinių paradas ir sporto varžybos. Į iškilmes atvyko V. Landsbergis, Vilniaus arkivyskupijos administratorius vyskupas Juozas Tunaitis, kuris palaimino savanorius. Paradą priėmė Savanoriškos krašto apsaugos tarnybos štabo viršininkas Jonas Gečas. Ši šventė, kurią vedžiau prisiminęs seną profesiją kaip diktorius, man priminė senąsias kariuomenės ir visuomenės susiartinimo šventes. Tai buvo įspūdingas renginys.

Svečiai

Lietuvoje gan gausu svečių iš tolimų šalių, mielų brolių ir sesių iš JAV ir Kanados, Australijos. Kryžių kalne prie Šiaulių mačiau net du meniškus kryžius, kuriuos pastatė Kanados lietuviai, jų tarpe – Montrealio Aušros Vartų parapijos choristai.

Smagu, kad jau galime savo brangius svečius vežioti po visą Lietuvą skersai, išilgai, niekieno leidimų nebeprašydami. Ir pasitinka pakelėse vis nauji kryžiai Nepriklausomybės laikų paminklai ir daugybė statomų namų.

Statyba ir bežemiai

Sunki problema dabar Lietuvoje ką nors statyti, kai taip

(Nukelta į 2-rą psl.)

Laisvės žygininkas Paulius Klimas, žygiavęs 600 km nuo Talino iki Vilniaus, lydimas Lietuvos aukšč. tarybos pirmininko V. Landsbergio ir kitų, eina paskutinį kilometrą Vilniuje nuo Aukščiausios tarybos iki arkikatedros, kur žygis buvo baigtas Mišiomis 1991.VI.14

KANADOS ĮVYKIAI

Rasinės riaušės Halifakse

Naujosios Skotijos provincijos sostinėje Halifakse tris dienas truko rasinės riaušės tarp juodųjų ir baltųjų paauglių. Nukentėjo abi pusės. Vienam juodosios rasės atstovui peiliu buvo pradurti plaučiai, du baltaodžius vyrus ir moterį beisbolo lazdomis ir buteliais žiauriai sumušė užpuolusi juodukų gauja. Ligoninėje atsidūrė keliolika sunkiau sužeistų abipusių aukų. Nukentėjo ne tik žmonės, bet ir krautuvių vitrinos. Teisinamasi, kad riaušes sukėlė pilietinio atsakingumo stokojantys baltieji ir juodieji paaugliai.

Iš tikrųjų rasinė įtampa Halifakse brendo jau daug metų. N. Skotijos negrai nėra dabartiniai ateiviai iš Afrikos ir Karibų jūros salų. Jie — čia gimę ir augę pilnateisiai Kanados piliečiai, turintys trijų šimtmečių istoriją. Ji prasideda 1604 m., kai N. Skotijon atvyko prancūzams vertėju pokalbiuose su indėnais dirbęs negras Matthew Decosta. Vėlesniais šimtmečiais negrų vergų ir laisvų darbininkų N. Skotijon atsivežė iš būsimų Jungtinių Amerikos Valstybių pasitraukę Britanijai ištikimi kolonistai.

N. Skotija dabar turi apie 30.000 tų atsivežtų negrų palikuonių, kuriem ši provincija yra gimtinė, o Kanada — tėvynė. Juos dabar erzina daugelio nesusigaudančių kanadiečių klausimas: "Iš kurios salos esi atvykęs?" Erzina ir iš JAV su protėviais atkeliavęs rasizmas. N. Skotija 1884 m. priėmė įstatymą, įvedusį atskiras mokyklas negrų vaikams. Tas mokyklas N. Skotijos provincinis parlamentas patvirtino 1918 m., o jas panaikino tik 1954 m.

Dėl menkesnio įsilavinimo šiandien beveik pusė N. Skotijos negrų priklauso blogesnius darbus turinčių gyventojų grupei. Jų vidutinis metinis uždarbis yra 43% mažesnis už baltųjų, bedarbių skaičius trigubai didesnis. N. Skotija turi apie 1.200 advokatų, o jų tarpe yra tik 12 negrų. Halifakse, žymiausiam Kanados Atlanto uoste, tvarką prižiūri 275 policininkai, savo eilėse turintys tik penkis negrus. Halifakso burmistras Ran Wallace ir policijos viršininkas Vince

(Nukelta į 9-tą psl.)

Dabarties įvykiai Lietuvoje

Susitiko su popiežiumi

Lietuvos parlamento atstovai, Vatikano radijo liepos 21 d. pranešimu, E. Gentvilas, B. Gajauskas, E. Jarašiūnas, S. Šaltenis, G. Romonas ir M. Treinys bendros audiencijos metu susitiko su Šv. Tėvu. Popiežius juos pasveikino lietuviškai: "Nuoširdžiai sveikinu svečius iš Lietuvos, ypač Aukščiausiosios tarybos deputatus, lankančius Romą ir Vatikaną. Meldžiu Viešpatį, kad laimintų jus, jūsų šeimas, jūsų pastangas pakelti gerovę ir išlaikyti vienybę jūsų tėvynėje. Tegloboja jus Aušros Vartų Gailestingumo Motina". Popiežius su deputatais pasikalbėjo ir asmeniškai. Per juos pasveikino lietuvių tautą, kurią prisimena maldoje.

Delegacijos pirm. E. Gentvilas ir B. Gajauskas padėkojo Šv. Tėvui už nuolatinį rūpestį Lietuva, prašė ir ateityje užtarti lietuvių tautą, paremti jos laisvės troškimus. Delegacija popiežiui įteikė Lietuvos vaizdų albumą.

Užtaria Lietuvą

JAV katalikų konferencija, kaip praneša LIC, pakartotinai pareiškė paramą lietuvių tautos nepriklausomybės siekiams. JAV katalikų vyskupų socialinio teisingumo departamento sekretorius J. Cazr laiške Valstybės departamento laikinajam Europos ir Kanados reikalų sekretoriaus pavaduotojui J. Dobbins pažymėjo: "Aš tikiuosi, kad, suteikdama prekybos kreditus ir tiesioginę paramą Tarybų Sąjungai, JAV pavartos šias ir kitas iniciatyvas sustiprinti demokratinį atsinaujinimą Pabaltijyje, įtaigoti tarybinę valdžią baigti smurto veiksmus ir paspartinti prasiveržimą iš dabartinio politinio sustingimo".

To pačio departamento tarptautinio skyriaus pirm. vysk. J. Roach parašė laišką Lietuvos kardinolui V. Sladkevičiui, išreikšdamas užuojautą dėl a.a. arkiv. Julijono Steponavičiaus mirties, o taip pat ir solidarumą, moralinę paramą kardinolui ir lietuvių tautai šiame laikotarpyje, kai sovietinės jėgos trypia pagrindines žmogaus teises, demokratinį atsinaujinimą ir stato į pavojų teisėtus tautinio apsisprendimo siekius. Amerikos vyskupai ragina atitinkamus valdžios pareigūnus, tikėdamiesi, kad šie imsis ryžtingesnių žingsnių taikingam ir demokratiniam krizės sprendimui.

Pasirašė sutartį

— LIC pranešimu, liepos 29 d. Lietuvos aukščiausiosios tarybos pirmininkas Vytautas Landsbergis ir Rusijos federacijos prezidentas Borisas Jelcinas, lydimi savo delegacijų, pasirašė sutartį, nustatančią santykius tarp Lietuvos ir Rusijos. Sutartis pasirašyta Rusijos aukščiausiosios tarybos rūmuose. Ją turės ratifikuoti Lietuvos ir Rusijos aukščiausiosios tarybos. Papildomi dokumentai bus pasirašyti dėl Kaliningrado srities ir Lietuvos bei Rusijos atstovybių.

Lietuvių oficialią delegaciją sudaro ministeris pirm. Gediminas Vagnorius, užsienio reikalų ministeris Algirdas Saudargas, Aukščiausiosios tarybos vicepirm. Česlovas Stankevičius, Aukščiausiosios tarybos užsienio reikalų komisijos pirm. Emanuelis Zingeris, tarybos narys Vladimiras Jarmolenko.

Nauji užpuolimai

LIC perduotomis žiniomis iš Lietuvos aukščiausiosios tarybos, liepos 28 naktį, 1 v.r., penki vyrai, apsirengę civiliniais drabužiais, apsiginklavę automatiniais šautuvais, užpuolė Saločių muitinę prie Latvijos sienos. Jie privertė muitinės sargybinius sugulti ant žemės, atėmė jų diržus, pinigus ir nešiojamą radijo aparatą, padegė muitinę ir nuvažiavo Latvijos pusėn. Muitinės tarnautojai atpažino, kad jie yra tie patys kareiviai, "juodosios beretės", užpuldinėję muitines anksčiau. Vienas muitinės tarnautojas buvo sumuštas su šautuvo buože.

Apie 2.10 v.r. ta pati muitinė buvo vėl užpulta. Šį kartą užpuolime dalyvavo apie 17 kariškių, apsiginklavusių automatiniais šautuvais ir pistoletais, vilkėdami lauko uniformomis. Vienas iš jų buvo civiliškai apsirengęs. Tuo laiku muitinėje buvo 4 sargybiniai. Trims pavyko pabėgti, o ketvirtasis buvo priverstas atsigulti ant žemės ir buvo išjuokiamas. Užpuolikai paėmė 4-rias sargybinių uniformas, lazdas ir kelių ženklus. Metė granatas į muitinę ir autobusų stotį. Tuo laiku buvo vienas autobusas. Žmonių nebuvo sužeista, bet muitinė sunaikinta.

Kitos žinios

— Liepos 19 d. Lietuvos generalinė prokuratūra pasirašė susitarimą su Sov. Sąjungos generaline prokuratūra tirti bendrai sausio 13 d. įvykius Vilniuje. Tardymą praves Lietuvos generalinė prokuratūra, bylą spręs Lietuvos respublikos aukščiausias teismas.

— Mokslo metų pradžioje į Norvegiją išvyks 4 pedagoginio instituto studentai. Jie ten studijuos anglų, norvegų kalbas ir pedagogikos pagrindus.

— Liepos 21 d. Jurbarko kuopos krašto apsaugos savanoriai priėmė iškilmingą priesaiką. Kuopa pavadinta Lietuvos kunigaikščio Kęstučio vardu.

— Lietuvos vyriausybė priėmė nutarimą — liepos 29 d. bus įvestos prekių kortelės. Tai bus geresnė prekių paskirstymo tvarka. Tokias korteles gaus ir sovietų kariškiai, esantys Lietuvoje. Premjeras G. Vagnorius per televiziją parodė Lietuvos pinigų pavyzdžius, bet nepasakė, kada jie bus paleisti į apyvartą. **J. A.**

Šiame numeryje:

Du ir du yra trys?
Pagal Marksą tik dvi žmonių grupės: išnaudotojai ir proletarai
Mūsų tik vienas kelias – į laisvę
Pusės amžiaus priespaudos jungas uždėjo baisią naštą
Kas yra mažumos?
Vieno krašto mažuma gali būti kito krašto dauguma
Kakta sienos nepramuši?
Žydų tautžudystės klausimu nacių okupuotoje Lietuvoje
"Leisk, Viešpatie, numirti"
Rašytojo Stasio Kašausko knyga
Ten, kur kunigaikščiai ilsėdavosi
Birštono kurortas ir jo gydyklos
"Vilniaus Aušros Vartai"
Naujausia knyga apie žymiausią Lietuvos šventovę lenkų kalba
Mitologinė mišrainė
Pranės Dundulienės "Senovės lietuvių mitologija ir religija"

TĖVIŠKĖS ŽIBURIAI
THE LIGHTS OF HOMELAND

2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont. L5C 1T3, Canada. Tel. (416) 275-4672. FAX (416) 275-1336. Second class mail reg. nr. 00509
LEIDĖJAS: Kanados lietuvių katalikų kultūros draugija "Žiburiai"
REDAGUOJA: kun. dr. Pr. Gaida, Vyt. Kastytis, J. Andrulis, Vyt. Balčiūnas, Č. Senkevičius. Metinė prenumerata – $30, pusmetinė – $16, rėmėjo – $40, garbės – $50 (Amerikoj - JAV dol.), oro paštu - $100. Pavieniai nr. – 1 doleris. Adresų keitimo reikalu kreiptis į "TŽ" administraciją. Skelbimai ruošiamam nr. priimami iki ketvirtadienio. Už skelbimų turinį redakcija neatsako. Rankraščiai taisomi redakcijos nuožiūra. Bendradarbių pasirašyti straipsniai nebūtinai reiškia redakcijos nuomonę.
Tėviškės žiburiai (The Lights of Homeland, USPS 740-550) is published weekly, except 1st a. 2nd week in August and 4th week in December by Lithuanian Canadian R.C. Cultural Soc. "Žiburiai", Inc., 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont. L5C 1T3. Phone: (416) 275-4672. U.S. office of publication, Lewiston, NY 14092. Subscriptions: regular $30.00, supporter $40.00, honorary $50.00 per year. Second Class Postage paid at Lewiston, NY. US POSTMASTER: send address changes to: "Tėviškės žiburiai", P. O. Box 1195 Lewiston, NY 14092. CANADA POST: send address changes to 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ontario L5C 1T3. Printed in Canada.

Kas yra mažumos?

Mėginimai apibrėžti sąvoką

A. LEMBERGAS

Viena svarbiausių nūdienos demokratinio gyvenimo problemų yra mažumų klausimas, kurį šiuo metu ypač stengiasi spręsti Europos taryba. Tai gana sudėtingas klausimas, kaip matyti ir iš to, kad pati mažumų sąvoka nėra lengvai apibrėžiama.

Nepaprasta mažumų įvairovė

Nėra vieno bendro visiems priimtino mažumų apibrėžimo. Europos tarybos mažumų klausimų svarstymuose paprastai skiriamos trys rūšys: *tautinės* mažumos, kurios skiriasi savo rase, kultūra ar kilme; *tikybinės* mažumos, kurios skiriasi savo tikyba; *kalbinės* mažumos, kurios skiriasi savo kalba.

Labai dažnai mažumos susidaro iš visų trijų rūšių derinio, ir kalbos bei tikybos skirtumai palaiko kultūros bei gyvenimo būdo skirtumus. Visų mažumų bendras bruožas tas, kad jos gyvena krašte, kuriame vyrauja kitokia kultūra, tikyba ar kalba. Tačiau vieno krašto mažuma gali būti kito krašto dauguma. Gali būti, jog ta pati mažuma vienoje valstybėje drauge sudaro atskiros jos srities ar krašto gyventojų daugumą.

Šalia šių trijų rūšių mažumų, kurios skiriamos pagal tautybę, tikybą ir kalbą, yra nesuskaičiuojama daugybė kitokių, kurių buvimą lemia įvairiausi visuomenės, ūkio, politikos, papročių ir kitokie skirtumai. Atsižvelgdami į amžiaus ar sveikatos skirtumus, galime skirti vaikų, senių, nepagydomų ligonių bei invalidų mažumas; pagal užsiėmimą ar turtą — žemdirbių, darbininkų, tarnautojų, kariškių, namų šeimininkių, bedarbių, vargšų ir kitokių mažumas.

Ne tik visokie kitataučiai, kitašaliai, kitatikiai, kitamaniai, atskalūnai, atsiskyrėliai, keistuoliai ar šiaip labiau iš kitų išsiskiriantys žmonės sudaro mažumas, bet ir kiekviena statistiškai apčiuopiama grupė ar žmonių rūšis.

Demokratinės piliečių ir žmogaus teisių lygybės požiūriu daugiausia galvojama apie tas mažumas, kurios dėl savo silpnumo yra daugumos skriaudžiamos ir nepajėgia apsiginti. Vis dėlto nereikėtų pamiršti, kad esama nemažai tokių mažumų, kurios sugeba primesti savo valią daugumai, kitaip tariant, pačios daro skriaudą ir nėra skriaudžiamos. Tokiomis mažumomis kol kas nesidomima, nebent jos, kaip pvz. valdžios netekę komunistai, patenka į diskriminavimo pavojų.

Mažumos ypatybės ir sąvoka

Kokie kriterijai lemia nustatant mažumos sąvoką, nelengva pasakyti. Visų pirma, neaiškus mažumos kiekybės vaidmuo. Pavyzdžiui, iki šiol Belgijos flamandai ir moterys visuose Europos tarybos kraštuose, nors ir sudarydami nežymią daugumą prieš likusią visuomenės dalį, jautėsi mažuma ir faktiškai tokia buvo laikomi.

Kai kalbama apie tautines mažumas, dažnai prie jų nepriskiriami užsieniečiai ateiviai darbininkai ar studentai.

Europos žmogaus teisių konvencijos 14-sis straipsnis irgi neduoda patenkinamo tautinės mažumos apibrėžimo. Maltos parlamentaras Brancat'as teigia, kad mažumų teisių reikalus Europoje galima spręsti ir be aiškaus mažumų sąvokos apibrėžimo, nes tam užtenka bendrųjų principų, kurie tinka visų rūšių mažumoms.

Europos tarybos teisės reikalų bei žmogaus teisių komisija 1961 metais tautines mažumas mėgino taip aptarti: "Tai nuo seno valstybės teritorijoje gyvenančios atskiros ar aiškiai skirtingos grupės". Tačiau pati komisija pripažino, kad toks apibrėžimas gali būti nepakankamas.

Mažumų buvimą kartais labiau apsprendžia jų tautinis prieraišumas ar panašumai, negu ryškūs kalbos ar kultūros požymių skirtumai. Pavyzdžiui, Šlesvigo mažumos: čia didžioji krašto gyventojų dalis yra tos pačios etninės kilmės, tačiau skiriasi savo nusistatymu Danijos ar Vokietijos atžvilgiu ir sudaro danų mažumą pietų Šlesvige ir vokiečių mažumą šiaurės Šlesvige.

Jungtinių Tautų diskriminacijos panaikinimo ir mažumų apsaugos pakomisė priėmė tokią definiciją: "Mažumos terminas apima tik tas nevyraujančias gyventojų grupes, kurios turi ir nori išlaikyti nusistovėjusias tautybės, tikybos, kalbos tradicijas ar požymius, kurie aiškiai skiriasi nuo likusios gyventojų dalies; tokios mažumos turi turėti pakankamą žmonių skaičių, kad pajėgtų tuos požymius išsaugoti; tų mažumų nariai turi būti lojalūs savo valstybės piliečiai".

Ne tik šiame Jungtinių Tautų dokumente, bet ir kituose tarptautiniuose susitarimuose, ypač Europos tarybos dokumentuose, nuolat pabrėžiama, kad mažumos savo teisėmis gali naudotis, kiek tai neprieštarauja jų gyvenamojo krašto piliečių teisėms.

REMKIME KANADOS LIETUVIŲ FONDĄ!

Iki šiol šis fondas išleido per 700,000 dolerių lietuviškai kultūrai, menui, švietimui paremti. Pagrindinis fondo kapitalas yra neliečiamas, tiktai palūkanos skiriamos lietuviškai veiklai įvairiose srityse.

Sudarydami testamentus, bent dalį turto palikime Kanados lietuvių fondui (Lithuanian-Canadian Foundation).

Tapkime šio fondo nariais ir aukokime jam! Visos aukos atleidžiamos nuo valstybinių pajamų mokesčių.

Testamentines ir kitas aukas siųsti:

Lithuanian-Canadian Foundation, 1573 Bloor St. W., Toronto, Ont. M6P 1A6.

Šio fondo šūkis: *"Kapitalas Lietuvai, palūkanos — lietuvybei išeivijoje!"*

"Sąjūdžio" grupė 1989 m. pavasarį surengė piketą prie Lietuvos radijo bei televizijos pastato ir nuvertė sovietinio komiteto pirmininką JUOZĄ KUOLELĮ, kuris dabar tarnauja maskvinei komunistų partijai. Kairėje stovi – V. TOMKUS, V. ČEPAITIS ir kt. Nuotr. H. Paulausko

Kakta sienos nepramuši?

ANTANAS MUSTEIKIS

Rašant apie lietuvių ir žydų tragediją, prasiveržia jausmo ir propagandos motyvai

ANTANAS MUSTEIKIS

I

Toks klausimas kyla, kai paskaitai dažną straipsnį, kuris iškelia holokausto aukas, susijusias su lietuviais ar Lietuvos teritorija. Kiekviena tema yra vertinga, jei ieškoma tiesos. Deja, daugeliu atvejų holokausto autoriams rūpi ne tiek tiesa, kiek kažkas kita. Tai galima pavadinti etniniu sąskaitų suvedinėjimu. O tai juos įrikiuoja į propagandininkų eilę. Bet ar jie kakta pramuša sieną?

Propagandininkai vadovaujasi šia prielaida: jei žmogų pavadinsi ožka ir tai nuolat kartosi, galimas dalykas, klausytojai patikės, kad turime reikalo su ožka.

Štai, sakysime, dr. St. Sereika, liesdamas tą pačią temą, kaip pastebėjome ankstyvesniuose jo atliepiuose, neišskiria didumos nuo mažumos, taisyklių nuo išimčių, o dabar leidžia suprasti, kad knyga ar straipsnis turi vertę tiktai išversti į kitas kalbas ("TŽ" 1991. V.21.). Tartum jis nežinotų, jog yra daugybė nevertingų propagandinių knygų, kurios išverstos į svetimas kalbas. O tiesa iš tikrųjų gali būti išreikšta bet kokia kalba, ir kiekvienas jos ieškotojas, jei nebus vienašališkas, ją suras.

Ir ar nedaužo gerb. daktaras priežodinės sienos, kai tikina, jog A. Kalnius rašęs, kad "lietuviai nekalti žydų žudyme"? Abejoju, ar daktaras pats sau išsiaiškina, kokius lietuvius jis turi galvoje: visus, daugumą, mažumą, paskirus asmenis, save? Ir kokiam Kalniui daktaras prieštarauja? Ar tam, kuris ten pat parašė, jog "lietuviai, kurie žydams keršijo, net juos nužudydami, lietuvių tautos yra nepateisinti"? (Propagandos mokslas šio pobūdžio daktaro klastotę kiekviena kalba pavadintų didžiojo melo triuku).

Kitas "TŽ" bendradarbis J. B. ("TŽ", 1990.XII.11) tikina: J. Kojelio apskaičiuotas Lietuvos žydų tremtinių skaičius (pirmuoju bolševikmečiu), kuriuo aš pasinaudojau, yra "iš piršto išlaužtas", kai iš tikrųjų jis gali būti tikslesnis už kitų spėliojimus, nes paremtas konkrečia patirtimi.

Tą patį galima pasakyti apie jo teiginį, paimtą iš stalininės "Tiesos", jog tuo metu žydų LK partijoje buvę tik 15%, kai aš pavartojau tikslesnius duomenis (apie 75%), paremtus patikimesnių šaltinių ir priežasčių, kurių jis nepastebėjo. Tas nuošimtis vargiai galėjo sumažėti dėl atkeltų iš Rusijos pareigūnų, nes ir jų tarpe buvo dalis žydų, kurių bene galingiausias ir baisiausias saugumiečių viršininkas vadinosi Gladkovu.

II

Paskutinis prof. Dovo Levino straipsnis, pasiekęs mane, yra pavadintas "Sovietization of Lithuania, 1940" (The Jewish Quarterly, vol. 38, Spring 1991). Jau pats pavadinimas yra pretenzingas ir klaidinantis, nes autorius tik prabėgomis pamini Lietuvos sovietinimą, o rašo apie žydų mažumos patirtį pirmuoju bolševikmečiu. Ir čia autoriui būdinga propaganda tai šen, tai ten prasikiša.

Jisai prisipažįsta, kad okupacijos dieną "visi (one and all) jo draugai ir amžininkai, nekreipdami dėmesio į jo mokytojo niaurias pranašystes, pasidavė pakiliam džiugesiui, kuris bangavo gatvėse ir aikštėse", bet nutyli visuotinį lietuvių priekaištą, jog ten vyravo žydai, ne neturtingieji lietuviai. Jis aiškiai suvokia to džiugesio pasekmes, bet vis dėlto neprisipažįsta, kad nedera džiaugtis, kai tauta okupuojama, terorizuojama, naikinama. Kad užbėgtų už akių atsakomybės problemai, jis dargi sako: "Ir kaip mes buvome laimingi, matydami žydus Lietuvos policijos pajėgų uniformoje, kuri tiek daug metų buvo be žydų ir kuri mums rodėsi esanti fašizmo ir antisemitizmo įsikūnijimas ankstyvesnėje valdžioje". Juk tas "fašizmo ir antisemitizmo įsikūnijimas" yra paremtas ne tiek tikrovės faktais, kiek maskvinės propagandos mašina.

Pats autorius iš dalies pateikia duomenų tame pačiame straipsnyje, kaip žydai iš tikrųjų buvo "persekiojami" nepriklausomoje Lietuvoje: 7-10% žydų mažuma turėjo ne 7-10% viso krašto fabrikų, bet 83%. (Yra daug kitokių duomenų, anksčiau paskelbtų lietuvių spaudoje, kurie sugriauna tą persekiojimo mitą). O tas džiugesį ar laimę keliantis žydas policininkas lietuviška uniforma ar enkavedistas bolševikmečiu buvo nusikaltėlis, nes vykdė stalininį genocidą Lietuvoje. (Žinoma, jam padėjo lietuvių ir kitų tautybių "liaudies vaduotojai".) Šia proga autorius galėjo iš savo patirties atsakyti į A. Solženicino abejonę, ar buvo bent vienas padorus, nenusikaltęs saugumietis "plačioje tėvynėje"? Tik čia apie tai nė žodelio.

Šio straipsnio rėmai yra per maži kitiems netikslumams atitaisyti, bet aplamai tenka pastebėti autoriaus pažangą: jis jau nekaltina visos tautos už paskirų jos narių nusikaltimus. Ir vis dėlto panaši mintis prasikiša, taip sakant, pro užpakalines duris. Jis kalba apie "didžios skalės moralinę problemą", taikomą vien lietuviams, kai iš tikrųjų ta pati problema nemažiau yra užgulusi ir jo tautiečius.

III

Ir kaip skirtingas yra kitas ten pat išspausdintas raštas — santūrus, jame daiktai vadinami tikraisiais jų vardais, ir nė lašelio propagandos. Tai Vytauto Landsbergio pareiškimas, padarytas 1989 m. kovo mėn., perskaitytas steigiamajame žydų kultūros draugijos susirinkime Vilniuje. (Tenka pastebėti, kad prof. Levinas vis dar neišmoko lietuviškai raidžiuoti: rašo Vytatis, Kovno, Vilna . . .).

Štai keletas sakinių, paimtų iš to rašto.

"1940-1944 metų laikotarpyje daugelį Lietuvos gyventojų, žydų ir lietuvių, ištiko baisus likimas".

"Lietuvos žydų tarpe tada buvo tokių, kurie iš įsitikinimo ar dėl karjeros aprobavo Stalino savavališkumą; šios tautybės žmonės buvo taip pat tarpe tų, kurie buvo pasiųsti iš Sovietų Sąjungos kaip priespaudos organų pareigūnai".

"Toje įstatymų laužymo ir amorališkumo atmosferoje tada iškilo naujas, Lietuvoje anksčiau nepatirtas proveržis į žiaurumą ir gobšumą, kerštą ir fanatiškumą, į visiškai nepateisinamą smurtą prieš visą žydų tautą, kuriame, nelaimei, lietuviai taip pat dalyvavo". (Aš šiuos sakinius išverčiau iš anglų k., o anksčiau jie buvo išversti iš hebrajų k., tad tokie vertimų vertimai gali nukrypti nuo prez. Landsbergio originalo).

Nors tie žiaurumai vyko komunistų ir nacių okupacijos metais ir neegzistuojanti ar neturinti galios Lietuvos vyriausybė jokiu būdu dėl to negali būti pakaltinama. Vis dėlto Vytautas Landsbergis, santūrus lietuvių tautos atstovas, prisiėmė "dalinę kaltę dėl tų demoralizuotų lietuvių, kurie dalyvavo žydų žudyme". Jis tai padarė, kad lietuviai ir žydai pradėtų draugiškai susiprasti atnaujinto teisingumo ir humaniškumo kelyje.

Deja, prof. Levinas tebeklaidžioja toli nuo to kelio.

Mūsų tik vienas kelias - į laisvę

(Atkelta iš 1-mo psl.)

trūksta medžiagų, kai viena plyta kainuoja daugiau kaip rublį. Bet žmonės stato, vieni lengvai, kiti dantis sukandę, diržus suveržę. "Čia mūsų žemė, čia mūsų kartom turi būti amžina pastogė ir prieglauda", – sako miestų ir kaimų žmonės.

Bet iš sovietinio košmaro, dar vis atsirūgsta visokių draudimų: negausi dar žemės kąsnelio, nors tavo tėvai turėjo kelias dešimtis hektarų. Mano pusbroliai Matuliai, Biržų rajono Druseikių kaime, buvę Sibiro tremtiniai, tapo pirmais ūkininkais apylinkės kolūkyje. Bet rajono valdžia iki šiol jiems žemės, tėvo žemės negrąžina – sako, gal lapkrityje nuspręsim . . . Bet gi jiems vėliausiai rugsėjyje jau reikia įsėti! Štai kaip konkrečiai kenkia ir sabotuoja buvę sovietų valdininkai. Ir nelabai kam pasiskųsi, o juo labiau teisybę surasti. Iki Landsbergio visi neprieisim, neišsibėdavosim.

Grožis ir problemos

Lietuvoj vasara. Bitės neša medų ir spiečia naujas šeimynas. Visur tokia sodri žaluma, tiek jos atspalvių, kad jokioje kitoje šalyje to nepamatysi. Kvepia dobilai ir liepos, jazminai ir raktažolės. Pasimiršta, kad dar riogso svetimi tankai ir pralinguoja suvargęs sovietų kareivėlis. Nebeilgam. V. Landsbergio žodžiais: "Svetima galia ir svetima kariuomenė – laikinas dalykas, išvažiuos tie tankai gražiai paprašyti". Tai gal garsiau visi visuos kraštuos prašykime?

Ar viskas Lietuvoje teisingame kelyje? Deja. Nuo kiekvieno iš mūsų priklauso, kokiu greičiau mes žengsim į laisvę, į padorų gyvenimą. Gerais ketinimais ir vien materialinėm vertybėm ir pragaras grįstas. Vis dar lietuviai geria, geria be saiko. Alkoholikų surasi kiekviename name, kiekvienoj įstaigoj.

Daug nelaimių keliuose. Jaunimas laksto mašinomis (beje, labai senom ir nebepatikimom) kaip patrakęs. Jokios eismo kultūros, jokio dėmesio ir pagarbos pėsčiajam. Iš nevalyvumo ir neatsargumo vien per birželį eiliniuose darbuose žuvo net 14 žmonių. Tai vis nelaimingi atsitikimai, net 10 sunkiai sužalota.

Baisi kriminalinių nusikaltimų augimo kreivė. Jaunimas nenori sunkiai, bet dorai dirbti. Jauni žmonės neretai atžarūs, labai nedėmesingi seniem žmonėm. Tai vis elementariausios elgesio kultūros stoka, žemas išsiauklėjimas, skurdus dvasinis pasaulis. Mums reikia tokių kunigų tribūnų, kaip Robertas Grigas, Ričardas Mikutavičius. Didžių dvasios milžinų, puikių organizatorių, tautos vedlių. Sunkus kelias į tikrąją laisvę. Pusės amžiaus priespaudos jungas uždėjo baisią naštą, pražūtingas pasitikėjimo ir išdidumo balastas tempia į tamsą ir bedugnę. Lietuvai reikia misijonierių, kad žmonės kitaip pažiūrėtų į save, savo darbus ir elgesį, kad pasikeltų virš skurdžios kasdienybės.

. . . Baroko kupolais skardena vargonai. Lūpos kartoja vaikystėje išmoktus žodžius: "Introibo ad altare Dei . . . Matau, kaip raukšlėtais mamos skruostais nurieda ašara. Ir trūksta žodžių visam sielos sudėtingumui išsakyti.

A†A
PETRUTEI KUNDROTIENEI
mirus Lietuvoje,

nuoširdžiai užjaučiame brolį PRANĄ BESĄSPARĮ, seseris – JOANĄ ROVIENĘ, GENOVAITĘ SPRAINAITIENĘ, JUZEFĄ VALIULIENĘ su šeimomis ir kartu liūdime –

Sigita ir Vytautas Aušrotai

A†A
EMILIJAI KEMĖŠYTEI
Lietuvoje mirus,

brolį kunigą LAURYNĄ KEMĖŠĮ, Delhi šv. Kazimiero parapijos kleboną, visų parapijiečių vardu nuoširdžiausiai užjaučiame –

Parapijos komitetas

A†A
JADVYGAI GABRĖNIENEI
mirus,

vyrą PRANĄ, gimines Lietuvoje ir artimuosius nuoširdžiai užjaučiame bei kartu liūdime –

J. Labuckienė
J. A. Gataučiai
K. Bobelis
D. J. Labuckas
A. H. Indriulaičiai
P. J. Baronai
B. Zlatkienė
K. J. Dervaičiai

PADĖKA

Mano mylimas vyras

A†A
VACLOVAS MORKŪNAS

mirė 1991 m. liepos 5 d., palaidotas liepos 9 d. Šv. Jono lietuvių kapinėse Mississaugoje.

Nuoširdi padėka dvasiškiams už jo lankymą namuose, ligoninėj, už paskutinį patepimą, maldas laidotuvių namuose, gedulinių Mišių atnašavimą, giesmes, ypač kun. K. Kaknevičiui už prasmingą pamokslą ir velionies palydėjimą į amžino poilsio vietą.

Nuoširdus ačiū užprašiusiems Mišias, atsiuntusiems gėlių, pareiškusiems užuojautas asmeniškai ar spaudoje, atsilankiusiems laidotuvių namuose, dalyvavusiems šventovėje ir palydėjusiems velionį į kapines.

Dėkoju aukojusiems "Tėviškės žiburiams", Motinos Teresės labdarai ir kitoms labdaros organizacijoms. Nuoširdus ačiū karsto nešėjams, D. Rodtkienei už vargonavimą ir giedojimą Mišių metu, J. Gurklienei už pusryčių paruošimą, mieloms ponioms už pyragus, brangiems draugams ir tetai S. Rakštienei už suteiktą moralinę pagalbą.

Liūdinti žmona – *Liudvika*

MEDELIS CONSULTING
1407 Sarcee St. Oshawa, Ont. L1G 4N2

Per trumpiausią laiką išrūpinam iškvietimus ir vizas kelionėms į Lietuvą aplankyti savuosius ar važiuoti verslo reikalais. Jūsų giminėms iškvietimus atvykti į Kanadą pristatom per porą dienų. Parūpinam jiems bilietus, atvykus – draudimą ir pervežimą iš Montrealio. Patvirtinam ar pakeičiam jų grįžimo datą. *Be to, ĮVAIRIAUSI PATARNAVIMAI LIETUVOJE!*
Kreipkitės vakarais į Stefą ar Algį Medelius, tel. 1 - 416-434-1847.
Reikalui esant, atvažiuojam į namus.
Tarp liepos 12 ir 28 dienos būsime Lietuvoje. Visais reikalais prašome kreiptis prieš nurodytas datas arba po jų.

ALGIS MEDELIS
Tel. **(416) 593-0600**
Kennedy Travel Bureau Ltd.,
296 Queen Street West,
Toronto, Ontario M5V 2A1
KELIONĖS Į LIETUVĄ
TORONTAS-KOPENHAGA-RYGA
SAS SCANDINAVIAN AIRLINES
Išskrendam **penktadieniais** ir grįžtam **sekmadieniais,** nežiūrint, kaip ilgai viešėtumėt. Parūpinam iškvietimus, vizas, apsistojimo vietą (pagal pageidavimą, viešbutyje arba privačiuose butuose).
DĖMĖSIO! DĖMĖSIO!
1992 metams užsakytos 3 kelionės lankyti šventas vietas – Vilniaus, Kauno, Šiaulių ir Žemaitijos rajonuose. Bus lankomos šventovės, vienuolynai, kapinės, kryžkalniai ir t.t. Visur lydės lietuvis kunigas. Amerikiečiai yra kviečiami prisidėti, sutvarkysim kelionę iš visų JAV miestų.
Teiraukitės jau dabar asmeniškai pas ALGĮ ir STEFĄ MEDELIUS.
Tarp liepos 12 ir 28 dienos būsiu Lietuvoje. Visais kelionių reikalais tuo laiku kreipkitės į Betty McKee.

Š. m. vasarą Marijampolėje viena savaitė buvo paskirta palaimintojo JURGIO MATULAIČIO garbei. Iškilmėse dalyvavo kardinolas V. SLADKEVIČIUS, Lietuvos vyskupai, marijonų vienuolijos vyriausias vadovas kun. D. PETRAITIS iš Romos. Ta proga buvo pašventintas a.a. arkiv. L. POVILONIO kapo paminklas šventoriuje. Palaimintojo tėviškėje – Lūginėj liepos 14 d. pašventinta koplyčia ir varpas. Ganytojišką žodį tarė kardinolas. Nuotraukoje (Vyt. Karsoko) – pastarasis su vyskupais atlieka apeigas

"Leisk, Viešpatie, numirti"

Rašytojo Stasio Kašausko knyga, išleista "Minties" leidyklos Vilniuje

IGNAS MEDZIUKAS

Knyga dedikuota dėdei Stasiui, išvežtam nebūtin 1941 m. birželio 14-sios rytą ir šimtams tūkstančių tautos žmonių, pasmerktų kančiai tik dėl to, kad gimė ir gyveno pačiame Europos viduryje kraupios netiesos, kruvinos puotos metais.

Aprašomi baisūs pergyvenimai sovietams okupavus Lietuvą. Surinkta daugybė medžiagos — dokumentų ir atsiminimų, kuriuose iškeliamas okupanto smurtas, žudynės, trėmimai į Sibirą. Aprašomi sadistų siautėjimai Lietuvoje ir visoje Sovietų Sąjungoje.

Autorius prisimena, kad jis 1989 m. išrinktas sovietinės AT liaudies deputatu. Baltijos respublikų atstovai pareikalavo sudaryti komisiją Ribbentropo-Molotovo protokolams ištirti. Artėjant slaptų susitarimų 50-čiui komisija parengė dokumentą, kurį pasirašė visi komisijos nariai, išskyrus pirmininką KP CK sekretorių A. Jakovlevą. Jis "Pravdai" pareiškė, jog 1939 m. slaptieji protokolai neturi ryšio su tolimesniais įvykiais Pabaltijo valstybėse . . .

Lietuva sudarė savo komisiją. Ji tragiškos sukakties išvakarėse paskelbė išvadas, kurių Lietuvos žmonės jau seniai laukė. Daug aiškumo įnešė tada gyvo liudininko buvusio nepriklausomos Lietuvos užsienio reikalų ministerio Juozo Urbšio liudijimas.

Knygoje aprašoma, kaip 1942 m. Lietuvoje likę liaudies seimo ir liaudies vyriausybės nariai, kurių buvo dešimt, patvirtino, kad Lietuvos įjungimo aktas į Sovietų Sąjungą buvęs smurto veiksmas, nes niekas negalėjo pasipriešinti tam, ką diktavo Maskvos įgaliotinis V. Dekanozovas. Bet koks protestas buvo surištas su pavojum gyvybei.

Iš V. Krėvės pasikalbėjimo su Justu Paleckiu sužinome, jog Paleckis prisipažino buvęs apgautas. Dekanozovas jį užtikrinęs, kad Lietuvos nepriklausomybei nėra jokio pavojaus . . . O M. Gedvilas, paskirtas vidaus reikalų ministeriu, kalbėjęs, jog jis buvo įsitikinęs, kad raudonoji armija padės Lietuvai išlaikyti nepriklausomybę. Sužinojęs kurlink pakrypo reikalai, sakęs, jog belieka išeiti iš proto, nusišauti ar laukti, kad jį nušautų.

1940 m. liepos mėn. iš 11 į 12 d. naktį penkios saugumo grupės, sudariusios likviduotinų asmenų sąrašus, ėmė juos suiminėti kaip liaudies priešus. Atsakomybė buvo skyriaus viršininko Danieliaus Todeso, su kuriuo knygos autorius 1988 m. vasarą turėjo pokalbį, kai šis ligų ir operacijų nukamuotas jautė, kad jo gyvenimas neilgas ir jau buvo praregėjęs.

S. Kašauskas detaliai aprašo Rainių miškelio tragediją, kur buvo sadistiškai nužudyti 74 Telšių kalėjime buvę laikomi kaliniai. Autorius buvo susitikęs Petrą Raslaną, buvusį NKVD viršininką Telšiuose, jau personalinį pensininką, kuris mokėjo pasiaiškinti, nes jau buvo sugalvojęs versiją. Šiemet Rainių miškelyje buvo pašventinta kankiniams atminti koplyčia. Apeigas atliko kardinolas V. Sladkevičius.

Tikiuosi, skaitytojas man atleis, jei aš šiek tiek nukrypsiu į šalį. Apie 1947 m. man esant Seligenstadto lietuvių gimnazijos mokytoju, vienas ten gyvenęs mokinys Petras A. (dabar Čikagoje) parašė savo tetai į Telšius laišką, kuriame užsiminė norįs grįžti į Lietuvą. Gavo iš tenai atsakymą: "Petrai, ar tu vis esi toks pat juokdarys kaip buvai . . . Parvažiuok, Petrai, tavęs laukia visa Rainių giminė, kuri gyvena netoli Telšių". Pasirašė: Jonas Rainys, Telšiai, Kapų g. Iš rankraščio Petras pažino, kad laiškas buvo rašytas jo brolio.

Antrojoje okupacijoje iškeliamas M. Suslovo vaidmuo, naikinant Lietuvos gyventojus. Jo divizijos su liaudies gynėjais siekė 15,000 vyrų. Išbėgę į mišką partizanai dažniausiai vengdavo stoti į atvirą kovą su šiais organizuotais ir gerai apginkluotais daliniais. Į tremtį išvežamos ištisos šeimos. Trobesiai deginami, dažnai su gyvais žmonėmis. Žudymai vietoje be jokios kaltės, degtinės prisigėrusių bepročių siautėjimas.

Iškeliami provokatoriai, išdavikai, dirbusieji sovietų žvalgybai. Vienas iš tokių prof. Juozas A. Markulis (slapyvardis Erelis); po susitikimų su juo žūdavę partizanų apygardų vadai.

Banditizmas, klasių kova, klasinis priešas — išgalvotos sąvokos, kuriomis remiantis tauta buvo naikinama ir įtvirtinamas socializmas. Bet už ką buvo kankinami maži kūdikiai, seneliai, moterys? Kankinami ir nematydami jokios išeities, jie kartodavo: "Viešpatie, kodėl manęs nepasiimi? Matai, aš jau neturiu jėgų nusižudyti". "Leisk, Viešpatie, numirti" kartojo daugybė išsekusių, išbadėjusių, ištinusių tremtinių.

'SAMOGITIA'
Knygų rišykla "SAMOGITIA"
meniškai įriša knygas bei žurnalus
A. Plenys
3333 Grassfire Cres., Mississauga, Ont. L4Y 3J8 Tel. (416)625-2412

Enciklopedija "Nauju žvilgsniu"

Lietuvoje rengiama nauja enciklopedija, apimanti ir išeiviją

1988 m. prasidėjęs Lietuvos atgimimas į savo bangas įtraukė ir enciklopedijų leidyklą. Žmonės demokratiškai išsirinko naują vadovybę, buvo skubiai išleisti atgimstančiai tautai labai reikalingi leidiniai: "Vytautas Didysis", "Gediminas", J. Kapočiaus "Lietuvių enciklopedijos" XI t. (Lietuva), B. Aušroto "Sunkių sprendimų metas" ir kt.

Dabar pradėta rengti enciklopedija apie Lietuvą XX a. "Nauju žvilgsniu", kuri aprėps iki šiol nuo lietuvių daugumos slėptą Nepriklausomos Lietuvos laikotarpį, Lietuvos okupaciją, tremtį, rezistenciją ir išeiviją. Pastarojo skyriaus ("Pasaulio lietuviai") neparengsime be aktyvios užsienio lietuvių paramos. Todėl kreipiamės į Jus, prašydami padėti sudaryti išeivijos organizacijų, lietuvių veikloje pasižymėjusių žmonių vardyną, patikslinti žinias apie "Lietuvių enciklopedijoje" aprašytus žmones, įstaigas ir pateikti analogiškų žinių apie tuos, kurie nebuvo aprašyti, bet dabar atitinka enciklopedijų kriterijus. Šias žinias prašome kaip galima greičiau pateikti leidyklai per į Lietuvą vykstančius žmones arba per mūsų įgaliotinį Š. Amerikoje Petrą Reginą (R.R. nr. 2, Gananoque, Ont. K7G 2V4, Canada).

Siūlome Jums enciklopediją "Nauju žvilgsniu" (apie 900 psl.) iš anksto užsisakyti. Dabar sumokėjusiems 35 dolerius, knyga bus atsiųsta paštu 1992 m. pabaigoje arba 1993 m. pradžioje. Gavę pinigus, jums išsiųsime pakvitavimą.

Be to, siūlome skubiai (iki šių metų rugsėjo 30 d.) užsisakyti žinyną anglų kalba "Baltic States: Estonia, Latvia, Lithuania", skirtą biznio ir kultūros žmonėms, turistams. Knygoje pateikia trumpa visapusiška šių Baltijos šalių apžvalga bei naujausia informacija apie jų miestus, įmones, teatrus, muziejus, laikraščius ir t.t., pasižymėjusius žmones. Knyga išėjo liepos mėnesį. Jos kaina – 25 doleriai.

Jei kas gali, labai prašytume materialiai paremti lietuviškų enciklopedijų leidybą. Norėtume atitinkamai pagerbti mūsų rėmėjus. Enciklopedijoje "Nauju žvilgsniu" (kuri yra viso pasaulio lietuvių bendras leidinys) bus spausdinami rėmėjų, paaukojusių leidyklai 100 ir daugiau JAV dolerių, sąrašai, nurodant ir aukos dydį. Be to, paaukojusiems 500 ir daugiau dolerių, bus išsiųsti leidyklos Padėkos raštai; paaukoję 1000 ir daugiau dolerių, bus įrašyti į leidyklos Garbės knygą, o paaukoję 5000 ir daugiau taps lietuviškų enciklopedijų Garbės rėmėjais. Įvairių verslų žmonės, paaukoję 500 ir daugiau dolerių, galės nemokamai reklamuotis kai kuriuose mūsų leidiniuose (knygose, žinynuose ir pan., beje, ir užsienio kalbomis).

Jūsų parama tautos kultūrai šiais nelengvais atgimstančiai Lietuvai laikais yra labai kilni, vertinga ir reikalinga. Aukas arba pinigus už prenumeratą galite įmokėti į Lietuvos enciklopedijų leidyklos sąskaitas Kanados lietuvių bankuose Toronte, Montrealyje ir Hamiltone, arba Vokietijoje, Marburger Volksbank 53390000, Contonummer (sąskaita) 477370 (banko adresas: Marburger Volksbank, 3550 Marburg, Postfach 1760, Deutschland). Taip pat pinigus leidyklai galima perduoti per patikimus žmones, vykstančius į Lietuvą, arba per mūsų įgaliotinį Peter Regina (R.R. nr. 2, Gananoque, Ont. K7G 2V4, Canada). Čekius (money order) rašykite Lietuvos encikl. leidykla.

Lietuvos enciklopedija laukia Jūsų paramos!

Su didžia pagarba ir viltimi –

Mykolas Mikalajūnas,
leidyklos direktorius

Algirdo 31, 232600 MTP-2 Vilnius
Lithuania-Lietuva

ZENONAS SKRICKUS

Igarkoj kaštonai nežydi

Igarkoj kaštonai nežydi.
Sušalusios tundros žeme
žingsniuoja lietuviški kryžiai,
kartoja: ar grįšim, ar ne?

Igarkoj palaidoti broliai,
Igarkoj speigai.
Lietuva
už tundrų, už upių nutolus
be galo brangi, artima.

Už motiną, tėvą, tėvynę,
už kraują aukų nekaltų
aš tiems, kurie žudė, kankino,
atleiskit, atleist negaliu!

Tėvyne, paduok automatą –
pavirsiu ugnies lietumi!
Atleisti nemoku, kaip matot.
Aukščiausias, atleisk, jei gali!

Kaunas, 1991.VI.7

Panevėžio paliegusių vaikų namuose prel. J. ANTANAVIČIUS 1991 m. pakrikštijo grupę nelaimingų vaikų. Nuotr. A. Gasiūno

Išeivių dovanos Lietuvai

Ateina daug ir įvairių dovanų • Problema – jų paskirstymas • Priekaištai labdaros organizacijai "Caritas" • Valstybinėse institucijose – tie patys vadovai

MONS. J. ANTANAVIČIUS
Panevėžio katedros klebonas

Vis daugiau atvažiuoja į Lietuvą išeivijos lietuvių su aukomis, su geromis, atviromis širdimis. Daugiausia tai vyresnio amžiaus žmonės, kurių širdyje dega ta pati meilė tėvynei, kurią išsivežė iš Lietuvos pačiais sunkiausiais laikais. Jie savo akimis pamato, kaip mes gyvename, ką veikiame ir kuo sielojamės. Iš atvykusių brangių svečių išgirstame naujienų iš užjūrio ne tik apie gyvenimą ten, bet ir apie gyvenimą tėvynėje.

Kai pavasarį upė išsilieja iš krantų, neša su savimi visa, kas pakeliui pakliūva. Neša pernykščias žoles ir šlamštą, neša likusius ledus, kai kada nuneša ir tiltus, kurie labai reikalingi. Pas mus yra pavasaris, tačiau ilgas ir sunkus. Išsiliejusi upė iš krantų negali grįžti į savo vagą. Šaltis vis iš naujo kausto tekančią laisvės upę. Gal būtų skaudžiausia, kad ši ištvinusi upė sugriautų tiltus, kurie mus jungia.

Kartais liūdna, kad materialinės gėrybės žmones išskiria ir sukelia nepasitikėjimą, tačiau išeiviai negali būti ir lengvatikiai. Kyla klausimas, kuo gi pasitikėti? Juk tiek daug prašančių, tiek daug dejuojančių, tiek daug vieni kitus apkalbančių.

Dažniausiai pati švelniausia styga yra vaikai. Pas jus kalbama ir apie "Caritas" organizaciją. Ji kaltinama, kad nesirūpina vaikais, kad nesąžiningai panaudoja gautas aukas.

Atvažiavę į Lietuvą broliai ir seserys iš užjūrio patys pamato — vaikai kol kas vaikų globos įstaigose viskuo aprūpinti. Visi suprantame: jiems labiausiai reikia ne valgio ir aprangos, bet motinos ir namų šilumos. "Caritas" su K. Bendrijos pagalba kaip tik ir stengiasi jiems surasti krikšto tėvus ar globėjus. Stengiasi įvairių globos įstaigų darbuotojus nukreipti į žmogiškumo kelią ar juos pakeisti. O juk yra ne tik vaikų, bet ir senelių invalidų globos namuose baisių dalykų. Juk dažniausiai invalidų namų direktoriai ir vadovybė dar tebėra tie patys, apsidraudę, nebijantys jokių ministerijų ir revizorių, "Caritas" lanko tokias įstaigas ir buvo atvejų, kai "Caritas" spaudimu ir pagalba buvo pakeisti internatų vadovai. Kūdikių namuose ar vaikų globos namuose yra vaikų, kuriuos mielai pasiimtų į šeimas net ir kanadiečiai bei amerikiečiai lietuviai. Deja, yra sunkumų. Jei tėvams neatimtos teisės ir jie tų vaikų neatsisako, nors patys sėdi kalėjime ar vaikais nesirūpina, — negali jų niekam atiduoti. O kai vaikai užaugs, turės išlaikyti savo nenaudėlius tėvus. Kol kas tokie pas mus įstatymai.

Yra dar ir kitokių šalpos bei vaikų rūpybos organizacijų, bet kai aš pernai parvežiau iš Kanados kad ir smulkių dovanų, Panevėžio vaikų namų direktorė pasakė, kad tai pirmas kartas. Gauname ir aukų, bet iki Panevėžio nebuvo atėjusios. Dabar jau gavo ir šie namai, tačiau iš jūsų visų per "Caritas" ir jūsų atstoves.

Skleidžiami gandai, kad pardavinėjami suaukoti vaistai, maisto gaminiai. Vaistai duodami tik su gydytojų receptais. Tačiau kur žmogus gavęs juos padės, "Caritas" negali sukontroliuoti.

Neseniai apėjau kelias parduotuves (jų Panevėžyje sako esant jau apie 160). Mačiau pieno miltelių ir kitų gaminių kai kuriose parduotuvėse. Eidamas namo galvojau: "Ar tai labai blogai?". Priėjau išvadą: jei žmogus gavęs jų nesuvalgė, o nunešė parduoti, reikia manyti, kad jam keli rubliai buvo labiau reikalingi nei užsienietiški gaminiai.

Jei galima kuo pasitikėti, tai tik "Caritu". Ši organizacija atlieka didelį darbą. Ją kartais ir apvagia. Juk didelių sandėlių neturi. Bet tai tautos atgimimo organizacija, atgimusi su tauta. O visos valdiškos organizacijos tebėra tos pačios, tik keičia pavadinimus. Vienas mano pažįstamas sakydavo: "Ta pati panelė, tik kita suknelė". Tai tikra tiesa!

Kad mes nemokame ar užmirštame padėkoti, tai tiesa, tačiau reikia mums atleisti, nes visko mokomės — taip pat ir mandagumo.

• Spaudai parama būtina: be lietuviškos spaudos nebus nė Tėvynės laisvos.

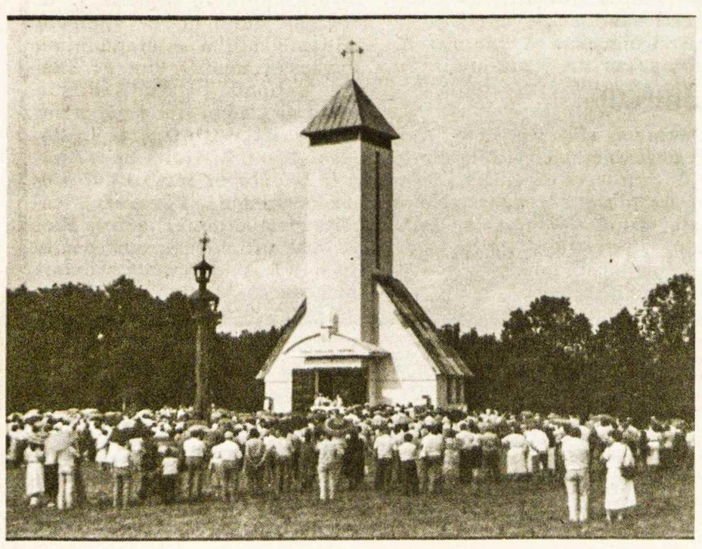

Palaimintojo Jurgio Matulaičio garbei pastatyta koplyčia jo gimtinėje – Lūginės k., Marijampolės aps., ir pašventinta 1991 m. liepos 14 d.

LIETUVA LAUKIA LAISVĖS
REMK IR AUKOK TAUTOS FONDUI!

Jūsų auka TAUTOS FONDUI garsina Lietuvos laisvės bylą laisvajame pasaulyje. Šešiomis kalbomis ELTOS ir radijo žinios nesulaikomai skleidžia informacijas įvairiuose kraštuose apie Lietuvos laisvės kovą ir ją skatina.

REMKIME TAUTOS FONDĄ
aukomis, darbais, palikimais. Kiekvienas paaukotas centas artina Lietuvai laisvės aušrą.

TAUTOS FONDO ATSTOVYBĖ KANADOJE
Aukas arba palikimus siųskime Tautos fondui:
310 Rathburn Road, Etobicoke, Ont. M9B 2L8

SIUNČIAME JŪSŲ ŠEIMOMS IR DRAUGAMS SIUNTINIUS Į

LIETUVĄ, ESTIJĄ, LATVIJĄ, GUDIJĄ, UKRAINĄ, MOLDAVIJĄ, LENINGRADĄ, MASKVĄ

NAUJA – UŽ TORONTO RIBŲ NEMOKAMAS SIUNTIMO ĮSTAIGOS TELEFONAS 1-800-661-0210. Siųskite šiuo adresu: 63 Galaxy Blvd., Unit 7, Etobicoke, Ontario M9W 5P1

- ○ Siunčiame naujų ar senų drabužių siuntinius, nemažesnius 5 kg arba 12 svarų. NĖRA MAKSIMUMO RIBOS.
- ○ Standartinius, reguliariai pristatomus maisto ir vaistų siuntinius.
- ○ Per 14 dienų, skubiai pristatomus maisto siuntinius.
- ○ Greitai pristatome JAV dolerius – per 7 darbo dienas tiesiog iš rankų į rankas jūsų nurodytam asmeniui.
- ○ Reguliariai pristatome per 3-4 savaites (JAV dolerius ar rublius tiesiog iš rankų į rankas).
- ○ Besilankantiems Kanadoje duodame draudą ir darome iškvietimus.
- ○ Pasiunčiame gėles.

TORVIL Ltd.
FORMER J&J CANADIAN-EUROPEAN EXPORT-IMPORT Co.
Head office: 63 Galaxy Blvd. unit 7
Etobicoke, Ontario M9W 5P1
Tel: (416)798-3320 Fax: (416)798-3321
404 Roncesvalles Ave.
Toronto, Ontario M6R 2M9
Tel: (416)534-3860 Fax: (416)533-4910

"TORVIL" Ltd.
FORMER J&J CANADIAN-EUROPEAN EXPORT-IMPORT Co.
HEAD OFFICE
63 Galaxy Blvd. unit 7, Etobicoke,
Ontario M9W 5P1
Tel: (416)798-3320 Fax: (416)798-3321
404 Roncesvalles Ave. Toronto, Ontario,
Canada M6R 2M9
Tel: (416)534-3860 Fax: (416)533-4910
"PARCEL SERVICE"
PER 14 DIENŲ
STANDARTINIAI MAISTO SIUNTINIAI Į:
❑ LIETUVĄ
❑ ESTIJĄ
❑ LATVIJĄ
❑ UKRAINĄ
❑ GUDIJĄ
❑ MOLDAVIJĄ
❑ MASKVĄ
❑ LENINGRADĄ

Optical Studio
OPTIKAS R. SCHMID
1586 Bloor Street West,
Toronto, Ont. M6P 1A7
(Prieš Lietuvių namus)
Telefonas 535-6252
Greitas patarnavimas, neaukštos kainos. Gaunami kontakto lešiai (contact lenses).

Dr. Gina J. Ginčauskaitė
optometristė
1551 Bloor Street West,
Toronto, Ont. M6P 1A5
(prie Lietuvių namų)
Priima pacientus pagal susitarimą
Telefonas 532-7115
Susitarus priima pacientus ir vakarais

LAISVĖJANČIOJ TĖVYNĖJ

ATKURS DRAUGIJĄ

Prieškarinėje Lietuvoje veikusią Draugiją užsienio lietuviams remti (DULR) nutarė atkurti Vilniaus mokytojų namuose birželio 21 d. susirinkusi iniciatorių grupė. Susirinkime dalyvavo PLB valdybos vicepirm. Algimantas Gureckas ir Lietuvos aukščiausiosios tarybos atstovas Vidmantas Pavilionis. Draugijos atkūrimui pritaria Pasaulio lietuvių bendruomenė ir Lietuvos vyriausybė. Iniciatyvinė grupė, savo koordinatoriumi išrinkusi Alfonsą Augulį, nutarė atkuriamąją Draugijos užsienio lietuviams remti konferenciją sušaukti Vilniuje spalio mėnesį.

PIRMOJI RASOS ŠVENTĖ

Karaliaučiaus krašto lietuviai birželio 22 d. pirmą kartą po II D. karo surengė trumpiausiai nakčiai skirtą Rasos šventę Nadruvos žemėje. Jai buvo pasirinkta žydro upelio pakrantė prie Įsručio (Černiachovskio) ir Karaliaučiaus (Kaliningrado) plento. Rasos šventėn įsijungė ir vietiniai gyventojai rusai bei jų tautiečiai, atvykę iš Černiachovskio, pasipuošę tautiniais drabužiais ir atsivežę muzikos instrumentus. Vainikus pynė ir lietuviai, ir rusai. Saulei leidžiantis, lietuvaitės užtraukė apeiginę sutartinę, pakaitomis skambėjo lietuviškos ir rusiškos dainos. Lietuvius nustebino sovietų kareiviai, iš Černiachovskio atvežę lauko virtuvę su garuojančiu maistu ir ją su pora virėjų palikę šventės dalyviams. Rasos šventėn atvyko Kaliningrado srities kultūros valdybos pirmininko pavaduotojas V. Bezrukovas su liaudies kūrybos metodinio skyriaus direktoriumi V. Michejevu. Karaliaučiaus krašto lietuviai turėjo progą susitikti su juos aplankiusiu PLB valdybos vicepirm. Algiu Gurecku.

ČIA NADRUVIŲ ŽEMĖ

Lietuvius džiugino nuoširdus rusų noras bendrauti, jų parama Rasos šventės rengėjams. Stasys Mėlinauskas "Gimtojo krašto" 26 nr. cituoja Rasos šventėje dalyvavusio Lietuvos kultūros ir švietimo ministerijos etnografijos skyriaus vedėjo Jono Trinkūno pareiškimą: "Šventę rengėme kartu su Černiachovskio kultūros skyriumi. Mūsų santykiai kuo geriausi. Kartu kūrėme kultūrinę programą, tarėmės dėl tolesnio bendradarbiavimo. Mes sakėm: čia istorinė baltų genties nadruvių žemė. Čia išlikusi šimtamečiais ąžuolais apaugusi vieta, čia būta šventovės, vadinamos Romovės. Šiose apylinkėse gimė ir didysis prūsų sukilimo prieš kryžiuočius vadas Herkus Mantas. Čia kartais ir Lietuvos jaunimo atvažiuoja. Čia puiki vieta šventei. Černiachovskio kultūros skyriaus žmonės viską, ką reikėjo, paruošė. Be to, rusų kalba išleido šventės programą aprašymą, sutvarkė visus organizacinius reikalus". S. Mėlinauskas nusiskundžia, kad šventėn įsijungė per mažai Karaliaučiaus krašto lietuvių. Matyt, daugelis neturėjo kuo atvažiuoti nuosalion šventės vieton. Tilžės lietuvius atvežė šilutiškių ir tauragiškių autobusai. Tikimasi, kad susisiekimo problema bus išspręsta iki Rasos antrosios šventės Nadruvoje 1992 m.

KALINIŲ TEISĖS

Lietuvos ministeris pirm. G. Vagnorius birželio 20 d. pasirašė vyriausybės nutarimą "Dėl buvusių geto kalinių teisių". Šis šešių paragrafų dokumentas buvusiems geto kaliniams leidžia naudotis tokiomis pat lengvatomis, kaip ir ištremtiems iš Lietuvos reabilituotiems asmenims. Kauno ir Šiaulių getų kalinių atminimui įamžinti prie Lietuvos vyriausybės sudaryta E. Zingerio vadovaujama komisija, kurion įsijungė G. Fanšteinas, G. Fišas, A. Nasvytis ir S. Šaltenis. Komisija paruoš ir pasiūlys valstybinės paramos planus savo veiklai finansuoti. Miestų ir rajonų valdybos prižiūrės, kaip vykdomi sprendimai dėl masinio žmonių žudymo vietų ir kapinių tvarkymo, ir apie tai informuos Lietuvos vyriausybę. Žydų muziejinių vertybių perdavimą valstybiniam Lietuvos žydų muziejui turės užtikrinti kultūros ir švietimo ministerija. Miestų ir rajonų valdybos įpareigojamos išmontuoti į miestų pastatus ir aikščių grindinį įmontuotus žydų bei kitų tautybių žmonių antkapius. Lietuvos vyriausybė iš savo atsargų fondo paskyrė 100.000 rublių Lietuvos žydų kultūros centrui. Šie nutarimai sutapo su Paneriuose atstatyto paminklo atidengimu birželio 20 d.

UŽTERŠTAS PAJŪRIS

Zita Tallat-Kelpšaitė "Gimtojo krašto" 25 nr. skaitytojus supažindina su užterštuose Lietuvos pajūrio vandenyse sparčiai besiveisiančiomis bakterijomis: "Dėl jų gausumo nuo birželio 10 d. uždarytas Melnragės paplūdimys — Baltijos vanduo tapo pavojingas sveikatai. Žinoma, jis toks nebūtų, jeigu poetų apdainuotomis Lietuvos upėmis, tartum kanalizacijos vamzdžiais, į ją netekėtų nešvarumų srautai. Neša juos Nemunas, kurio vandenys, Kauno higienos centro aplinkos higienos poskyrio vedėjo Algirdo Milašiaus duomenimis, visas leistinas užterštumo normas viršija Kauno senamiestyje nuo 16 iki 640 kartų, o žemiau, prie Lampėdžių — nuo 32 iki 2600 kartų. Neša Minija, į kurią atliekas leidžia Klaipėdos rajonas ir Gargždų miestelis. Minija protestuoja ir mėgina keršyti: kasmet vienam kitam jos bangose glamonių ieškančiam vidurių šiltinę padovanoja. Danėje maudytis gali nebent motorinės valtys. Visi šie vandenys ir dar daugybė neišvardintų upeliūkščių suteka į Kuršių marias. Jose, — perspėja Klaipėdos higienos centro direktorius Algirdas Zakarauskas, — ne tik maudytis pavojinga, bet geriau nė kojos nemerkti. Marios užterštos kelis šimtus kartų labiau, negu tai įmanoma įsivaizduoti. Negyvos, išverstais pilvais žuvys pakrantėse nieko nestebina. Tuo iš visos Lietuvėlės suneštu turtu Kuršių marios dalijasi su Baltijos jūra . . ."

V. Kst.

L. Eimanto vardo šeštadieninės mokyklos mokiniai Ontario Londone demonstruoja už Lietuvos laisvę

Hamilton, Ontario

ŠILUVOS KOPLYČIOS 25 m. SUKAKTIES PROGA organizuojama kelionė į Vašingtoną. Išvykstama spalio 11 d., 8.30 v.r. ir grįžtama pirmadienį, spalio 14, 10 v.v. Kelionės kaina — $205 kan., į kurią įskaitoma kelionė autobusu, trys nakvynės Sheraton Greenbelt viešbutyje, pirmadienio pusryčiai, pristatymas į oficialius renginius ir aplankymas įdomesnių Vašingtono vietovių. Registracijai ir informacijai kreiptis pas Kazimierą Deksnį tel. 332-6006. **K.D.**

A. a. AUGUSTĖS PATAMSIENĖS atminimui Kanados lietuvių fondui aukojo: $20 – R. J. Pleiniai, L. E. Klevai, Tolių šeima, Detroit, Mich.; $15 – J. J. Kažemėkai, A. S. Aušrotai, V. E. Sakai. Nuoširdi padėka už aukas. **KLF**

Aukos KL fondui

Pagerbdami a.a. Joną Staškevičių ir reikšdami užuojautą artimiesiems, jo atminimui Kanados lietuvių fondui aukojo: $40 – Ona Staškevičienė (žmona); $25 – Bronė ir Alfonsas Pivoriūnai; $20 – Emilija Stankevičienė, Antanas Stankevičius, Vanda ir Petras Šidlauskai, Marija ir Antanas Čepukai; $10 – Aldona ir Jonas Kutkos, Jonas Rakauskas, A. J. Skaisčiai.

Už aukas dėkojame. ***KLF***

Delhi-Tillsonburg, Ont.

PAGERBDAMI a.a. AGOTĄ TAMAŠAUSKIENĘ, mirusią 1991 m. liepos 11 d., artimieji draugai bei pažįstami aukojo:

"Tėviškės žiburiams": $10 – M. V. Miceikos, J. Vitas.

Pagalbos Lietuvai vajui: $20 – Mačiulis; $12 – B. Gudinskas; $10 – E. Vindašienė, Jurėnas, O. Čeikienė.

Tautos fondui: $20 – J. Strodomskis; $10 – J. Vitas, G. Rugienius, A. Vieraitienė, J. Jocas, J. Jurėnas.

KLB Delhi-Tillsonburgo apylinkės TF atstovybė nuoširdžiai dėkoja visiems aukotojams. **J. Vitas**

Edmonton, Alberta

EDMONTONO LIETUVIŲ NAMAI paskutinių 2-3 metų laikotarpyje buvo gerokai pertvarkyti, pataisyti bei pagerinti, ypatingai viršutinė namų dalis bei kiemas. Artimu laiku numatoma dar daugiau juos pagerinti dėka pelno atnešusio kazino lošimų, įvykusių birželio 2-3 d.d Namų valdyba dėkoja visiems talkininkams, kurie stropiu darbu prisidėjo prie kazino sėkmės.

A.a. ANTANINA RASIMIENĖ, pirmosios imigracijos tautietė, mirė Chilliwach, BC miestelyje, birželio 18 d., išgyvenusi 87 metus. Anksčiau su šeima gyveno Edmontone, kur ir palaidota St. Joachim kapinėse šalia vyro Jono, mirusio 1966 m. Velionė paliko gausų artimųjų būrį: sūnų, dvi dukteris, 20 vaikaičių, 34 provaikaičius ir 2 pro-provaikaičius.

Dobilas

HAMILTON TRAVEL BUREAU
764 Barton St. E., Hamilton, Ont. Reg. 1035989. Tel. 549-4149 arba 549-4140. Sutvarkome keliones į Lietuvą ir iš Lietuvos. Besilankantiems Kanadoje duodame sveikatos draudą. Pristatome jūsų pačių sudarytus siuntinius į Lietuvą. Pervežame autobusu keleivius į Montrealį ir iš Montrealio.

Wasaga Beach, Ontario

WASAGOS LIETUVIŲ MOTERŲ būrelis, vadovaujamas Aldonos Vitkienės, maloniai nustebino apylinkėje gyvenančius tautiečius bei atostogaujančius, surengdamas įdomų kultūrinį renginį, pavadintą "Šiupiniu". Nemaža vietos salė prisipildė žiūrovų pasigėrėti žinomų lietuvių teatrų Hamiltono "Aukuro" ir Toronto "Aitvaro" vaidinimais bei "Linksmųjų brolių" pasirodymu. "Aukuras" suvaidino Kazio Binkio komediją "Dešimt dolerių ir gyvybė", "Aitvaras" – Kazio Sajos komediją "Melų diena". "Aukure" vaidino: Elena Dauguvietytė-Kudabienė (vadovė ir režisierė), Marija Kalvaitienė, Simas Karnas, Kęstutis Kaperutis, Juozas Sakalauskas, Raimundas Muliolis; "Aukuro" vaidintojai: Aldona Dargytė-Biškevičienė (vadovė), Daiva Šikšniūtė (režisierė), atvykusi iš Lietuvos, Stepas Ramanauskas, Vytautas Taseckas, Aldona Karosaitė, Algirdas Kynas, Bronius Tarvydas. "Linksmieji broliai" – Algis Ulbinas ir Aleksas Kusinskis padainavo keletą dainų, ypač visus nuotaikingai nuteikė savo vietinėmis ir iš Lietuvos humoristinėmis aktualijomis. Aldona Vitkienė skaitė savo kūrybos. Renginį pradėjo moterų būrelio pirmininkė Aldona Vitkienė trumpu įžanginiu žodžiu, pakviesdama programai vadovauti Ireną Kusinskienę. Ilgesnės pertraukos metu moterų būrelis visus dalyvius pavaišino sumuštiniais, pyragais, kava bei gaivinančiais gėrimais. Pabaigai nuoširdų padėkos žodį aktoriams, dainininkams, visiems programos atlikėjams bei gausiems dalyviams tarė Aldona Vitkienė, primindama, kad programos atlikėjai savo honorarą skyrė Gerojo Ganytojo misijos salės pagerinimui. Tam tikslui paskirtas ir visas pelnas. Programos dalyviai buvo apdovanoti gėlėmis. Įspūdingas renginys baigtas programos bei visiems dalyviams giedant "Lietuva, brangi". Visi skirstėsi jausdami pagarbą ir padėką daug darbo įdėjusioms rengėjoms, pageidaudami, kad ir ateityje tokių pasirodymų būtų surengta. **Dl.**

Buffalo, New York

PROF. JULIUS SLAVĖNAS, Vytauto Didžiojo universiteto Kaune kvietimu, birželio mėnesį išvyko į Lietuvą, kur praleis vasarą. **Kor.**

London, Ontario

ŠILUVOS MARIJOS ATLAIDAI, Londone tapę tradiciniais šiemet įvyks rugsėjo 8 d. Prasidės pamaldomis 4 v.p.p. Šiluvos Marijos šventovėje, 1414 Dundas St. E. Tą pačią dieną bus atšvęstas ir kun. J. Mikalausko, OFM, auksinė kunigystės sukaktis. Parapijiečiai iš Londono ir Rodnės, norintys dalyvauti savo buvusio klebono pagerbime ir pietuose, prašomi galimai anksčiau, bet jokiu būdu ne vėliau rugpjūčio 25 d. įsigyti bilietus pas parapijos tarybos narius Londone, nes vietų skaičius yra ribotas.

GRĮŽO LIETUVON. Lietuvos mokslų akademijai ir Vakarų Ontario universitetui Londone sutarus pasikeisti mokslininkais, astrofizikas Edmundas Meištas prieš 10 mėnesių atvyko į Londoną ir prisijungė prie retikono aparato projektavimo darbų. Tas aparatas yra skirtas žvaigždžių spektrams tirti 1.2 m Elginfieldo teleskopo spektrografu. Pats retikonas yra puslaidininkinis priimtuvas, susidedąs iš 4096 diodų 60 mm linijoje. Šis priimtuvas yra du kartus didesnis negu iki šiol naudoti ir gali užregistruoti du kartus daugiau detalių žvaigždžių spektruose. Dabar E. Meištas Lietuvai bus dar naudingesnis specialistas, praplėtęs savo akiratį, pabuvojęs Kanados astronomijos mokslininkų tarpe. Jis grįžo Lietuvon liepos 2 d. Edmundas, vos atvykęs į Londoną, įsijungė į lietuviškąją veiklą: dainavo "Pašvaistės" chore bei jam akompanavo savo akordeonu. Atsisveikindamas "Pašvaistės" choras ištaigingame prof. dr. Kęstučio ir muz. Ritos Vilių name, labai gražioje gamtos aplinkoje, surengė užtarnautas išleistuves su vaišėmis. Nė šį kartą netrūko skambių dainų, Edmundo akordeonu palydėtų. Choro seniūnas A. J. Švilpa išvykstančiajam įteikė dovaną, padėkojo už pagalbą ir linkėjo sugrįžti. Meištas, padėkodamas už dovaną, pažadėjo pasirinkti Londoną, jei jam atsiras proga sugrįžti. Pokalbyje apie Kanadą mokslininkas pasakė, kad jo čia nenustebino nei dangoraižiai, nei maistu perkrautos krautuvės, nes užsienyje buvęs ir anksčiau. Nustebinę jį kiek išeivijos lietuvių dažnai minimi žodžiai apie vargstančius mūsų brolius ir seses Lietuvoje. Tai tik lengvabūdiškai paberiami žodžiai, nes tikrasis brolišku mas vargu ar jaučiamas. Lietuvoje, kai lietuviai susirenka, jaučiama, kad tai yra viena šeima. Čia tesanti tik grupė individų iš atskirų šeimų. Tą jo pastabą patvirtina, kad ir paskutinis išvežtųjų minėjimas Londone, kai didelė dalis lietuvių nebejautė reikalo jame dalyvauti. **D.E.**

• **Auka bei talka lietuviškajai spaudai — parama savajai tautai.**

Lietuvos ministeris pirmininkas GEDIMINAS VAGNORIUS su Hamiltono Vysk. M. Valančiaus mokyklos mokiniais, kai jis šių metų pavasarį lankėsi Kanadoje **Nuotr. J. Miltenio**

LIETUVIAI PASAULYJE

JA Valstybės

Viešpaties Jėzaus Atsinaujinimo lietuvių parapija Maspethe, N.Y., šį rudenį pakeis klebonus. Prel. Pranas Bulovas, sulaukęs deimantinės amžiaus sukakties, iš klebono pareigų pasitrauks spalio mėnesį. Naujuoju klebonu yra paskirtas lietuvių kilmės kun. Kenneth Wicks, kurio tėvai turėjo lietuvišką Vazavičių pavardę. Pustrečių metų jis yra dirbęs vikaru lietuviškoje Apreiškimo parapijoje Bruklyne. Primirštą lietuvių kalbą kun. K. Wicks tikisi pagerinti Lietuvoje praleistais liepos ir rugpjūčio mėnesiais.

Bostono lietuvių savaitgalio mokykla mokslo metus baigė klebono kun. Alberto Kontauto atnašautomis Mišiomis Šv. Petro šventovėje ir oficialia dalimi parapijos salėje. Mokyklai vadovauja mokytoja Daiva Matulionytė-Pereira, atgaivinusi ir 1983 m. sausio 18 d. mirusio kompozitoriaus Juliaus Gaidelio įsteigtą Bostono lietuvių vyrų sekstetą. Mokyklą lankė beveik 60 mokinių, su kuriais dirbo 15 mokytojų. Jiems tėvų komiteto vardu padėkojo Rima Knašienė. Aštuntojo skyriaus baigimo pažymėjimai įteikti — Dainai Budreckytei, Dailei Aukštikalnytei, Danai Pauliukonytei, Megutei Huston, Dainai Senutaitei ir Varpui Pereirai. Jie dabar perkelti aukštesniojon lituanistinėn mokyklon.

JAV LB Filadelfijos apylinkė džiaugiasi nauja 1991 m. valdyba, kurią sudarė: pirm. Linas Kučas, vicepirm. Teresė Gečienė, sekr. Aniliora Mašalaitienė, ižd. Vidmantas Rukšys. Kultūriniais reikalais rūpinsis J. Dautienė, socialiniais — R. Kučienė, politine-visuomenine informacija anglų kalba — R. Stirbys, lietuvių kalba — R. Rukšienė. Jaunimo atstovu valdyboje buvo paliktas P. Dainora.

St. Petersburgo lietuvių klubo Floridoje narių visuotinis susirinkimas birželio 8 d. susilaukė 120 dalyvių. Klubo sekr. E. Ščiglienė jiems priminė pastarųjų vienerių metų laikotarpyje mirusius narius. Amžinybėn iškeliavo klubo nariai Kostas Dima, Kazys Kleiva, Teresė Liutkienė, Antanas Mykolaitis, Ona Meškūnienė, Adolfas Paleckis, Ada Petrauskienė, Sara Pranckūnienė, Frances Sinkus ir Helen Žilinskas, kiti šios apylinkės lietuviai — Teresė Bakšinskaitė, Mykolas Guobis ir Gabrielius Puniška. Su finansiniais klubo reikalais susirinkimo dalyvius supažindino ižd. M. Jurgutis. Pirm. A. Gudonis priminė klube įvestą naują garso sistemą, uždengtą klubo pastato stogą. Dabar dar reikės nudažyti salės lubas. Susirinkime buvo sudaryta koordinacinė komisija, kuri organizuos Lietuvos reikalus ginančių laiškų rašymą JAV valdžios pareigūnams. Komisijon įsijungė R. Pavilionis, A. Paulionis ir V. Leščinskienė. Klubas ruošiasi rinkti naują valdybą, direktorius ir revizijos narius. Kandidatus turės surasti nominacijos komisija — P. Andrejauskas, A. Daunys, K. Gimžauskas ir A. Paulionis.

Australija

Joninėms skirtą popietę "Kaimo gegužinė pagiryje" birželio 23 d. Sidnio tautiečiams Lietuvių namuose surengė tautinių šokių grupė "Sūkurys" su folklorine "Sutartinės" grupe. Salė buvo papuošta pušimis, pastatyta kaimiška tvora, sūriais, ragučiais ir lietuviška gira ant stalų. Gausūs dalyviai, vadovaujami Kęsto Proto, Jonams ir Joneims sugiedojo "Ilgiausių metų". Dainų ir šokių programą atliko "Sūkurys" su akordeonistu Petru Viržintu. Ją senomis liaudies dainomis papildė "Sutartinė".

Lietuvių draugija Melburne planavo įsigyti Lietuvių sodybą gausėjantiems pensininkams. Tam reikalui buvo sutelkta $11.000, bet ši suma dabar per maža tokiam sumanymui įgyvendinti. Seniau būdavo lengva gauti finansinę valdžios paramą. Tokias sodybas savo pensininkams jau turi Sidnio ir Adelaidės lietuviai. Dabar dėl ekonominių Australijos problemų sunku gauti valdinę paramą pensininkų reikalams. Tad Lietuvių draugija, nutarė atsisakyti planuotos sodybos ir jai sutelktas lėšas panaudoti kitiems reikalams. Nariams buvo leista pasisakyti keliais pasiūlymais. Lėšų užšaldymui "Talkoje" pritarė 21% narių, jų grąžinimui — 13%, įsigyjimui atostogų namo Lietuvoje — 3%, atidavimui Lietuvai — 57%. Neapsisprendusių buvo 6%. Tad laimėjo pasiūlymas Lietuvių sodybai sutelktą $11.000 sumą panaudoti atgimstančios Lietuvos reikalams. Lietuvių draugijos komitetas dabar žada ieškoti patikimo būdo sutelktiems doleriams perduoti Lietuvai.

Britanija

Trėmimų į Sibirą penkiasdešimtmetį Mančesterio ir apylinkės lietuviai prisiminė birželio 15 d., su organizacijų vėliavomis susirinkę prie paminklinio lietuviško kryžiaus Mostono kapinių lietuvių skyriuje. Bendrą vainiką mirusiems Sibiro tremtyje ir žuvusiems už Lietuvos laisvę prie kryžiaus padėjo DBLS Mančesterio skyriaus valdybos pirm. A. Podvoiskis. Lietuvių kapelionas kan. V. Kamaitis, pasimeldus ir sugiedojus "Marija, Marija", kalbėjo apie sovietų nukankintus kunigus, kalinius, Sibiran išvežtas atskirtas šeimas, dabartines atgimstančios Lietuvos gyvybės aukas. Minėjimas baigtas dalyvių sugiedotu Lietuvos himnu.

Vokietija

A. a. Arvydas Burkšaitis, gimęs Skaudvilėje 1938 m. kovo 21 d., staiga mirė š. m. gegužės 11 d. savo namuose Wunsdorfe, šiaurinėje Vokietijos dalyje. Velionis Lietuvoje dirbo filmus kine rodžiusiu techniku. 1976 m. beveik apako, turėjo kelias akių operacijas, bet atgavo tik dalinį regėjimą su stipriais akiniais. Buvo vedęs vokiečių kilmės Annelyzę Skodzikaitę. Tad su žmona, sūnumi ir dviem dukrom 1980 m. pradžioje persikėlė Vakarų Vokietijon. Ligi mirties dirbo fizinį darbą Langnese-Iglo ledų gamykloje Wunsdorfe. Dukra Lilija 1985 m. baigė Vasario 16 gimnaziją Hiutenfelde. Velionis palaidotas Wunsdorfo-Luthės kapinėse gegužės 17 d. Apeigas lietuvių ir vokiečių kalbomis atliko iš Mannheimo atvykęs evangelikų kun. Fr. Skėrys. Velionis paliko liūdinčią šeimą — žmoną Annalyzę, sūnų Artūrą, dukras Almą ir Liliją. Sesuo Alina Budraitienė iš Kauno į laidotuves atvyko dvi dienas pavėlavusi. Panevėžyje tebėra gyva velionies motina Elena Burkšaitienė, negavusi sovietinės vizos dalyvauti sūnaus laidotuvėse.

B. V. ELECTRIC
Taisau senus ir įvedu naujus:
1. ELEKTROS INSTALIAVIMUS
2. Skalbimo mašinas ir džiovintuvus
3. Elektrines plyteles
4. Vėsinimo sistemas
5. "Intercom" sistemas
6. Centrinius dulkių siurblius ir kt. įrengimus
Skambinti Vytui Bancevičiui tel. 533-0923, Toronte.

NRS NATIONAL REAL ESTATE SERVICE
NRS WESTSIDE REALTY INC.
Jei norite pirkti ar parduoti namą, ar gauti informacijų, prašau man paskambinti. Prižadu mielai ir sąžiningai patarnauti.
Lina Kuliavienė

2323 Bloor St. West nr. 218, Toronto, Ontario M6S 4W1
(Windermere – Bloor kampas)
Tel. (416) 767-9000 Fax (416) 767-0382

Įvedu šildymo ir vėsinimo sistemą, atlieku visus taisymo ir skardos darbus
(Esu "Union Gas" atstovas)
Jurgis Jurgutis
Tel. 383-9026
154 Darlington Dr.
Hamilton, Ontario L9C 2M3

HALLING CONTRACTING
(Estonian)
- Atnaujinimai – visų rūšių
- Koklinių plytelių (tile) įdėjimas
- Vandentiekio vamzdžių taisymas
- Dažymas
- Vėdinimo įvedimas
- Elektrinio šildymo taisymas
Tel. 762-9190 Lic. E 1044

Vienintelis lietuvių bankelis Kanadoje, įsikūręs nuosavuose namuose –
HAMILTONO LIETUVIŲ KREDITO KOOPERATYVAS "TALKA"
830 Main Street East, Hamilton, Ontario L8M 1L6
Tel. 544-7125
Darbo valandos: pirmadieniais, antradieniais ir ketvirtadieniais — nuo 9 v. ryto iki 5 v.p.p., trečiadieniais — nuo 9 v. ryto iki 1 v.p.p., penktadieniais — nuo 9 v. ryto iki 7 valandos vakaro, šeštadieniais — nuo 9 v. ryto iki 12 v. ryto.
Liepos-rugpjūčio mėn. šeštadieniais uždaryta.
AKTYVAI PER 34 MILIJONUS DOLERIŲ

MOKAME UŽ:		IMAME UŽ:	
kasd. pal. čekių sąsk. iki	6%	asmenines paskolas	14.5%
santaupas	5.25%	nekiln. turto pask. 1 m.	10%
kasd.pal.taupymo s-ta	4.75%	nekil.turto pask. 3 m.	11.25%
90 dienų indėlius	8%	Nemokamas čekių ir sąskaitų apmokėjimo patarnavimas.	
1 m. term. indėlius	9%	Nemokama narių gyvybės drauda pagal santaupų dydį iki $2.000 ir asmeninių paskolų drauda iki $25.000.	
1 m. term.ind.mėn.pal.	8.25%		
3 m. term.indėlius	8.75%		
RRSP ir RRIF (pensijos)	6%		
RRSP ir RRIF 1 m.	9%		
RRSP ind. 3 m.	8.75%		

Sekite kasdieninę informaciją apie procentus "Talkoje"

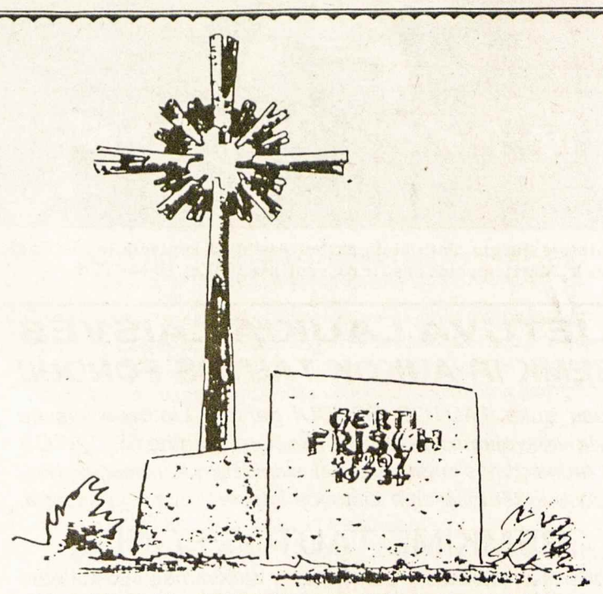

YONGE MEMORIALS LTD.
2152 YONGE ST., Toronto, Ont. M4S 2A8
Tel. 487-2147, vakarais tel. 445-8955
Meistriškas darbas, puikūs lietuviški projektai
ESTŲ PAMINKLŲ BENDROVĖ

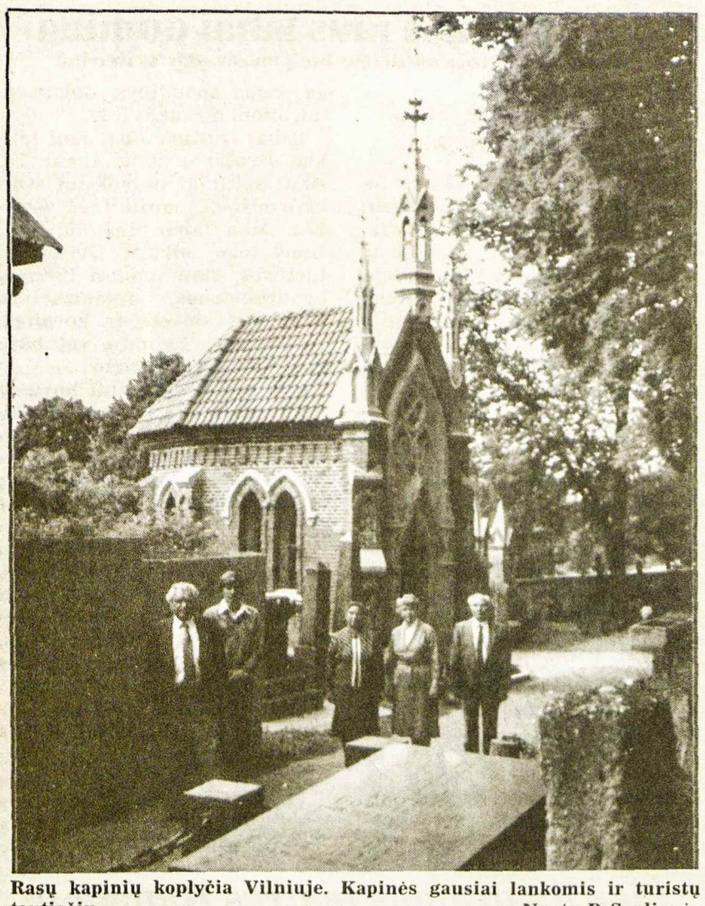

Rasų kapinių koplyčia Vilniuje. Kapinės gausiai lankomis ir turistų tautiečių Nuotr. P. Saplienės

Ten, kur kunigaikščiai ilsėdavosi

Birštono kurortas – jo gydyklos, žavi gamta, praeitis ir dabartis lankytojo akimis

EGIDIJUS MAŽINTAS

Atvykęs į Birštoną užsiregistravau sanatorijoje. Iš pradžių naujoje vietoje jaučiausi neįprastai: mažutis kambarėlis, dvi lovos. Kambario kaimynas — taškentietis Rafimas. Jis jau savaitė kurorte, tačiau beveik niekur neišeina: valgykla, gydyklos ir konsultuojantis gydytojas. Tuščiose miestelio gatvėse svečias iš tolimojo Uzbekistano jaučiasi nejaukiai. Rusiškai viską supranta, tačiau vos sugrabalioja žodžius. Lietuviškai "ačiū" jau moka pasakyti. Po poros dienų sutarėme, kad papasakosiu apie kurortą, jo istoriją ir senovę. Sakosi žinąs, kad Lietuva iki Juodosios jūros'buvo nusidriekusi. Visą dieną landžiojau po miestelio bibliotekas, po trupinėlį ieškodamas medžiagos, kurią galėčiau svečiui Rafimui papasakoti.

Kurortą aptarnaujantys ekskursijų vadovai už menkus atlyginimus sugeba papasakoti tik keletą įdomių atsitikimų iš Birštono praeities. Svarbiausia pasakojimo tema dažnai būna kunigo Olšausko istorija, kuri užsibaigia tragiška nelaimingos moters mirtimi ant Vytauto kalno.

Po pusryčių išsiruošėme kelionėn, įsimetę nuo stalo greitomis paruoštų sumuštinių. Jie labai pravers po kelių valandų kelionės ir išalkę suvalgysime jau kitoje Nemuno pusėje, beveik 5 mylių atstume nuo gyvenamo pastato.

Kunigaikščiai ir kontrabandininkai

1613 m. Didžiosios Lietuvos kunigaikštystės M. K. Radvilos žemėlapyje Nemunas teka tiesiai pro Alytų, Prienus ir Birštoną Kauno link. Balbieriškis paliko toli nuo Nemuno, o Prienai atsidūrė net kitame krante. Iš to matyti, kad kartografai negalėjo susigaudyti. O ši paini Nemuno kilpa ties Birštonu neturi sau lygios visoje Europoje.

Istorikas Dlugošas teisingai pastebėjo, kad Panemunių pilys saugojo Nemuno liniją nuo priešų, kartais iš rytų, kartais iš vakarų. Prienų ir Punios pusiasaliai buvo naudojami kaip "žvėrinčiai". O ramiajame užkampyje — Birštone — karaliai ir kunigaikščiai buvo pasirinkę poilsio vietą.

Birštono kilpa jau gilioje senovėje vietos gyventojų buvo vadinama "Buchta" ir laikoma labai pavojinga vieta. Paini, miškais apaugusi ir mažai gyvenama "Buchta" buvo puiki vieta slaptai pereiti sieną ir varyti kontrabandą. Todėl garsėjo arkliavagiais, banditais ir kontrabandininkais. Ypač garsūs buvo Jefimavičius ir Petravičius. Nors ir kilę iš vietos bajorėlių, vis dėlto buvo pagauti XVIII š. ir Gardine pakarti.

Visų garsiausias buvo Silvestras Prūselis, vadinamas "Buchtos" Fradiavolo, veikęs XIX š. viduryje. Jis varė plačią kontrabandą per sieną ir vikriai išsisukdavo iš policijos letenų. Gyventojų tarpe buvo labai populiarus: duodavo jiems uždirbti ir neskriaudė. Jis buvo dvarininkų pabaisa, tačiau "Buchtos" dvarininkų nelietė, tik juos retsykiais pagąsdindavo.

S. Moravskis, juodomis spalvomis vaizdavęs "Buchtos" gyventojus, apie Prūselį atsiliepia kaip apie drąsų, protingą, sumanų ir ... įdomų banditą, vertą rašytojo plunksnos.

Domėjosi specialistai

Nemuno kilpa sudomino ir Rusijos specialistus. Pirmininkavęs komisijai prof. Jurgis Merčingis, kilęs iš Lietuvos, 1909 m. apskaičiavo, kad iškasus kanalą arba tunelį per sąsmauką ir dar užtvenkus Nemuną, galima gauti 200.000 arklio jėgų elektros energiją, kurią galėtų vartoti Vilnius, Gardinas ir Kaunas. Tos komisijos atlikti tyrimai Lietuvoje buvo pirmieji Rusijos vandens energijos srityje. Merčingio projektas nebuvo įvykdytas.

Nemuno energija toje vietoje domino ir lenkų pramoninkus, kurie norėjo ją panaudoti dirbtinio azoto gamybai, o I D. karo metais vokiečiai projektavo užtvenkti Nemuną ties Nemasiūnais. 1922-1925 m. Amerikos lietuvių lėšomis sudaryta "Galybės" bendrovė dirbo toliau ta kryptimi.

Žymieji gyventojai

Po Žalgirio mūšio Birštono gyventojų skaičius ėmė sparčiai didėti. Ypač čia mėgdavo lankytis Didysis Lietuvos kunigaikštis Vytautas. Į medžioklės atvykdavo Lenkijos ir Lietuvos valdovai. Žvėris į karališkąsias girias atvarydavo net iš Trakų. Tuomet Birštono giria ėjo nuo Nemuno pro Žuvinto ežerą, Dovinės upe ligi Šešupės, o toliau — ligi Prūsų.

1473 m., siaučiant Lietuvoje maro epidemijai, Birštono dvare slapstėsi karalius Kazimieras su savo šeima. 1643 m. Lenkijos karalius Vladislovas IV pastatė Birštone bažnyčią, dovanodamas jai septynis kaimus su baudžiauninkais.

1805 m. Birštone gyveno istorikas Teodoras Narbutas. Čia jis užrašė padavimą apie "Užkeiktą dvarą". Ūkininkui, norėjusiam kalną apsėti linais, prisisapnavęs baltas senelis su ilga barzda, kuris uždraudęs liesti užkeiktą žemę. Apie Vytauto kalną sukurta ir daugiau padavimų. Kalną mini XIX š. rašytojai Moravskis, Glogeris ir kiti.

Mineralinis vanduo

Pasakojama, kad sunkiaisiais bado metais žmonės, neturėdami druskos, vartojo upelio vandenį sriubai virti. Kadaise per miestelį tekėjęs Druskupio upelis buvo platus. Birštono sūriesiems vandenims ištirti buvo sudaryta speciali komisija Vilniaus universitete. Išvada — mineraliniai vandenys tinka ligonių gydymui. 1794 m. Vilniaus un-to prof. S. Jundzilas ieškojo čia druskos klodų, o 1817 m. juo pasekė E. Liachnickis. 1851 m. išgydomas pirmasis sunkiai sirgęs ligonis.

Vietinis dvarininkas Adomas Bartoševičius, įsitikinęs, kad Birštonas gali duoti daug pajamų, 1854 m. išnuomoja čia iš Vilniaus konsistorijos dvylikai metų 17 ha plotą. Pastatė keletą medinių pastatų ir pirtį. O dar po kelerių metų buvo pastatytos pirmos vonios patalpos, vilos. Iki 1857 m. kurortui augti trukdė šalia esantis Stakliškių kurortas (apie 25 km nuo Birštono). Tačiau pamažu senkant Stakliškių mineraliniams vandenims ir įvykus gaisrui, Stakliškės nebeatsistatė ir neteko savo ankstesnės reikšmės.

Poetas apie Birštoną

Poetas L. Kondratavičius (V. Syrokompė) savo knygoje "Nemunas nuo versmių iki žiočių" rašė: "Birštone yra 18 gerai aprūpintų namų, salė pasilinksminimams ir didelis medinis namas maudyklėms, kuriame yra 14 numerių su varinėmis voniomis. Mėnesiui butas nuo 25 iki 50 sidabrinių rublių, vonia — nuo 20 skatikų iki 2 auksinų. Senieji mineraliniai šaltiniai veržiasi per minutę iki 4 kibirų, o per parą — iki 5760 kibirų. Tie vandenys sėkmingai gydydavo nusilpusį virškinimą, geltligę, kaltūną, liaukų ligas, odos išbėrimus, nervų ligas, chroniškus reumatus, vaikų anglišką ligą, moterų ligas ir džiovą".

Bendrakeleivis klauso

Rafimas įdėmiai klauso. Jo mintys nutolsta, matau vietomis susijaudina ir vėl kažką niurna po nosimi. Gyvenęs pačiame Taškento centre, svečias pavargęs nuo mašinų, tramvajų ir triukšmingo pietiečių gyvenimo, vis dažniau nusišypso. Matau, kad pievų ir miškų oras, jauki tyluma, kurios taip trūksta mieste, veikia geriau negu paveikiausi vaistai ir gydytojų patarimai. Po tokio intensyvaus pasivaikščiojimo vakare nereikėjo jokių vaistų, skatinančių miegą.

Sekančios dienos rytą paragavom mineralinio vandens "Vytautas" (prieš valgį — taip rekomendavo mus prižiūrėjęs gydytojas). Gėrimo laikas nustatomas, atsižvelgiant į susirgimo pobūdį. Turį sumažintą skrandžio rūgštingumą geria mineralinį vandenį pusvalandį prieš valgį. Esant padidintam rūgštingumui "Vytautas" geriamas valandą-pusantros prieš valgį. "Vytauto" mineralinis vanduo, turintis savo sudėtyje natrio, kalcio, chloro, sulfatų ir geležies, mažai kuo nusileidžia Druskininkų mineraliniams vandenims. Patartina vandenį gerti iš šaltinio, nes pastovėjus inde nuseda reikalingiausios medžiagos.

Kurorte mineralinėmis voniomis dažniausiai gydomi reumatiniai, nervų sistemos, kraujo apytakos ir kiti susirgimai. Procedūros trukmę nustato gydytojas, susipažinęs su paciento negalavimais.

Jei kas mano, kad ilgiau pagulėjęs mineralinėje vonioje greičiau išgis, tai labai klysta. Poilsiautojai nesilaikantieji dienos ir gydymo tvarkos, dažnai pasidaro sau tik bėdos. Mūsų kambario kaimynai du dzūkeliai, po savaitės "gydymo" ne mineraliniu vandeniu, o kitu žymiai stipresniu miestelio parduotuvėje, buvo išprašyti namo su atitinkamu įrašu. Po priimtos vonios būtina pusvalandį pailsėti specialiai tam skirtame kambaryje. Jie tuoj po vonios traukdavo į aludę, restoraną ir ten ilsėdavosi prie skaniai papjaustyto skilandžio ir degtinės butelio.

Po pusryčių taškentiečiui Rafimui būtina priimti purvo vonią. Vis dažniau gelia kažkada jaunystėje pažeistus sąnarius. Gydymas purvu yra labai senas. Jo lopšiu laikomas Egiptas. Šiltųjų kraštų gyventojai naudojo ežerų dumblą gydymuisi. Po Viduramžių epochos gydyti purvu imta Italijoje, kur nuo XVI š. iki mūsų dienų naudojamas ugnikalnių kilmės purvas "fango". XVII š. gydymas jau taikomas Prancūzijoje, o XVIII š. — Vokietijoje.

Birštone šioms vonioms naudojamas gerai perpuvusios durpės. Durpių kompresai naudojami ir pooperaciniams randams gydyti. Ypač pagerėja būklė tų ligonių, kurie skundžiasi chroniškais kaulų, sąnarių ir raumenų susirgimais.

Ant Vytauto kalno

Pailsėję pakylame laiptais aukštyn. Pasiekę kalno viršūnę atsikvepiame. Apačioje nuo Vytauto kalno matosi visas kurortas. Aplinkui — didinga gamtos panorama. Ramioje piliakalnio viršūnėje ulba visokių rūšių paukšteliai. Manoma, kad kalnas ne vien gamtos tvarinys — ir žmogaus darbo vaisius. Kadaise kalno papėdė buvo užlieta vandeniu, kad būtų lengviau pilį ginti nuo priešų. Piliakalnį supa kanalo liekanos.

Prancūzų keliautojas Žilbertas de Lanua, kai 1414 m. apsilankė Lietuvoje ir nerado savo rezistencijoje Lietuvos D. K. Vytauto, sužinojo, kad valdovas yra išvykęs į Pozūrą. Ten prancūzas ir rado Vytautą. Pasak jo, matyta pilis atrodė didelė ir tvirtai surėsta iš medžio rąstų. Kai kurie istorikai mano, kad Lanua iškreipė Birštono pavadinimą. Kiti mano, kad Pozūru laikytina Punios pilis. Kryžiuočių žygiuose Birštonas buvo vadinamas "Birstein".

Irkluotojų bazė

Vakare grįždami matėme irkluotojų bazę. Gražiai nuaugę jaunuoliai ir merginos, linksmai šnekėdami, balnojo savo "žirgelius" — ilgas akademines valtis ir baidares. "Gintarinių irklų" konkursas susilaukia vis daugiau užsienio svečių, kuriems lietuviai niekuo nenusileidžia, dažnai tampa žymiais didesnių varžybų nugalėtojais. Tik anuomet žymiausi Lietuvos irkluotojai būdavo susodinami su kitos respublikos irkluotojais, kad nebūtų per daug garbės lietuviams. Taip tekdavo varžybų auksą, sidabrą ir bronzą dalintis su Gudijos, Maskvos ar Kijevo sportininkais.

Savo pusseserės vyro brolio, pasaulio čempiono Sigito Kučinsko nesitikėjau surasti šioje garsioje visoje Europoje sportininkų bazėje; jis su kitu valties partneriu, matyt, irklavo kitoje šalyje, tačiau iš "Sporto" laikraščio skilčių pažinau ne vieną garsų irklo meistrą, besitreniruojantį Birštone.

Lauke šokių aikštelėje sukosi poilsiautojų poros, dažniausiai pagyvenę ir vidutinio amžiaus žmonės. Jaunimas linko į triukšmingesnę muziką ir ją surasdavo pačiame miestelyje, Kultūros namų salėje ar "Versmės" sanatorijos koncertų salėje, kur estradinis ansamblis linksmino svečius nuotaikingomis melodijomis.

Žinios iš Romos

Privačiose audiencijose, tarp kitų asmenų, Šventasis Tėvas liepos 8 d. priėmė Lvovo ukrainiečių vyriausiąjį arkivyskupą kardinolą Lubačivskį ir apaštalinį pronuncijų Olandijoje arkivyskupą Audrį Bačkį. Kardinolas Lubačivskis šiomis dienomis į Romą sugrįžo iš Ukrainos, kur buvo nuvykęs pirmą kartą po 50 metų ir išbuvo apie tris mėnesius. Apaštalinis pronuncijus Olandijoje arkivyskupas Bačkis neseniai lankėsi Lietuvoje, kur dalyvavo Vilniaus arkivyskupo Julijono Steponavičiaus laidotuvėse.

Federacinės Vokietijos studentų nepartinė sąjunga "Už grėsmėje esančias tautas" paragino Vokietijos vyriausybę ir politines partijas nedelsiant pripažinti Slovėnijos, Kroatijos ir Pabaltijo kraštų nepriklausomybę, nes tai palengvintų Jugoslavijos krizės ir Pabaltijo šalių problemos sprendimą. Vokietijos vyriausybei ir politinėm partijom pasiųstuose laiškuose sąjunga, tarp kita ko, rašo, jog negalima leisti, kad karinės jėgos priemonėmis būtų sustabdytas mažesnių Rytų Europos tautų demokratizacijos procesas. Sąjungos įsitikinimui, trim Pabaltijo šalim – Estijai, Latvijai ir Lietuvai, nepriklausomas valstybes sukūrusiom Slovėnijai ir Kroatijai turi būti sudarytos sąlygos įsijungti į Europos demokratinių valstybių bendruomenę. Vokiečių studentų nepartinės asociacijos "Už grėsmėje esančias tautas" centras yra Goetingene.

Viena veikliausių ir pajėgiausių humanitarinių organizacijų pasaulyje yra Vokietijos "Caritas", įsteigta 1897 m. Freiburge. Vokiečių "Caritas" šiuo metu turi per 2000 narių, kurie darbuojasi 30 centrų, 350.000 bendradarbių, palaiko ryšius su 40 kitų Vokietijos ir tarptautinių žmonių pagalbos organizacijų, išlaiko 600 ligoninių ir per tūkstantį įvairių labdaros centrų. 1990 m. Vokietijos "Caritas" labdarai išleido 70 milijonų markių. Pagrindinis organizacijos tikslas — rūpintis ligoniais, apleistaisiais, Vokietijoje dirbančiais kitataučiais, trečiojo pasaulio kraštų imigrantais. Daug lėšų vokiečių "Caritas" skiria pagalbai Vidurio ir Rytų Europos kraštams. Pirmieji ryšiai su R. Europa prasidėjo prieš kelis dešimtmečius. Tarpininkaujant vyskupams, buvo siunčiami pinigai ir kita humanitarinė pagalba į Lenkiją, Jugoslaviją, Vengriją ir Rumuniją. Iki vadinamojo Prahos pavasario buvo remiamos ir Čekoslovakijoje veikiančios labdaringos organizacijos, bet po sovietų invazijos tie ryšiai buvo nutraukti. Šiuo metu Vokietijos "Caritas" ypatingą dėmesį skiria iš komunistinio totalizmo išsivadavusiem kraštam. "Caritas" direktorius Georg Hussler pasakė, kad speciali pagalbos akcija ruošiama Slovėnijai, Kroatijai, Lietuvai ir Ukrainai.

Bendrojoje popiežiaus audiencijoje liepos 10 d., drauge su tūkstančiais maldininkų iš daugelio pasaulio kraštų, dalyvavo ir būrys lietuvių – keliolika gydytojų iš Lietuvos, atliekančių vasaros stažuotę Šiaurės Italijos ligoninėse. Šv. Tėvas iš Lietuvos atvykusius gydytojus atskirai pasveikino lietuvių kalba.

Kun. jėzuitas Kazimieras Ambrasas, daugiau nei vienerius metus išbuvęs Romoje, š.m. birželio mėnesio pradžioje sugrįžo į Lietuvą. Apsistojo Vilniuje, kur numato išbūti kelis mėnesius. Rudenį ruošiasi vėl vykti į užsienį, kur gilins studijas, arčiau susipažins su jėzuitų gyvenimu ir veikla.

Maskvoje vykstančiame tarptautiniame kino festivalyje buvo parodytas pirmas sovietų pagamintas filmas apie Jėzų Kristų. Filmą "Pustynia" (Dykuma) remdamasis Evangelija pagal Joną, sukūrė sovietų režisierius Michail Kach. Jis pasakė, kad kurdamas filmą nesiekė žiūrovam primesti savosios nuomonės apie Šventąjį Raštą, bet norėjo perteikti istorinę Kristaus asmenybę tokiu būdu, kad patys žiūrovai susidarytų savo nuomonę apie Kristų. Šį kino festivalį boikotuoja kai kurios žymios Vakarų kino bendrovės. Jos atsisakė pasiųsti į festivalį žymių vakariečių kino menininkų sukurtus filmus, protestuodamos prieš Sovietų Sąjungoje tebepraktikuojamus autorystės teisių pažeidimus. **Kor.**

HALLING ELECTRICAL
(Estonian)
- *Visų rūšių atnaujinimai*
- *AC langai ir sienų sekcijos*
- *Vėsintuvai*
- *Garažo durų atidarytojai*

Tel. 762-9190

Lietuvos kurorto bei poilsiavietės Birštono vaizdai: Nemuno krantinė, irklavimo bazė, tvenkinys prie senųjų purvo gydyklų Nuotr. V. Valužio

MILIJONAS DOLERIŲ LIETUVAI

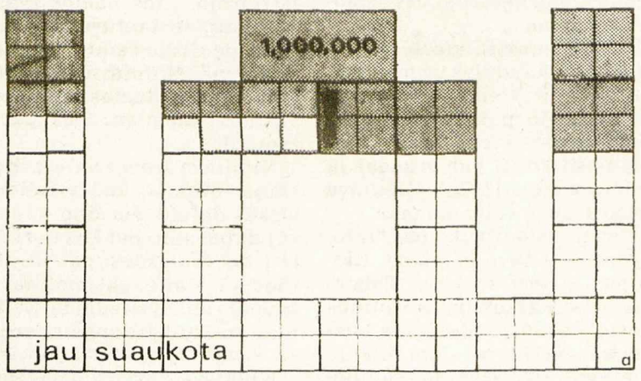

ar jau atidavei savo dalį?

Čekius rašyti: **Kanados lietuvių bendruomenė – PLV**
Aukas siųsti: **Pagalbos Lietuvai vajus (PLV),**
1011 College Street, Toronto, Ontario M6H 1A8 Canada.

LIETUVIŲ VAIKŲ DARŽELIS,
vedamas Nekalto Prasidėjimo Marijos seserų, jau registruoja vaikučius nuo 2,5 iki 6 metų amžiaus ateinantiems mokslo metams. Skambinti telefonu **534-5773** Toronte.

Viešėdami Čikagoje, neužmirškite aplankyti **N. ir J. VAZNELIŲ**

Gifts International Inc.

2501 W 71st STREET, CHICAGO, ILL. 60629
Telefonas 471-1424

Čia gausite lietuviškų knygų, plokštelių, odos, medžio dirbinių. Ypač didelis gintaro išdirbinių pasirinkimas.

GERA NAUJIENA JUMS IR JŪSŲ ARTIMIESIEMS LIETUVOJE
Pranešame apie maisto sandėlio atidarymą,

AMERICAN FOOD WAREHOUSE IN MOSCOW

Mūsų sandėlis Maskvoje turi sveikiausio maisto pasirinkimą ir labai daug būtiniausių namams reikmenų: šaldytuvų, televizorių, stereo aparatų, VCR įtaisų ir kitų gaminių. Daugiau kaip 100 reikalingų gėrybių laikome savo sandėlyje.

ŠTAI KĄ MES JUMS GALIME GARANTUOTI:
greitą ir patenkinamą maisto siuntinių ar kitų reikmenų pristatymą jūsų artimiesiems Lietuvoje neaukšta urmo kaina.

SUMOKĖJUS JAV GREITAS PRISTATYMAS JŪSŲ ADRESATAMS LIETUVOJE

Galima pasirinkti jau paruoštų siuntinių (kainoje įskaičiuotas pristatymas ir paruošimas):

1. Saldumynų siunta	(8.8 sv)	$ 99	2. Šeimos paketas	(18 sv)	$149
3. Maistas	(8.8 sv)	$111	4. Atostogų siunta	(18 sv)	$174
5. Dovanų siuntinys	(10.5 sv)	$125	Visos kainos kanadietiškais doleriais.		

Prašykite neapmokamo katalogo ir sudarykite patys siuntinius pagal jame pasirenkamus produktus. Užsakymus priima arba daugiau informacijos teikia:

RUSSART-POSYLTORG, Inc.,
291 Geary Street, Suite 511, San Francisco, CA 94102 , USA
Tel. (415) 781-6655

Russart Kalifornijos bendrovė, buvo įsteigta 1973 metais, yra lygiateisė Vneshposyltorg ir Intourist dalininkė.

Kviečiame verslus bei pavienius asmenis tapti mūsų bendrovės agentais ir uždirbti gerus komispinigius. Dėl detalių skambinkite.

"Kryžių ir Rūpintojėlių Lietuva"

Šią poeto Nagio ir kompozitoriaus Stankevičiaus sukurtą kantatą Montrealio Aušros Vartų parapijos choras šią vasarą atliko net keliose Lietuvos vietovėse

Po sėkmingų koncertų Žemaitijoje (buvome pirmieji iš užsienio) Montrealio Aušros vartų parapijos choras sugrįžo iš šios istorinės kelionės.

Žemaičiams atlikom montreališkių sukurtą kantatą "Kryžių ir Rūpintojėlių Lietuva" net keliose vietovėse. Veiviržėnuose koncertavome birželio 29 d., dalyvaujant žemaičių vyskupui Antanui Vaičiui, Veiviržėnų klebonui J. Jankauskui su apylinkės kunigais ir minia žmonių. Čia buvo minima vyskupo Kasparo Cirtauto 150 m. mirties sukaktis su atitinkama programa. Po programos atlikome kantatą su liaudies instrumentų palyda.

Birželio 30 d. giedojome Sumos metu Švėkšnos šventovėje ir atlikome kantatą. Čia mus globojo klebonas kun. P. Stukas.

Liepos 1 d. — Neringoje. Aplankėme kopas ir Raganų kalną, kur yra daugybė medžio skulptūrų. Prisistatome pas kleboną kun. E. Atkočiūną, OFM. Čia prieš vaišes jų moterų choras padainavo keletą nuotaikingų dainų, o po to — visi. Pasistiprinę sumuštiniais ir kava, nuvykome į ant kalno stovinčią šventovę ir joje atlikome savo kūrinį. Šios šventovės akustika puiki.

Liepos 2 d. prisistatome pas kleboną kun. dekaną J. Pačinską ir jo šventovėje atlikome kantatą. Prieš koncertą klebonas stipriai pavaišino.

Liepos 3 d. ilsėjomės.

Liepos 4 d. aplankėme gražiąją Palangą. Vakare dalyvavome jaunimui skirtose Mišiose su liaudies instrumentų palyda Kretingos šventovėje. Po Mišių atlikome ir mes savo kantatą. Po kantatos padėkos žodį tarė kun. A. Pudžemys, OFM.

Liepos 5 d. Kryžių kalne pastatėme menišką ąžuolinį kryžių. Jį pašventino Šiaulių Šv. Petro parapijos klebonas monsinjoras K. Jakutis. Tą pačią dieną, dalyvaujant vyskupui A. Vaičiui, jo katedroje giedojom kantatą.

Liepos 6 d. Klaipėdos dekano kun. Bernardo Talaišio aptarnaujamoje Kristaus Karaliaus šventovėje atlikome kūrinį "Kryžių ir Rūpintojėlių Lietuva".

Liepos 7 d. — atsisveikinimo koncertas Klaipėdos Taikos Karalienės šventovėje, kuri buvo atimta iš tikinčiųjų ir dabar grąžinta (joje vyksta remontas). Po koncerto atsisveikinimo pietus suruošė Šv. Cecilijos draugijos valdyba.

Liepos 8 d. palikome Klaipėdą, aplankėme Šiluvą su jos šventovėmis, Tytuvėnus, Kauną ir išvykome į Vilnių. Sekančią dieną — lėktuvu Varšuvon ir ... atgal Montrealin.

A. Keblys

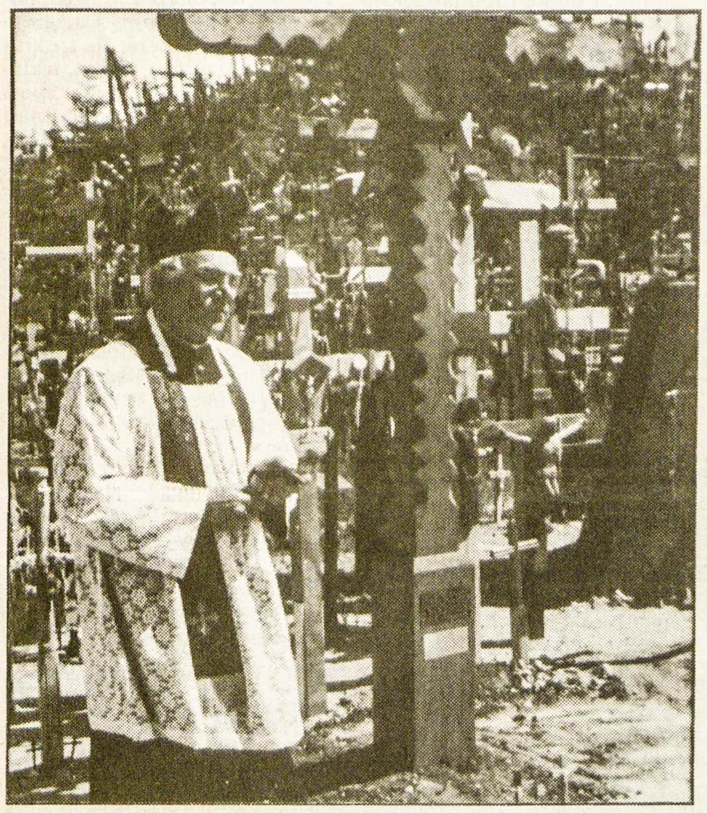

Montrealio Aušros Vartų parapijos choras, šią vasarą lankęsis Lietuvoje ir atlikęs kantatą "Kryžių ir Rūpintojėlių Lietuva", Kryžių kalne pastatė ąžuolinį kryžių, kurį pašventino mons. K. Jakaitis 1991 m. liepos 5 d.

Montrealio Aušros Vartų parapijos choras, atlikęs Kretingoje liepos 4 d. kantatą "Kryžių ir Rūpintojėlių Lietuva". Dešinėje pusėje iš kairės solistai: VALENTINA VADOKLIENĖ, VITALIJA KIRSTUKAITĖ, VYTAUTAS GABRĖNAS – visi iš Klaipėdos ir montrealietis ANTANAS KEBLYS. Liaudies instrumentų palydą pritaikė VYTAUTAS TETENSKAS. Dirigentė – GENOVAITĖ MAIRONIENĖ, klaipėdietė

Latvių tautinių šokių šventėje

Šalia 800 latvių šokėjų dalyvavo estų ir lietuvių dvi tautinių šokių grupės. Toronto "Gintaras" susilaukė ovacijų

1991 m. liepos 7 d. Toronto "Maple Leaf Gardens" įvyko Latvių dainų šventės viena iš sudėtinių dalių – šokių šventė.

Gražią saulėtą dieną į šią sporto areną susirinko per 800 šokėjų, kurie atstovavo 36 šokių grupėms iš Kanados ir JAV-bių. Šalia jų šventėje šoko svečiai iš Latvijos–Rygos šokių grupė "Sprinditis" (12 porų), Toronto estų grupė "Kungla" ir Toronto "Gintaras", vadovaujamas nenuilstančios Ritos Karasiejienės.

Grupių pristatymo metu daugiausia plojimų susilaukė "Sprinditis" – svečių grupė iš tėvynės. Po įdomaus prologo susidomėjimas ir toliau kilo. Nelabai gausiai susirinkusi 7-8 tūkstančių žiūrovų auditorija nuoširdžiai plojo savo tėvynainių menui. Reikėtų atkreipti dėmesį į įdomią detalę: rygiečių šokio figūros buvo absoliučiai identiškos lietuviškosios "Pasiutpolkės" brėžiniui. Žinoma, nėra jokio pagrindo kaltinti latvius plagijavimu, – atvirkščiai, tai tik dar sykį patvirtina tą faktą, jog lietuvių ir latvių tautos buvo artimos ne vien geografiškai, bet ir kultūriškai – turėjo tas pačias šaknis.

Dar labiau šventę pagyvino estų liaudies šokis "Reinlender", bet, be abejonės, šventės kulminacija tapo mūsiškio "Gintaro" pasirodymas! Net per repeticijas kiekvienas gintariečių bandymas būdavo palydimas darniais ir gausiais dalyvių plojimais. O per pačią šventę "Gintaro" šokamas "Aštuonytis" susilaukė tikrų ovacijų!

Būtų neteisinga, jei neprisimintumėme šio šokio, tapusio lietuviško liaudies šokio klasika, kūrėjų: kompozitoriaus Jono Švedo, "Lietuvos" ansamblio įkūrėjo ir jo ilgamečio vadovo, ir Lietuvos liaudies šokio choreografijos "tėvo" – Juozo Lingio. Beveik visi jų dviejų sukurti šokiai įeina į vadinamąjį lietuviškų šokių "aukso fondą".

Bet nebūtų įvykęs šis, vaizdžiai tariant, triumfas, jei nebūtų įdėtas daugiametis ir "Gintaro" vadovų triūsas bei meilė, puoselėjant lietuvių liaudies šokio meną. Tiksliai atkurta choreografija, iki smulkmenų "nušlifuotos" smulkmenos ir per daugelį metų įskiepyta šokio kultūra, – visa tai ir privedė prie to tikslo, kurio siekė grupė visą savo gyvavimo laikotarpį. O visa tai patvirtino žiūrovų (ir ne lietuvių!) gausūs plojimai.

Reikėtų paminėti ir "Gintaro" ansamblio orkestrą, kuriam vadovauja jaunas, bet gabus ir be galo perspektyvus muzikas – Teodoras Pabrėža, o kanklių grupę kietai savo rankose laiko Inga Pivoriūtė. Turbūt šis orkestrėlis dar labiau ir išryškino lietuvaičių išskirtinumą iš kitų ir padėjo galutinį tašką kulminacijoje, nes "Gintaras" atstovavo savo kultūrai gyvąja muzika.

Visai šokių šventei trūko tempo. Viena šio trūkumo priežasčių ir buvo "gyvosios" muzikos stoka, – visi šokiai buvo šokami pagal įrašus. Nors po gintariečių šaunaus pasirodymo sekė trijų Baltijos tautų liaudies šokių pynė, kurioje šoko visi, atstovaujantys savo tautoms kolektyvai, deja, tai tebuvo šokių šventės "saulėlydžio" pradžia ... Vėliau sekę rateliai niekuo neišsiskyrė ir neįsiminė, palyginus su kitomis šokių šventėmis. Verta būtų tik atkreipti dėmesį į nuolatos pasikartojantį scenarijų, kai likusioji šventės dalis "užpildoma" šokiais vien dėl to, kad šventė neatrodytų per trumpa ... Vienintelė paguoda, bet ne pasiteisinimas, jog panaši problema egzistuoja ir tėvynėje (deja ...).

Šventės baigmėje vėl šoko visų trijų Baltijos šalių atstovai, skambant dabar jau legendinei dainai, sukurtai specialiai pirmajam "Baltijos keliui" (1989 metų rugpjūčio 23 dieną), kai milijonai baltiečių išėjo į gatves, kelius ir greitkelius susikibti rankomis – sudaryti gyvą žmonių grandinę ir parodyti visam pasauliui savo solidarumą bei bendrą tikslą – laisvės troškimą!

Daina buvo dainuojama visomis trimis kalbomis, o visa tai simbolizavo trijų šalių rateliai, kurie baigmėje susijungė, tarsi dar sykį įkūnydami savo išsvajotą ir pagrindinį tikslą.

Užmiršus visus techninius nesklandumus, reikėtų iš visos širdies dėkoti organizatoriams ir svečiams už surengtą šventę, kuri, be abejonės, suteikė džiaugsmo tūkstančiams susirinkusių žiūrovų, ir palinkėti, kad sekanti šventė praeitų dar sklandžiau, o žiūrovų susirinktų dar daugiau! **R.A.J.**

Jūsų likimas mus labai domina

Lietuvos valstybės muziejaus kreipimasis, skirtas išeivijai

MIELI LIETUVIAI,
GYVENANTYS ĮVAIRIUOSE
PASAULIO KRAŠTUOSE,

Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimu 1991 m. sausio 13 d. yra įkurtas Valstybės muziejus, kuris renka, tyrinėja ir saugo viską, kas reikšminga mūsų tautos valstybingumui. Mūsų parodos ir ekspozicijos atspindės 1918-1940 metų Nepriklausomos Lietuvos gyvenimą, Sov. Sąjungos įvykdytą okupaciją ir tautos genocidą, nežmoniškus trėmimus, partizanų pasipriešinimą.

Daug dėmesio skiriame ir lietuvių išeivijai, mūsų tėvams ir broliams, pasklidusiems tolimuose pasaulio kraštuose, ten šaknis įleidusiai jaunajai lietuvių kilmės kartai. Jų gyvenimo istorijos, jų likimas mus labai domina. Daug Lietuvos praeities brangių relikvijų yra atsidūrę užsienyje, gal ten jos ir nėra deramai vertinamos. Tokią medžiagą būtina sugrąžinti į atgimusią Lietuvą. Šiuose darbuose mes tikimės lietuvių išeivių pagalbos, pritarimo ir bendradarbiavimo. Tegul nedingsta svetimoje padangėje nė viena lietuviška knyga, retas spaudinys, dokumentai, fotonuotraukos ir kt.

Labai vertingi Jūsų seni laiškai, užrašai ir atsiminimai. Tai rimti šaltiniai ir mokslui svarbi medžiaga, muziejinės vertybės. Mus labai domina, kaip Jums teko įsikurti išvykus iš Lietuvos, kaip steigėsi lietuvių bendruomenės, organizacijos. Kaip Jūs siekėte ir kovojote, kad Lietuva atgimtų, vėl būtų laisva ir nepriklausoma.

Mes norime įamžinti buvusių Lietuvos politinių, visuomeninių, Katalikų Bažnyčios, kultūros ir meno veikėjų, pasižymėjusių verslininkų, dirbusių ir dirbančių išeivijoje veiklą ir atminimą.

Visą medžiagą – atsiminimus, laiškus, knygas, fotonuotraukas, memorialinius daiktus prašom mums atvežti ar persiųsti adresu: Lithuania, 232600 Vilnius, Studentų 8, Lietuvos valstybės muziejus. Telefonas: 35-51-87.

Laukiame Jūsų asmeniškai atsilankant naujausiame Lietuvos valstybės muziejuje.

Henrikas Paulauskas,
Lietuvos valstybės muziejaus direktorius

Šiaulių dramos teatras Kanadoje

1990 m. Lietuvoje buvojo Hamiltono dramos teatras "Aukuras" ir Toronto teatras "Aitvaras". Abu teatrai aplankė kelis Lietuvos miestus su dviem veikalais: A. Rūko trijų veiksmų komedija "Bubulis ir Dundulis" ir Vyt. Alanto trijų veiksmų drama "Aukštadvaris". Abu pastatymai susilaukė gausių žiūrovų, ir Lietuvos spauda palankiai įvertino šiuos pastatymus. Visi aktoriai ir jų režisoriai buvo puikiai priimti. Atsidėkodami už tokį gražų ir rūpestingą sutikimą, "Aukuras" ir "Aitvaras" pakvietė Šiaulių dramos teatrą aplankyti Kanadą. Kvietimą priėmė ir šių metų spalio 11 d. atskrenda į Kanadą trim savaitėm. Atvyksta 25 asmenų grupė ir atsiveža J. Tumo-Vaižganto "Dėdės ir dėdienės" dramatizuotą veikalą. Šalia šio pagrindino pastatymo jie dar duos literatūros bei humoro spektaklius. Yra sudarytas tam specialus komitetas iš "Aukuro" ir "Aitvaro" aktorių bei rėmėjų, kurie rūpinsis Šiaulių dramos teatro priėmimu ir išvykų organizavimu į lietuviškas kolonijas. Komitetui vadovauja "Aitvaro" aktorius, visuomenininkas Vyt. Taseckas, jam talkins – režisierė E. Kudabienė, Alg. Lynas, S. Karnas, Alg. Ulbinas, V. Stanevičienė, J. Pleinys ir visi kiti abiejų teatrų aktoriai, aktyviai įsijungę į šį darbą. Komitetas jau turėjo kelis pasitarimus šiuo reikalu ir yra numatęs suorganizuoti išvykas į Montrealį, Torontą, Hamiltoną, Londoną ir Otavą. Jeigu bus galimybė, aplankys ir kitas mažesnes vietoves. Komitetas jau dabar kviečia visus iš anksto ruoštis ir dalyvauti Šiaulių dramos teatro pastatymuose, paremti šį kultūrinį įvykį. Prašome sekti lietuvškoje spaudoje tolimesnius pranešimus apie šio teatro pasirodymus.

J.P.

Prie Lietuvos aukščiausiosios tarybos rūmų su apsaugos kariu viešnia iš Kanados Prima Saplienė
Nuotr. Br. Saplio

ATSPINDŽIAI

Žmonės be namų

VYTAUTAS KASTYTIS

Pabudęs Niūniava ilgai spokso į vieną tašką, bijodamas pajudėti, kad nakties sapno atneštas vaizdas nepabėgtų iš mieguistos pasąmonės.

Tėviškės kloniai tebespindi Niūniavos akyse, o ant lūpų žaidžia šypsena. Tai ji jas šiąnakt pabučiavo, jinai — širdies karalaitė. Taip pat, kaip ir tada, išeinant iš tėvynės, buvo sumišusi, nedrąsi. Bandė nusišypsoti, palydėjo iki kiemo vartelių. Niūniava prisimena jos sudrėkusias akis. Lieknos rankos apsipynė aplink jo kaklą, ir jis pajuto svaiginantį lūpų prisilietimą. Tik trumpą valandėlę.

Ilga nenutrūkstanti traukinio ratų muzika. Tėvynė bėga pro vagono langus, moja Niūniavai ir nusivylusi lieka pakely. Prasidėjo stumdymasis svetimam krašte, tarp svetimų žmonių ...

Niūniava pakelia galvą. Pro langą veržiasi blanki rytmečio šviesa. Sapnas dingo. Jis vėl gyvena dabartim. Pasieny ant sumintų šiaudų guli likimo draugai. Niūniavos likimas glaudžiai surištas su jų likimu. Ar galėjo kas prieš metus numatyti, kad jų keliai susikryžiuos toli nuo tėvynės niūriuose Suomijos miškuose? ...

Niūniava mato, kad saulėti tėviškės sapnai pamažu blėsta ir draugų veiduose. Jau laikas keltis. Tuojau visi nubus. Prasidės sunki suomiška diena.

Kampe sujudėjo kažkas. Trinasi akis. Kuri valanda? Dešimt po penktos. Laikas.

— Vyrai! — mieguistas Pranaičio balsas.

Vyrai keliasi, tik vienas Niūniava pasilieka gulėti. Jam įdomu žiūrėti į draugus, stebėti rytmetinę ruošą.

Mokytojas Gediminas pirmas ima valyti batus. Šepečio kotu nukrapšto vakar pridžiuvusį purvą. Storai, negailėdamas tepa suomišku tepalu, iš kažkurios apleistos sodybos atsineštu. Batai blizga, šviečia kaip veidrodis ąžuolinėj spintoj, o jis vis trina ...

Puskarininkis Romualdas pirmiausia ieško cigaro. Cigaretės jo plaučiams per silpnos. Patenkintas traukia rytmetinį dūmą ir ilgai žiūri į lubas, nesiryždamas į batus įsistoti. Vakar jam teko dirbti šlapiausioj vietoj. Daug prakaito teks išlieti, kol koją įkiš ...

Ant gulto raitosi barzdota būtybė — vienintelis kraštutinio individualizmo atstovas, draugų Levu Tolstojumi pramintas. Plaukai ilgi, uždribę ant akių, barzda tarsi apipešioto viščiuko plunksnos.

Levas Tolstojus stenėdamas lipa į kelnes. Pamažu, kaip tinka žmogui, jaučiančiam savo svorį. Paskui ilgai ieško veidrodžio šukės. Surado po stalu į gabaliukus sudužusią. Skolinasi iš draugo. Reikia įsitikinti, ar barzda per naktį nepaaugo. Čiupinėja, trina pašiurpusią pasmakrę, kol draugas atsiima veidrodėlį.

Už sienos, kitam kambary, didelis triukšmas. Tenai jau visi ant kojų. "Proletariatas" — taip "inteligentai" vadina ano kambario gyventojus — atsikėlė.

Niūniava laukia. Dabar turėtų prasidėti įdomiausia kasdieninės programos dalis — sapnų pasipasakojimas. Ana, "proletariatas" jau pasakojasi. Pasižiūri į Pranaitį, Tolstojų, į kitus draugus. Visi tyli.

Dvasiškijos atstovas, kunigų seminarijos auklėtinis Ambrozijus, Klebonu pravadintas, pasiima muilo, rankšluostį ir tyliai iššliaužia pro duris. Jo eisena primena seną provincijos kleboną metinių atlaidų metu.

Niūniava atsidūsta — tuoj reikės eiti darban, ligi kelių vandenyje tampyti tvoros rąstus, krauti į krūvas, deginti. Nakties iliuzija dingsta. Liks tik plika dabartis visam savo nuogume. Vanduo sunksis pro batų plyšius. Sudrėks autai, sušlaps. Iki saldumo bus šalta nuvargusiom kojom ...

Virėjas atneša puodą kavos. Pastato ant stalo. Dideli garo kamuoliai kyla iki lubų — taip šalta kambary.

Klebonas grįžta nusiprausęs. Smagus, net žingsniai gyvesni.

Niūniava keliasi ...

* * *

Liepsna blykstelėjo kartą, kitą — plonutis liežuvėlis ryja šakaliukus, lenteles. Liežuvėlis tampa liežuviu, tunka, kartu su pirmais dūmų kamuoliais šaudamas į mėlyną dangų.

Niūniava sėdi šalia laužo. Vienas. Be draugų. Malonus nuovargis sruvena jo gyslomis ir raumenimis, sveikas nuovargis.

Niekada namie jam neteko taip sunkiai dirbti. Raumenys buvo neišsivystę, kūnas silpnas — kiekviena sloga, stipresnis vėjo pūstelėjimas lovon įversdavo.

Dabar Niūniava dirba. Sunkiai dirba todėl, kad reikia dirbti, kad yra verčiamas, ir kūnas kasdien taisosi. Niūniava jaučia kiekvieną raumenėlį ir jam malonu. Rodos, ir vaikščioti pradėjo tvirčiau, lyg šaknis į žemę įleidęs, ir žiūrėti kitaip išmoko ...

Laužas liepsnoja. Ugnis jau prasimušė iki pat viršaus. Liepsnos dangų laižo. Niūniava traukiasi toliau. Traukiasi ir junta, kad tokia liepsna ir jo gyslose užsidegė — gaivalingas tėvynės ilgesys. Akyse atsirado įtartina drėgmė. Nusišluosto, kad draugai nepamatytų. Jie sėdi prie kitų laužų, jie juokiasi, kalba. Niūniava nesupranta, kaip gali būti linksmas žmogus be namų. Jam neaišku, kodėl jie niekada nevaikšto su apsiblaususiais veidais. Niūniavą erzina linksmas draugų klegesys.

Atsikelia. Pasižiūri į laužą. Suomiška tvora, turėjusi saugoti kelius nuo šaltų speigiračio pūgų, pamažu virsta pelenais, o jam atrodo, kad ir jo visas gyvenimas yra tiktai pelenai. Niūniava eina į mišką.

Suomijos miškas ... Ne toks kaip Lietuvoj: pušys nuskurusios, laibos lyg badmetyje išauginti vaikai. Eglės juoda vata apkarstytos. Speigiračio miškas ... Paplentėj kyšo keli nedideli beržiukai, riogso gabalas žemės, apaugusios parudavusia žole. Ne, Lietuvoj gražiau! ...

Niūniava atsigula ant žemės. Taip dažnai priguldavo tėviškėj atostogų parvažiavęs. Pajunta drėgmę gyslose, visame kūne – net drebulys supurto. Liepsna, užplūdusi širdį, išsikrauna, atvėsta. Pačiose krūtinės gelmėse liko nedidelė kibirkštėlė. Ji teberusena pamažu, tai prasiplėsdama, tai vėl susitraukdama.

Niūniava kaltina save, kad bėgo iš tėviškės. Graužiasi. Kenčia. Nakties sapnas vėl užtemdo akis. Atsimena ją — širdies karalaitę, likusią tėviškėj savosios lemties pasitikti ... Įsiklauso. Kad bent tolimas aidas atneštų lietuviškus garsus! Gal tada širdžiai būtų lengviau? Klauso ir laukia ausis ištempęs.

Švilpukas. Lyg šaltu vandeniu kas būtų apipylęs. Pietų pertrauka baigėsi. Draugai brenda į pelkes. Niūniava dar kartą priglaudžia galvą prie suomiškos žemės. Taip nejudėdamas valandėlę pagulės, kad neviltis atvėstų ...

* * *

Iš darbo jie grįžo saulei leidžiantis. Ant stalo garavo pietų sriuba. Alkani pilvai nerimo. Niūniava pavalgė pirmas. Prie laužo jo gyslose užsidegusi ugnis teberuseno širdyje. Kibirkštis, kartą pajutusi savo galią, nenorėjo užgesti – net ir valgis buvo neskanus, kąsniai kliuvo gerklėje.

Būtinai reikėjo prasiblaivyti. Niūniava troško vienumos. Norėjo dar kartą mintimis grįžti ten, kur širdis veržiasi, pasivaikščioti užmirštais takais, praeitim pasigardžiuoti. Apie ateitį Niūniava neišdrįsdavo pagalvoti. Per daug ji buvo miglota, per daug šešėliais apgaubta.

Niūniava nežinojo, ar dabartis leis praeičiai susijungti su miglotąja ateitim, ar galbūt taps neįveikiamu prieštankiniu grioviu, sustabdančiu lemtinguosius ryšius. Jis troško Lietuvos, ir jam atrodė, kad visi Lietuvoj pasilikusieji yra laimingesni už jį. Net ir tie, kuriuos stumdo atėjūno kumštis, kurie kenčia kalėjimuose, rauda koncentracijos stovyklose. Jie turi tėviškę, namus. Niūniava namų neturėjo. Jis – žmogus be namų ...

Mintys sunkiai klostėsi. Dar didesnis skaudulys užgulė krūtinę. Ne, ir vienumos Niūniava negalėjo pakelti. Jis pasigedo širdies – tos, kuri Lietuvoj pasiliko. O gal draugai ją galėtų pakeisti? Gal. Niūniava grįžo draugų ieškodamas.

Pirmiausia užsuko pas "inteligentus" į savo kambarį. Klebonas kirtosi su Levu Tolstojumi dėl kažkokios filosofinės tiesos. Ginčas plokščias, neįdomus Niūniavai. Jam reikėjo Lietuvos, ne kažkokios sudūlėjusiose knygose išlikusios tiesos. Ne, jam čia neįdomu ...

"Proletariatą" rado susispietusį prie stalo. Kortavo. Buvo žarstomos stambios pinigų sumos – dar iš Lietuvos atsivežtas kapitalas. Kas pinigo netu-rėjo, vietoj jo siūlė papirosus ir tabaką. Visi keikėsi dėl kiekvienos nuostolingos kortos. Niūniava ir čia nepritapo ...

Vėl lauke. Vienas su savo vienišomis mintimis. Atsistojo pasienyje, atsirėmė. Danguje jau degė žvaigždės. Naktis buvo ką tik prasidėjusi. Įsižiūrėjo – tos pačios žvaigždės kaip ir Lietuvoj. Antai – pakrypę Grigo ratai. Dar vaiku būdamas, Niūniava žiūrėdavo į juos, laukdamas, ar nepavažiuos dangumi. Tos pačios žvaigždės ...

Niūniava žiūri į dangų ir dūsauja. Stebisi, kad atrado tėviškės dalelę. Jis žino – Lietuvoj dabar taip pat kas nors žiūri į tas žvaigždes: gal ji – širdies karalaitė, gal motina, rožančių rankoj sukdama. Žvilgsniai susitinka dangaus erdvėse, kažkas tyliai taria jo vardą.

Niūniava žiūri ir žiūri į žvaigždes, kalbasi su jomis, kol paryčiui parausta dangus, ir žvaigždės ima blėsti švintančio dangaus skliautuose ...

Suomijos Laplandija
1944 m. spalio 8 d.

Mitologinė mišrainė

DR. JONAS BALYS

Pranės Dundulienės "Senovės lietuvių mitologija ir religija"

Būdamas jaunas studentas mūsų universitete Kaune 1928-30 m. ir susidomėjęs mūsų tautos praeitimi, pagrindine studijų šaka pasirinkau istoriją, nes tautotyros ir tautosakos katedros tada net nebuvo. Buvo tik prof. E. Volterio seminaras Kauno miesto muziejuje, kur 5 ar 6 studentai susirinkdavome ir kalbėdavome kas ką išmanėm apie archeologiją, etnografiją, tautosaką ir kalbotyrą. Daug ginčydavomės, bet profesorius retai teįsikišdavo.

Dar lankydavau ir kai kurias literatūros paskaitas. Atsimenu vieną prof. V. Mykolaičio paskaitą. Kalbėjo jis apie lietuvių mitologiją, kuri man buvo įdomi. Ir ką gi išgirdau: jis dėstė lenko lietuviškai nemokėjusio A. Mierzynski'o teoriją pagal Petro Klimo knygelę "Lietuvių senobės bruožai", išleistą Vilniuje 1919 m., kurią aš perskaičiau dar mokyklos suole būdamas Panevėžyje. Nusivyliau tokia paskaita. Kai paskaičiau Kazio Būgos laiškus, paskelbtus "Mūsų senovės" žurnale, apie Mierzynski'o veikalo "Romove" (1900) kritiką, tai nusprendžiau giliau pastudijuoti lietuvišką mitologiją. Tai aš ir dariau, nutrūkdamas nuo kitų studijų ir darbų, per gerą pusšimtį metų. Pasidariau išvadą, kaip ir Būga, kad Mierzynski's be pagrindo nuvertino lietuvius, laikydamas juos tik gamtos ir jos reiškinių garbintojais, dar tiek atsilikusiais, kad jie nesugebėję jokio dievaičio išsigalvoti ar jo stabą pasidaryti. Nebuvę nei maldyklų, nei dvasininkų luomo, žodžiu, nieko tie laukiniai lietuviai dar neturėję.

Žinoma, romantikai T. Narbutas ir J. Kraševskis perdėjo ir daug ką patys išsigalvojo, tačiau vėlesni atradimai, archeologija ir tautosaka parodė, kad lietuviai buvo pasiekę jau gana aukštą kultūros laipsnį. Mitologija yra dvasinės kultūros pasireiškimas. Archeologai jau atrado maldyklų liekanas, altorius ir stabus.

Kai kurie tyrinėtojai jau per toli nuėjo. Mes nežinome, kokias pažiūras ir socialinę santvarką turėjo lietuvių prosenoliai apie 7000-5000 m. pr. Kr., kaip fantazuoja kai kurie archeologai ir kalbininkai. Gal ir baltų šakos tada dar nebuvo. Buvo priešindoeuropietiška gadynė, apie kurią mes nieko nežinome. Tyrinėkime tik tai, kai jau atsirado istoriniai liudijimai ir nefantazuokime apie kažkokią senosios Europos priešindoeuropietišką kultūrą, kaip kokią paskendusią Atlantidą.

Paskaičiau Pranės Dundulienės naujausią knygą "Senovės lietuvių mitologija ir religija" (Vilnius, leidykla "Mokslas", 1990 m., 191 psl., 3.10 rb.). Aš tą autorę gerai pažinau. Ji daug prirašė, bent desėtką ilgesnių straipsnių ir brošiūrėlių apie lietuvių mitologiją. Tai paviršutiniškos kompiliacijos, kurias galima pavadinti "mitologine mišraine". Yra ten prirankiota ir teisingų faktų. Pakankamai geri skyreliai apie Perkūną ir laidotuvių papročius. Aš sutinku su autorės įrodinėjimais, kad senovės lietuviai turėjo savo šventyklas, stabus ir dvasininkų luomą, ko mums nenorėjo pripažinti superkritikai, kaip lenkai A. Brueckner ir A. Mierzynski, manydami, kad senovės lietuviai dar nebuvo prie to priaugę. Jų įtakai pasidavė ir mūsų istorikas Petras Klimas.

P. Dundulienės veikalas turi tris žymius trūkumus. Pirmiausia ji nesugeba kritiškai pažvelgti į savo panaudotus šaltinius. Net visokie falsifikatoriai jai yra autoritetai, jei tik jai patinka jų raštai. Jai autoritetai yra: T. Narbutas (labai daug paimta yra iš jo 1835 m. veikalo), J. Kraševskis, E. Gisevius, L. Jucevičius (jo "deivių akmenys"), V. Krėvė (jo Žvaigždikis, Vaiva ir aitvaras gražuolis), biologė E. Šimkūnaitė (jos "mitas" apie deivę Indrają), J. Šliavas ("mitas" apie kiaušinį ir antį ant Mėnulio) ir kiti.

Antras dalykas — ji tinkamai nenurodo savo šaltinių, nuorodos klaidingos, arba ji cituoja pati save, t. y. daro nuorodas į savo anksčiau paskelbtus straipsnius, o turėtų būti nurodyti *pirminiai* šaltiniai. Daugely vietų šaltiniai visai nenurodomi, matyt, jos pačios "atrasti" dalykai ar samprotavimai. *Praamžius* yra iš raštų atėjęs, liaudiškas gali būti *Prakūrimas* (žemaitiškai Prakorimas). Jau išaiškinta, kad tariamos deivės *Lada* ir *Lela* atsirado nesupratus dainos refreno (priedainio). Mes neturime jokių patikimų žinių apie Perkūno žmoną.

Autorė vyriškas dievybes "perkrikštijo" moteriškomis formomis, todėl atsirado Perkūnė, Vaisgamta, Upinė, Žemopačios, net velnė. Tai iškrypęs feminizmas, kad pradžioje vyravęs matriarchatas ir visos dievybės buvusios moteriškos, ir tik vėliau atsiradęs patriarchatas, tada moteriškos dievybės buvusios "perdirbtos" į vyriškus dievus.

Čia reikia padaryti ekskursiją į etnologiją. Autorė kartoja seniai atgyvenusią evoliucinę teoriją, kad pačioje pradžioje žmonės gyvenę kaip šunų gauja rujos metu, buvę "grupinės santuokos", iš kurių išsivystęs matriarchatas, su motina kaip šeimos galva, kuris tik vėliau, neaišku kodėl, išvirtęs į patriarchatą arba tėvo valdžią šeimoje.

Etnologija, arba mokslas apie pirmykštes tautas, to nepatvirtina. Niekur nėra rasta "grupinių šeimų", visados yra *individualios* įvairių formų šeimos, nebūtinai monogamiškos. Dėl tam tikrų vietos ir ūkio sąlygų vienur išsivystė matriarchinė, kitur patriarchinė santvarka. Jos abi tolygios amžiaus atžvilgiu. Dažnai randame jų abiejų mišinius. Nėra įrodymų, kad visos etninės grupės būtinai turėjo pergyventi matriarchinę santvarką, su moterų valdžia, moteriškomis dievėmis ar deivėmis ir t.t.

Seniausia ūkio forma buvo medžioklė, žvejyba ir žemės vaisių rinkimas. Vyras medžiojo (tai rodo priešistoriniai uolų piešiniai) arba žvejojo. Tai sunkūs ir pavojingi darbai, reikalaują fizinės jėgos ir drąsos. Moteris rinko vaisius, šaknis, gal ir geldažuves arba moliuskus, o vėliau pati pradėjo auginti vaisius, daržoves ir javus. Ji išrado kaplį ir pjautuvą žemei dirbti, kai vyras išrado ietį ir lanką su strėle medžioklei, žeberklą žuvavimui. Pagal logišką galvoseną, kas pasidaro įrankį ar ginklą, kas sumedžioja žvėrį ar išdirba dirvą, — tas yra jo savininkas. Todėl žemdirbė moteris pasidarė žemės savininkė ir turtuolė, todėl jos įtaka išaugo. Štai kodėl atsirado matristinė santvarka, su moteriškomis derlingumo dievybėmis ir t.t. Gyvulių bandas auginti ir prižiūrėti pradėjo vyrai. Tai sunkus darbas, todėl nomadų tarpe irgi vyras yra viešpats.

Matriarchatą arba matristinę santvarką atrado ne Pranė Dundulienė ir ne Marija Gimbutienė, bet šveicaras prof. Johannes Bachofen, kuris 1861 m. išleido savo pagarsėjusią knygą "Das Mutterrecht". Šiandien pagal laiko dvasią feministės skelbia, kad pirmykštė dievybė buvusi moteriška. Merlin Stone parašė knygą antrašte "When God was a Woman" (1976). P. Dundulienė tą patį pasako kitais žodžiais: "Pasak archainių mitų (jų yra visokių, JB), pirminis Visatos kūrėjas buvo moteriškas pradas, laikytinas visų pradžių pradžia" (psl. 19). Tai jau ekstremizmas. Iš tikrųjų pirmykštės tautos, kurios tiki į Didžiąją Dvasią, teisingai elgiasi, nesukdamos sau galvos dėl lyties, nes *dvasia* yra nekūniška, todėl negali būti nei vyriška, nei moteriška. Kitose kalbose žodis "dvasia" yra vyriškos arba bevardės giminės.

Seniausi rašytiniai mūsų mitologijos šaltiniai, 1262 m. Voluinės ir Malalos kronikos, lietuviškų dievų tarpe šalia Perkūno ir kitų, mini ir dvi moteriškas. Tai miško deivė *Medeina*, patvirtinta ir kitų vėlesnių šaltinių, ir žvėrių deivė *Žvėrinė* (Ževoruna pagal Malalos kroniką). Tipingas moteriškas dievybes — Gabiją, Laimą ir Žemyną šaltiniai pradeda minėti tik 16-17 š.

"Mokslo" leidykla P. Dundulienės knygos 1990 m. išleidusi 45.000 egz. Tad popieriaus Lietuvoje netrūksta, nors ir prastos rūšies. Keista, kad paskutiniame puslapyje metrikos viršuje įrašyta: "Mokslinis leidinys". Aišku, kad "Mokslo" vardu pasivadinusi leidykla kitokio veikalo ir neturėjo leisti. Iš tikrųjų čia yra ideologinis arba propagandinis leidinys.

Vilniaus Aušros Vartų koplyčios vidus 1989 m. Nuotrauka – iš 1990 m. Varšuvoje išleistos knygos "Ostra Brama w Wilnie"

"Vilniaus Aušros Vartai"

Naujausia knyga apie žymiausią Lietuvos šventovę lenkų kalba

Vienintelė vieta Vilniuje, kur galima tiesiog gatvėje, neperžengus šventovės slenksčio, dalyvauti Mišiose, išklausyti pamokslą arba pagiedoti — yra Aušros Vartai. Toks paprastas, kasdieniškas ir betarpiškas bendravimas su stebuklinguoju paveikslu yra būdingas Vilniaus miesto gyventojams. Sunkiausiais įvairių okupacijų metais vilniečiai su pasitikėjimu laikė Aušros Vartų Madoną Gedimino miesto globėja. Ši kukli, virš miesto gynybinių sienos vartų įrengta koplyčia tapo svarbiausia Lietuvos šventove.

Apie Aušros Vartus yra daug parašyta įvairiomis kalbomis knygų ir straipsnių. 1990 m. Varšuvoje buvo išleista turbūt rūpestingiausiai apie Aušros Vartus paruošta knyga — tai Marijos Kalamajska-Saeed "Vilniaus Aušros Vartai" ("Ostra Brama w Wilnie").

Truputis istorijos

Knygos autorė pradeda nuo Vilnių supančioje gynybinėje sienoje esančių vartų, kurie pradžioje buvo vadinami Medininkų, vėliau Aušros Vartais. Kalamajskaja-Saeed išsamiai išnagrinėja koplyčios, laiptinės-galerijos ir zakristijos statybos istoriją. Miesto gynybinės sienos vartai buvo pastatyti prieš 1514 metus, koplyčia 1711-12 metais, o Rossi pastatydinta laiptinė-galerija ir zakristija 1764 metais. Paskutinieji vidaus įrengimo darbai buvo atlikti 1785-6 metais. Nuo to laiko daugiau struktūrinių pakeitimų nebuvo. Autorė aprašo šių pastatų ornamentus, šv. Joakimo ir šv. Onos skulptūras, šiaurės ir pietų fasadų atikuose grifonų laikomus Vyčius (šiaurinio fasado nesimato — jį slepia stogas), papuošimus ir kita.

Legendos

Didelę knygos dalį Kalamajska-Saeed skiria Madonos paveikslui ir su juo susijusiomis legendomis. Ji pradeda nuo istoriko Teodoro Narbuto sukurtos legendos, kad šį paveikslą atgabeno iš Krymo Lietuvos Didysis kunigaikštis Algirdas. Legendos, nors gerų norų žmonių sukurtos, ne visada būna įtikinančios. Vieną tokių legendų mini Adomas Mickevičius "Pono Tado" devintoje knygoje:

"... Tai vilnietei nieks tikėti nenorėjo,
Kur Aušros Vartuose savom akim regėjo,
Kaip, puolant Dejavui tuščias jau miesto sienas,
Išėjo vartų gint tik Čarnobackis vienas,
Kaip miestelėnas šis, paleidęs taiklią kulką,
Nudėjo Dejevą, išvaikė rusų pulką".

Kitoje populiarioje legendoje yra kalbama apie Petro Didžiojo rusų kareivį, kuris 1705 ar 1708 metais užsirioglino į Aušros Vartų koplyčią mėgindamas nuplėšti brangų sidabrinį paveikslo drabužį. Stebuklinga jėga taip jį pastūmė, kad šventvagis išlėkė pro koplyčios langą, perskrido oru visą miestą ir atsitrenkė į šiaurinį miesto gynybos mūrą.

Aušros Vartai ir politika

Lenkai visada rišo lenkiškumą ir katalikybę, todėl ir iš Aušros Vartų jie bandė padaryti lenkiškumo tvirtovę. Ypač tai išryškėjo tarpkario metais. 1923 m. pietinio fasado nišoje virš vartų buvo įtaisytas Lenkijos herbo — erelio bareljefas. 1933 m. šiauriniame fasade įrašas lotynų kalba "Mater Misericordiae, sub tuum praesidium confugimus" buvo pakeistas lenkišku. Lietuviai ir gudai veltui prieš šį veiksmą protestavo, sakydami — lotyniškas įrašas yra visų tautybių krikščionims priimtinas. 1932 m. padarytas frizas su litanija lenkų kalba, į kurią buvo įtrauktas lenkiškas erelis ir kreipimasis į "Lenkijos karūnos karalienę". Frizas yra skoningas, kruopščiai padarytas ir gražiai derinasi su koplyčios interjeru.

Ypač šovinistinis buvo Aušros Vartų Dievo Motinos 1927 m. vainikavimas, kuriam organizatoriai skyrė daug reikšmės. Į iškilmes atvyko Lenkijos prezidentas ir maršalas Pilsudskis. Nors popiežiaus dekrete Aušros Vartų Madona buvo vadinama "Gailestingumo Motina" ("Mater Misericordiae"), tačiau garsiai buvo skelbiama, kad yra vainikuojama Lenkijos karaliene, knygos autorė rašo: "(...) Vainikavimas, kurio lenkiškumas buvo per daug demonstratyviai pabrėžiamas, įgavo politinį, įžeidžiantį lietuvių tautinius jausmus, pobūdį. (...) Atsirado nemaloni ir nereikalinga disharmonija, nes vainikavimo iškilmėse nebuvo maldininkų iš neseniai susikūrusios Lietuvos valstybės".

Nesėkmės

Ne visus savo pačios nustatytus tikslus autorė pasiekė. Jai nepavyko surasti Aušros Vartų Madonos paveikslo tapytojo. Narbuto tvirtinimas, kad paveikslas yra iš rusiškų žemių atgabentas karo grobis, davė ortodoksams pretekstą reikalauti, jog ši "ikona" būtų perkelta į Šv. Dvasios cerkvę. Kalamajska-Saeed atmetė šią teoriją. Ji taip pat atmetė išvedžiojimus, kad stebuklingas paveikslas esąs Barboros Radvilaitės portretas. Jos manymu, paveikslo tapytojas yra vilnietis, kurio pavardės ji negalėjo nustatyti.

Vainikai virš Madonos galvos yra skardiniai ir didelės vertės neturi. 1927 m. vainikavimo metu šie vainikai buvo padėti į lobyną, o paveikslas apvainikuotas auksiniais ir brangakmeniais nusagstytais vainikais. Jie buvo verti kelis šimtus tūkstančių zlotų. Dabar paveiksle yra seni iš lobyno išimti vainikai. Kur dingo auksiniai vainikai, žino tik tie, kurie juos pakeitė.

Neišaiškintų dalykų yra ir daugiau.

* * *

Marija Kalamajska-Saeed (gim. 1941 m.) knygos įžangoje rašo, kad ji nėra vilnietė ir rašo be asmeniškų sentimentų. Kad taip yra, matyti iš knygos teksto. Knygoje yra 283 puslapiai, 11 spalvotų ir 236 nespalvotos iliustracijos. Autorė kantriai išstudijavo karmelitų vienuolyno archyvą, jo išlaidų knygą, Vilniaus universiteto bibliotekoje esančias informacijas. Ji kartais rėmėsi Vlado Drėmos, žymaus Vilniaus meno žinovo, nuomone. Knygos pabaigoje yra trumpa jos santrauka lietuvių kalba. Knyga yra vertingas įnašas į Vilniaus miesto istoriją. **J. B.**

REGINA VARANAVIČIŪTĖ-HAGGO

Nekalta Lietuva

Nekalta Lietuva, motina žeme,
Senų senovėje buvai galinga,
Tavo vaikai buvo laisvėje laimingi,
Tačiau svetimi tave nugalėjo.

Tu apsirengei juodai, nukirpai savo ilgas kasas,
Tu raudojai eidama per gatves ir laukus,
Tu verkei kaip motina prie nužudytų vaikų.
Išvarginta ilgos raudos, tu pagaliau užmigai.

Mieganti Lietuva, pabusk!
Atsikelk, neraudok.
Aušros šviesa atmerkia tavo akis,
Aušra pina tavo kasas.

Pabusk iš to ilgo miego, kovok!
Kai baigsis kova ir būsi laisva,
Bus laiko palaidoti mirusius vaikus
Ir statyti paminklus.

Atsiųsta paminėti

T. Juozas Kęstutis Butkus, OFM, DIEVO ŽODIS — B —. Pamokslai sekmadieniams ir šventėms. Tekstą rinko ir ofsetinei spaudai paruošė "Tėviškės žiburių" spaustuvė, atspaudė Pranciškonų spaustuvė Brooklyne, NY, JAV. Kieti viršeliai. 222 psl. Tai leidinys, skirtas lietuviams kunigams išeivijoje ir Lietuvoje. Atspausdinta 1000 egz., kurių 700 skirti Lietuvai. Spaudai yra jau paruošti ir kiti trys pamokslų tomai. Jie pasirodys vėliau. Šie leidiniai — vertinga pagalba ypač Lietuvos kunigams, stokojantiems lietuviškos religinės literatūros. Jais galės pasinaudoti ir pasauliečiai tikybos mokytojai, aiškindami šventes, apeigas, tikėjimo tiesas. Šio tomo (B) pamokslai trumpi, lengvai panaudojami kaip medžiaga arba ištisai. Leidinio autoriaus adresas: Rev. J. K. Butkus, OFM, Franciscan Fathers, 75 Rolls Ave., St. Catharines, Ont. L2N 1W3, Canada.

KULTŪRINĖJE VEIKLOJE

XXIX-jį novelės konkursą paskelbė JAV Klivlande leidžiamas savaitraštis "Dirva". Septynių šimtų dolerių nuolatinio mecenato a.a. Simo Kašelionio premiją paprasta balsų dauguma paskirs trijų narių vertintojų komisija, pasinaudodama jo testamentiniu palikimu, kurį tvarko korporacija "Neo-Lituania". Novelės temą ir turinį pasirenka patys konkurso dalyviai. Ji betgi negali būti trumpesnė kaip 15 puslapių, rašytų mašinėle su dvigubu tarpu tarp eilučių. Konkursui siunčiamų novelių rankraščiai turi būti parašyti mašinėle, pasirašyti slapyvardžiu. Autoriaus vardą, pavardę, adresą ir telefono numerį reikia įdėti užklijuotan vokelin, paženklintan slapyvardžiu. Vertintojai atidarys tik konkursą laimėjusios novelės slapyvardžio vokelį. Nepremijuoti rankraščiai bus grąžinti jų prašantiems autoriams nurodytu adresu. Novelės konkursui reikia atsiųsti iki 1991 m. rugsėjo 15 d. (paštų antspaudo data) šiuo adresu: Dirva, Novelės konkursas, P.O. Box 19191, Cleveland, Ohio 44119-0191, U.S.A.

XX-ji lietuvių fotografų nuotraukų paroda Čikagoje įvyks M. K. Čiurlionio galerijoje š. m. spalio 25 — lapkričio 3 d.d. Ją surengs Dr. Stasio Budrio lietuvių foto archyvas. Ši metinė paroda, kaip ir ankstesnės, turės dvi temas — laisvą ir rengėjų parinktą. Su laisvos temos nuotraukomis bus galima dalyvauti parodoje, bet įsijungti konkursan reikės nuotraukų rengėjų parinkta tema. Šiemetinėje parodoje ta konkursinė tema yra "Sportas", apimanti sportininkus, sporto šventes, rungtynes bei kitus su sportu susijusius vaizdus. Konkursinėje parodos dalyje lygiomis teisėmis dalyvaus profesiniai ir mėgėjai fotografai, vienodai bus vertinamos ir spalvotos, ir nespalvotos nuotraukos. Premijuotinas nuotraukas išrinks už jas balsuojantys parodos lankytojai. "Sporto" temos nuotraukoms bus paskirtos trys premijos: pirmoji — $150, antroji — $100, trečioji — $50. Minint šios tradicinės parodos dvidešimtmetį, bus paskirtos ir trys $75, $50, $25 premijos jauniems ir fotografuoti pradedantiems parodos dalyviams. Laimėtos premijos bus įteiktos penktadienio vakaronėje Jaunimo centro kavinėje lapkričio 8 d.

Kiekvienas parodos dalyvis jai gali atsiųsti ne daugiau kaip šešias nuotraukas. Jų dydis nenustatytas, bet pageidaujama didesnių, geriau tinkančių parodai. Kitoje nuotraukos pusėje reikia užrašyti jos pavadinimą, fotografo vardą, pavardę, adresą ir telefoną. Parodai tinkamų nuotraukų atranką padarys speciali vertintojų komisija. Jas visas reikia atsiųsti iki š. m. spalio 1 d. Dr. Stasio Budrio lietuvių foto archyvui, 2345 56th Street, Chicago, IL 60636, USA, arba Algimantui Keziui, 4317 S. Wisconsin Ave., Stickney, IL 60402, USA, pridedant penkių dolerių dalyvio mokestį. Nuo jo atleidžiami Lietuvoje gyvenantys fotografai. Informacijas telefonu teikia parodos organizatoriai: Algimantas Kezys — (708) 749-2843 ir Juozas Daunoras — (708) 423-0658.

Pasaulio lietuvių gydytojų sąjungos XVIII-jį narių suvažiavimą Čikagoje ir Lemonte š. m. rugpjūčio 30 — rugsėjo 1 d.d. rengia Pasaulio ir Amerikos lietuvių gydytojų sąjungos valdyba, pasirinkusi Darbo dienos savaitgalį. Suvažiaviman kviečiami visi medicinos, stomatologijos ir veterinarijos gydytojai, farmacininkai bei kiti gimininių sričių profesionalai. Informacijos gaunamos PLGS telefonu (708) 386-3454 arba (312) 908-5620. Suvažiavimas bus pradėtas rugpjūčio 30, penktadienį, 6 v.v., žuvusiųjų už Lietuvos laisvę pagerbimu Jaunimo centro sodelyje Čikagoje ir pažinčių atnaujinimu Lietuvių medicinos muziejaus patalpose. Kiti suvažiavimo renginiai rugpjūčio 31, šeštadienį, ir rugsėjo 1, sekmadienį, vyks Pasaulio lietuvių centre Lemonte. Jų sąrašan yra įtrauktos aktualios svarstybos "Išeivijos lietuvių gydytojų bendravimas su atgimstančia Lietuva", teisininko prof. dr. Aleksandro Štromo paskaita "Dabartinė Lietuvos būklė ir ateities perspektyvos", dr. Arvydo Vanagūno, dr. Dainos Variakojytės ir dr. Antano Razmos pranešimas "AIDS gydymo naujienos", organizacinių reikalų aptarimas, pokylis suvažiavimo dalyviams.

Vilniaus kultūros mokyklos merginų choras "Vaidilutės" su vadovėmis Paulina Grigaliūniene ir Nijole Abariene savo repertuarą papildė neapoliečio kompozitoriaus G. B. Pergolesio (1710-1736) paskutiniuoju kūriniu "Stabat Mater". Šį pavadinimą apie skausmą kenčiančią Dievo Motiną turi ir kitų kompozitorių giesmės bei oratorijos. Šiemet minima pirmo muzikinio kūrinio šia tema 250 metų sukaktis. Vilniaus "Vaidilutės" su G. B. Pergolesio "Stabat Mater" kompozicija persikėlė į bažnyčias. Ją jau sugiedojo Vilniaus arkikatedroje ir Šv. Mikalojaus bažnyčioje.

Rašytojo ir filosofo Vydūno (1868-1953) atminimo ir darbų įamžinimu rūpinasi jo vardo draugija, įsteigta 1988 m. lapkričio 5 d. Ji remiasi autonomiškai veikiančiais klubais Šilutėje, Kaune, Panevėžyje, Klaipėdoje, Vilniuje bei kitose Lietuvos vietovėse ir tų klubų vadovų sudaryta Vydūno draugijos taryba, kurios pirmininku yra išrinktas filosofas Vacys Bagdonavičius. Daug planų buvo aptarta balandžio pabaigoje įvykusiame Vydūno draugijos II-jame suvažiavime. Jie yra susieti su šimtas dvidešimt penktuoju Vydūno gimtadieniu 1993 m. kovo 22 d. Lietuvos vyriausybė jau patvirtino šios sukakties minėjimui sudarytą aštuonioliktos narių komisiją, jos pirmininku paskirdama kultūros ir švietimo ministerį Darių Kuolį. Komisijon įsijungė vyriausybės, Aukščiausiosios tarybos, institucijų ir organizacijų atstovai. Sukakties minėjimo planai buvo priimti pirmajame rengėjų komisijos posėdyje birželio 26 d.

Vydūno draugijos pirm. V. Bagdonavičius "Lietuvos aido" liepos 4 d. laidoje pasakoja: "Daugiausia dėmesio skiriama Vydūno raštams bei darbams apie jį leisti. Rengiamasi išleisti filosofijos ir grožinių veikalų keturtomius, rinkinį vaikams, fotografuotinį žurnalo "Darbymetis" komplektą, monografijas, analizuojančias rašytojo ir filosofo kūrybinį palikimą bei gyvenimą, fotografijų albumą, atvirukų, plakatų. Bus pasirūpinta, kad Vydūno asmenybę, jo kūrybą bei gimtąją Mažąją Lietuvą prisimintų dailininkai. Numatyta iš fonduose esančių bei naujai sukurtų darbų surengti jubiliejinę dailės parodą. Komisija stengsis sudominti teatrus Vydūno dramaturgija, padės tiems, kurie imsis skaityti nelengvai inscenizuojamus, savitus ir itin aktualius jo kūrinius. Bus sukurtas dokumentinis filmas apie Vydūną . . ."

Detmolde palaidoto Vydūno palaikus iki minėjimo iš Vokietijos tikimasi perkelti į Bitėnų kapinaites prie Rambyno. Projektą jau yra paruošę kauniečiai architektai Marija ir Martynas Purvinai. Sutvarkytos Bitėnų kapinaitės galės priglausti ir Martyno Jankaus bei kitų išeivijoje ar tremtyje mirusių Mažosios Lietuvos veikėjų palaikus. Kintuose, Šilutės rajone, norima atnaujinti parapijinę mokyklą, kurioje mokytojavo Vydūnas, ir joje įrengti muziejų. Darbams Bitėnuose ir Kintuose atlikti jau organizuojamos talkos. Tilžėje, pavadintoje Sovetsku, minėjimo rengėjų komisija norėtų atidaryti memorialinį muziejų Vydūno gyventame name. Jį bus stengiamasi nupirkti ar išsinuomoti. Posėdyje taipgi buvo aptartos Vydūno atminimo įamžinimo galimybės Šilutėje, Klaipėdoje, Vilniuje ir Detmolde. Numatyta įsteigti Vydūno stipendiją užsieniečiams lituanistikos studentams ir Vydūno premiją mokslininkams ar menininkams už jų darbus, skirtus Mažajai Lietuvai.

Jaunosios kartos kompozitorių kūriniams buvo skirtas gegužės pabaigoje Vilniuj surengtas mažasis dabartinės lietuvių muzikos festivalis. Vilniaus menininkų rūmuose tada skambėjo: Algirdo Martinaičio "Rojaus paukščiai", "Kelias-kryžkelė-kelias", "Sakmė apie šūdvabalį", Algimanto Bartulio "Du klausimai laukinės slyvos medžiui", "Palydžiu išvykstantį draugą", "De profundis", Onutės Narbutaitės "Aštuonytė", "Vijoklis", "Liberatio", Mindaugo Urbaičio "Invencijos" ir "Trio-kvartetas". Pirmą kartą buvo atlikti nauji tų keturių kompozitorių kūriniai: O. Narbutaitės — "Opus lugubre" (1991), A. Martinaičio — "Zona" (1991), M. Urbaičio — "Lietuvių liaudies muzika" (1990) ir V. Bartulio — "Auge der Zeit" (1991). **V. Kst.**

PRISIKĖLIMO PARAPIJOS KREDITO KOOPERATYVAS

999 College St., Toronto, Ontario M6H 1A8
Telefonai: (416) 532-3400 ir 532-3414

KASOS VALANDOS: Pirmadieniais, antradieniais ir trečiadieniais – nuo 9.30 v. ryto iki 3.30 v.p.p.; ketvirtadieniais ir penktadieniais – nuo 9.30 v. ryto iki 8.00 v.v.; šeštadieniais – nuo 9.00 v. ryto iki 1.00 p.p.; sekmadieniais nuo 9.00 v. ryto iki 12.30 v.p.p. SKYRIUS ANAPILYJE: Sekmadieniais nuo 9.30 v. ryto iki 1.00 v.p.p.

MOKA UŽ:		IMA UŽ:	
90-179 d. term. ind.	8 %	Asmenines paskolas nuo	11¾%
180-364 d. term. ind.	8 %	Sutarties paskolas nuo	11¾%
1 metų term. indėlius	8 %	Nekiln. turto paskolas:	
2 metų term. indėlius	8¼%	Su nekeičiamu nuošimčiu	
3 metų term. indėlius	8¼%	1 metų	10¼%
1 metų GIC-mėn.palūk. ..	8¼%	2 metų	10½%
1 metų GIC-met. palūk. ..	9 %	3 metų	10¾%
2 metų GIC-met. palūk. ..	9¼%	Su keičiamu nuošimčiu	
3 metų GIC-met. palūk. ..	9¼%	1, 2 ir 3 metų	9¾%
RRSP, RRIF ir OHOSP ...	8 %		
RRSP ir RRIF-1 m. term. ind.	9 %		
RRSP ir RRIF-2 m. term. ind.	9¼%		
RRSP ir RRIF-3 m. term. ind.	9¼%		
Taupomąją sąskaitą	7¼%		
Kasd. pal. taupymo sąsk..	7½%		
Kasd. pal.čekių sąsk.iki ...	5¾%		

Draudžiame asmenines ir sutarties paskolas iki $15,000 ir narių gyvybę iki $2,000 už santaupas laikomas šėrų, čekių ir taupymo sąskaitose.

Duodame asmenines paskolas iki $50,000 ir mortgičius iki 75% įkainoto turto vertės. Parduodame pinigines perlaidas (money orders) ir kelionių čekius (traveler's cheques). Neimame mokesčio už išrašytus čekius bei apmokamas įvairias sąskaitas.

AKTYVAI per 49 milijonus dolerių

Mūsų tikslas – ne pelnas, bet sąžiningas patarnavimas

STEPHAN'S FURS
2239 Bloor Street West. • 406 Roncesvalles Ave. Telefonas 536-5936 ir Telefonas 762-7775
Parduodami kailiniai apsiaustai ir įvairaus kailio kepurės.
Priimami užsakymai. Daromi pataisymai bei persiuvimai.

DRAUDA
"ALL THE CHOICE IN THE WORLD"
MASKELL INSURANCE BROKERS LTD. (Savininkas Balys Maskeliūnas)
Tel. 251-4864, 251-4025, 251-4824 • Namų: 277-0814
2405 Lakeshore Boulevard West, Suite 403
Toronto, Ontario M8V 1C6
VISŲ RŪŠIŲ DRAUDA • 35 METŲ PATIRTIS • ĮVAIRIŲ DRAUDOS BENDROVIŲ ATSTOVYBĖ •

AUTOMOTIVE FIBER
AUTOBODY AND COLLISION REPAIRS
Visų rūšių automobilių išorės (body) taisymas ir dažymas: sąžiningas darbas, pigios kainos.
Savininkas – RIČARDAS KYBARTAS,
22 BELVIA ROAD, Etobicoke, Ont. M8W 3R3 **Telefonas 252-8863**

Kokia jūsų namo vertė?

Skambinkite dar šiandien dėl nemokamo jūsų namo įkainojimo.
ANTANAS GENYS
an independent member broker
RE/MAX professionals inc. Realtor
1 east mall crescent, etobicoke, ontario M9B 6G8
232-9000 res: 231-2839

MARGIS DRUG STORE
408 Roncesvalles Ave. Tel. 535-1944
PRIIMA "ONTARIO DRUG BENEFIT" RECEPTUS.
Pensininkams 10% nuolaida nuo visko (išskyrus cigaretes)
NEMOKAMAS PRISTATYMAS Į NAMUS
MARGIS DRUG STORE turi "Lottario" loterijos skaitytuvą (kompiuterį)

Greitas ir tikslus patarnavimas!
DRAUDA
gyvybės, automobilių, gaisro atveju, nuomininkų turto, verslo ir komercijos
Juozas Eimis Ramas
Tel. 231-5641, namų 766-5857
Allstate® 5233 Dundas St. W. (arti Kipling) Islington, Ontario M9B 1A6
Klientų patogumui, susitarus, atvažiuoju į namus

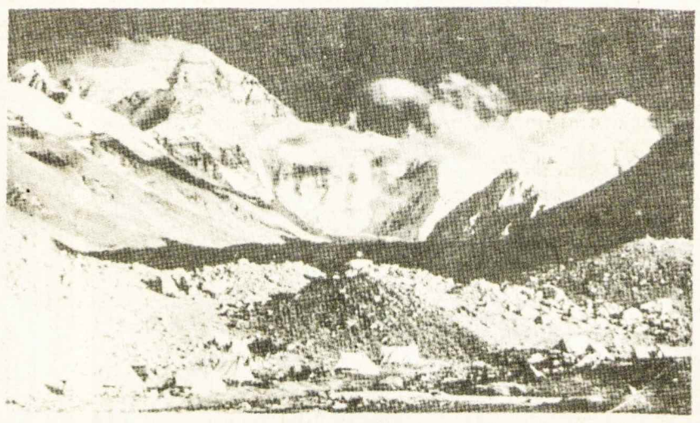

Šiaurinė pusė Everesto kalnyno. Apačioje – pagrindinė stovykla, iš kurios kopėjai pradeda žygį . . .

T.V.

SPORTAS

Redaguoja SIGITAS KRAŠAUSKAS,
32 Pasadena Gardens, Toronto, Ontario, M6S 4R5,
telefonas (416) 766-5367

Lietuviai kops į Everestą

Vis dažniau išeivijos ir Lietuvos spaudoje skaitome žinias apie Pasaulio lietuvių ekspedicijos pasiruošimo darbus kopti į aukščiausią pasaulyje viršūnę (8848 m) Everestą. Tai turi įvykti 1991 m. rugsėjo-lapkričio mėnesiais.

Ekspedicijai į Everestą vadovauja Aleksas Bertulis iš Seattle, JAV. Organizaciniame komitete yra Lietuvos alpinizmo federacijos prezidentas Vilius Šaduikis. Trečiasis šio komiteto narys Dainius Makauskas, kaunietis, buvęs geriausias Lietuvos alpinistas, deja, paskutinėje ekspedicijoje, įkopęs į Dhaulagiri (8167 m) viršūnę Himalajuose, 1990 m. spalio 31 d. žuvo. Netekta puikaus organizatoriaus ir patyrusio alpinisto.

Pasiruošimo darbai tęsiami. Iš sudaryto kandidatų sąrašo į šią ekspediciją įeina 19 vyrų ir 6 moterys iš Lietuvos, taip pat 6 vyrai — užsienio lietuviai. Galutinę grupę sudarys 15 alpinistų. Kopimas į Everestą vyks iš Tibeto šiaurinės pusės mažiau žinomu keliu. Kopti iš Nepalo ekspedicijai tektų laukti eilės bent 10 metų.

Neseniai Pasaulio lietuvių ekspedicijos į Everestą vadovas Aleksas Bertulis lankėsi Lietuvoje. Kaune jis aplankė žuvusio draugo Dainiaus Makausko tėvus, žmoną ir sūnus. Su gailesčiu jis kalbėjo: "Kai sužinojau, kad Dainiaus nebėra, kurį laiką rankos nekilo kibti į ekspedicijos darbus. Tik pavasariop atsigavau . . ."

Žurnalas "Vytis" Vilniuje 1991 m. gegužės laidoje apie A. Bertulio viešnagę Lietuvoje rašo: "Aleksas Bertulis atvežė "Vyčiui" spalvotą Dainiaus Makausko nuotrauką, kurią Carlos Buhleris padarė Dhaulagiri viršūnėje. Nuovargiu paženklintas Dainiaus veidas šešėlyje, lūpos sutinusios, rankos išskleidusios mažytę trispalvę, kurion įkibęs saulės spinduliukas . . . Apačioje — debesų patalai. O viršuje, ten kur Dainius buvo 47 laipsnių šaltis . . . Beveik kartu su Aleksu Bertuliu į Lietuvą iš Kaukazo grįžo didžioji ekspedicijos kandidatų grupė, vadovaujama Rimvydo Simučio. Tad įvyko ekstra pasitarimas, surikiuoti, surūšiuoti visi likę darbai. Jų daug, rūpesčių — taip pat, o pinigų trūksta . . . A. Bertulis atsivežė leidinėlį (anglų kalba) "Iš Lietuvos į Everestą", kurį pats parengė, atspausdino ir jau išsiuntinėjęs visiems galimiems rėmėjams į įvairiausias šalis. Net į Saudi Arabiją, kur yra suprojektavęs ne vieną pastatą. Vilniuje Aleksas Bertulis ir Lietuvos alpinizmo federacijos prezidentas V.

Ekspedicijos vadovas ALEKSAS BERTULIS, patyręs alpinistas, atlikęs visą eilę kopimų Himalajuose ir 1979 m. pasiekęs 8000 m viršūnę Dhaulagiri. Gyvena ir verčiasi architekto praktika Seattle, JAV

Šaduikis susitiko su Lietuvos Respublikos AT pirmininku V. Landsbergiu, IV-jų PLSŽ organizacinio komiteto pirmininku R. Ozolu, Vyriausybės patarėju J. Jankausku, LTOK prezidentu A. Poviliūnu ir generaliniu sekretoriumi J. Grinbergu, Sporto departamento generaliniu direktorium A. Raslanu. Pasikalbėti buvo apie ką. Alpinistų žygis į Everestą rūpi ne jiems vieniems. Iš Lietuvos A. Bertulis išvyko į Muencheną, kur tikisi sumedžioti ekspedicijai inventoriaus".

Pasiruošimas

Vilniaus "Sporte", 1991 m. birželio 14 d. laidoje, Valdas Kasperavičius rašo apie Lietuvos alpinizmo prezidento Viliaus Šaduikio spaudos konferencijoje padarytus pareiškimus apie pasiruošimą Pasaulio lietuvių ekspedicijos kopti į aukščiausią pasaulyje viršūnę Everestą.

"Kopti į Everestą buvo 25 kandidatai. Po treniruočių stovyklos ir apsilankymo Elbruse, atrinkta 15 žmonių, kurie dabar ruošiasi toliau. Dar bus vienas treniruočių pobūdžio kopimas. Liepą būsime kalnuose, po to mėnesį pailsėsime, kad deramai aklimatizuotumės, ir tada pradėsime ekspediciją. Iš dabartinių penkiolikos kandidatų numatyta palikti 10 žmonių. Tikslaus skaičiaus pasakyti dar negalim, nes tai priklausys nuo surinktų lėšų.

Rugpjūčio pabaigoje ekspedicijos starto vietoje — Nepalo sostinėje Katmandu — susitiksime su lietuvių kilmės amerikiečiais. Jų tikriausiai bus penki. Jau aišku, kad dalyvaus 4 alpinistai: Aleksas Bertulis, Stefanas Goldbergas, Erikas Kasiulis ir Džimas Nelsonas. Nepale teks pirkti daugumą inventoriaus, nes pervežimas kainuotų brangiau. Ekspedicijai reikia daug specialių įrengimų, kurių sunku gauti. Spręsti pūkinio inventoriaus problemą labai padeda Kauno tekstilės institutas, dėl apsirūpinimo batais sutarę su viena Vokietijos firma. Amerikiečiai pasirūpins aukštuminėmis palapinėmis ir miniatiūrinėmis dujinėmis alpinistinėmis viryklėmis. Be to, jie skirs 60 tūkstančių dolerių.

V. Šaduikis pasakė, kad apie šį žygį bus išleista knyga, o jos pabaigoje surašyti rėmėjai. Na, bet knygos dar nėra, tad skelbiame pagrindinius Pasaulio lietuvių ekspedicijos rėmėjus. Tai Jonavos baldų kombinatas (paaukojo 2000 Vokietijos markių), Lietuvos sporto departamentas (26,840 rub.), akcinė bendrovė "Lietuvos rytas", Kauno valstybinis audinių fabrikas "Liteksas", valstybinė įmonė "Montuotojas", Panevėžio "Ekrano" gamykla (po 10,000 rub.) ir t.t."

Be abejonės, šis užmojis kopti į Everestą yra intriguojantis ir mūsų mažai tautai garbę teikiantis įvykis. Daug tautų alpinistų mėgino pasiekti Everesto viršūnę, mažai daliai iš jų pavyko. Mūsiškiai pirmą kartą ruošiasi tokiam žygiui ir šis ryžtas yra skiriamas Lietuvai, jos jaunajai kartai, kaip tada savo testamente žymėjo Darius ir Girėnas. Mūsų tautos sporto istorijoje turime daug pavyzdžių, kur neproporcingai, kaipo mažas kraštas, esame pasiekę pasaulinės garbės. Vilkimės, šis žygis bus vienas iš sėkmingųjų. O mūsų alpinistus, ne tik morališkai, tačiau ir finansiškai turėtume paremti.

Kanados lietuvių visuomenė ir sportininkai, kiek kas galim, paaukokim šiam neeiliniam tikslui. Ekspedicijos vadovo adresas: Aleksas Bertulis, Mt. Everest Expedition, 2226 Third Ave., Seattle, WA, 98121, USA. Taip pat yra atidaryta Toronto lietuvių kredito kooperatyve "Parama" einamoji sąskaita — "Everestas" nr. 10058. Pinigus prašome įdėti į ją arba perduoti Sigitui Krašauskui, kuris atstovauja šiam vajui Toronte. Jo adresas: 32 Pasadena Gardens, Toronto, Ontario, M6S 4R5, tel. 416-766-5367. **Sig. K.**

Į IV-sias PLS žaidynes kartu su Kanados sportininkais išvyko ir veteranai: Antanas Supronas, Mamertas Duliūnas, Jonas Žukas, taip pat Pranas Berneckas, I-jų PLS žaidynių, kurios vyko Toronte 1978 m., organizacinio komiteto pirmininkas.

Ateitininkų žinios

Ateitininkų sukaktuvinės studijų dienos vyks rugpjūčio 30 – rugsėjo 2 d.d. Dainavoje, netoli Detroito. **Nijolė Balčiūnienė** iš Klivlando tvarkys religinę programą. **Almis Kuolas** vadovaus simpoziumui "Kaip susprogdinti sustingimą ateitininkuose?" **Danutė Bindokienė** praves "Ateities" žurnalo 80 metų sukakties minėjimą. **Dr. Kęstutis Keblys** vadovaus ateitininkų poezijos vakarui, kuriame rugpjūčio 31 d., 8 v.v. dalyvaus poetai – Kazys Bradūnas, Julija Švabaitė-Gylienė ir Vitalija Bogutaitė.

Dr. Romualdas Kriaučiūnas supažindins su naujausia prof. dr. Justino Pikūno knyga "Nuo asmens iki asmenybės".

Daina ir Dainava yra suaugę visam laikui. Studijų dienų metu rugsėjo 1 d., 8 v.v. išgirsime Ramūną Underį ir jo gitarą. Rengėjai kviečia iš anksto suderinti savo balsų stygas.

Dainavoje kambarį trims dienoms visai šeimai galima gauti už $60. Sutaupysite pinigų ir dvasiškai atsinaujinsite, dalyvaudami studijų dienose. Informaciją teikia B. Bublienė tel. 1-313-646-8588.

Inf.

Skautų veikla

• Rugpjūčio 4 d. prasideda skautų-čių stovykla "Romuvoj". Stovyklos vadovai suvažiuoja šeštadienį arba anksti sekmadienį. Stovyklautojai atvažiuoja sekmadienį 12 v. - 3 v.p.p. Atidarymas – 5 v.p.p. Po atidarymo visi stovyklautojai turės paklusti nustatytai tvarkai, drausmei ir skautiškam susiklausymui. Kas dar nespėjo užsiregistruoti, bus registruojami prie vartų. Ten pat reikės atlikti formalumus ir sumokėti nustatytą mokestį. Rugpjūčio 10 d. — didysis laužas, kuriame be saviškių dalyvaus "roko" muzikantai iš Lietuvos. Rugpjūčio 11 d. rengiamas "Rambyno" ir "Šatrijos" tuntų 40 m. veiklos minėjimas. Bus pradėtas 11 v.r. Mišiomis, kurias atnašaus "Rambyno" tunto dvasios vadas s. kun. Augustinas Simanavičius, OFM. Minėjimas vyks 3 v.p.p. Jame bus pagerbti visi buvę tuntininkai-kės ir prisiminta kūrimosi pradžia.

• Stovyklos vadovybė pirmos savaitės: stovyklos viršininkas j.s. P. Butėnas, komendantas s.fil. dr. A. Dailydė, slaugė v.sk. V. Puzerienė; antros savaitės viršininkas v.s. A. Baltakienė, komendantas ps. A. Saplys, dvasios vadas v.s. fil. kun. A. Saulaitis, SJ, abiejose savaitėse ūkio vedėjas K. Pajaujis su gerų šeimininkių būriu. Stovyklos telefonas 1-705-789-5032. **M.**

T. ir T. SERVICE CENTRE GARAŽAS
1814 Berkel Rd., Mississauga L4X 1M7
Telefonas: 625-0707. *Savininkas – Tom Thompson*

BIG SUMMER SPECIAL LOWEST PRICES ONLY BY "TORVIL" LTD.
REIKIA LAUKTI TIK 4 SAVAITES.
Jūs galite pasiųsti automobilį VOLGĄ ar LADĄ savo šeimai į LIETUVĄ-UKRAINĄ-LATVIJĄ ESTIJĄ-MASKVĄ-LENINGRADĄ-MOLDAVIJĄ-KRYMĄ-GUDIJĄ
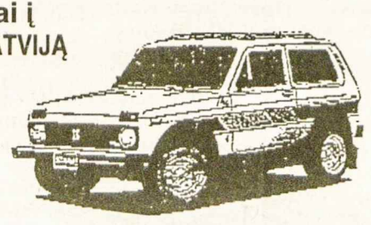
TORVIL LTD.
Centrinė įstaiga: 63 Galaxy Blvd., Unit 7
Etobicoke, Ont. M9W 5P1. Tel. (416) 798-3320
Skyrius: 404 Roncesvalles Ave. Tel. (416) 534-3860

PARAMA LIETUVIŲ KREDITO KOOPERATYVAS

MOKA:		IMA:	
8 % už 90 dienų term. indėlius		už asmenines paskolas nuo	11.75%
8 % už 6 mėnesių term. indėlius		už nekilnojamo turto paskolas (mortgages):	
8 % už 1 m. term. indėlius		su nekeičiamu nuošimčiu	
8.25% už 2 m. term. indėlius		1 metų	10 %
8.25% už 3 m. term. indėlius		2 metų	10.25%
8.25% už 1 m. GIC mėn. palūk.		3 metų	10.50%
9 % už 1 m. GIC invest. pažym.		(fixed rate)	
9.25% už 2 m. GIC invest. pažym.		su keičiamu nuošimčiu	
9.25% už 3 m. GIC invest. pažym.		1, 2 ar 3 metų	9.75%
8 % už RRSP ir RRIF ind. (variable rate)		(variable rate)	
9 % už RRSP ir RRIF 1 m. term. ind.			
9.25% už RRSP ir RRIF 2 m. term. ind.			
9.25% už RRSP ir RRIF 3 m. term. ind.			
8 % už OHOSP (variable rate)			
7.25% už taupymo sąsk. (gyvybės drauda)			
7.50% kasd. pal. sąsk. virš 10.000			
5.75% už kasd. pal. čekių sąsk.			
5 % už Amerikos dol.kasd.pal.sąsk. (US dol. Sav. Acc.)			

Asmenines paskolas duodame iki $65,000 ir mortgičius iki 75% įkainoto turto. Kitos paskolos: (Line of Credit) ir antrieji mortgičiai.

Nuošimčiai gali pasikeisti savaitės eigoje.

AKTYVAI per 87 milijonus dolerių

MasterCard *Kredito kortelė*

*Visų narių gyvybė apdrausta santaupų dydyje, bet nedaugiau **$2,000.** Asmeninės paskolos mirties atveju apdraustos iki **$30,000.** Nemokamas čekių ir sąskaitų patarnavimas. Gaunama piniginės perlaidos, kelionės čekiai (American Express).*

KASOS VALANDOS: pirmadieniais, antradieniais ir trečiadieniais – nuo 9 v. ryto iki 3.30 v. po pietų; ketvirtadieniais ir penktadieniais – nuo 9 v. ryto iki 8 v. vakaro; šeštadieniais – nuo 9 v. ryto iki 1 v. po pietų

BŪSTINĖ: Lietuvių namai — 1573 Bloor Street West, Toronto, Ontario M6P 1A6

Telefonas 532-1149

A. W. GARBENS REAL ESTATE INC.
1211 Gorham St. Units 1&2, Newmarket, Ont. L3Y 7V1,
Telefonai: (Toronto linija) 416-773-9591,
(Newmarket linija) 416-836-1415.
Alfonsas Garbenis, jn. savininkas
Namų įkainojimo skyrius
YORK SIMCOE APPRAISAL CORPORATION
1211 Gorham St., Units 1&2, Newmarket, Ont. L3Y 7V1.
Telefonas (Toronto linija):
416-773-3779 FAX 1-416-836-1029
ALFONSAS W. GARBENIS, jn., B. Econ. CRA, SRA, kvalifikuotas įkainotojas nuosavybių – mortgičių, palikimų, investacijų, (V. Day Capital Gains) ir patarėjas kituose nekilnojamo turto reikaluose.

KINGSWAY NATIONAL REAL ESTATE LTD.
1614 Bloor St. W., Toronto, M6P 1A7 (Arti Toronto Lietuvių namų)
PERKANT – PARDUODANT NAMĄ VISADA JUMS SĄŽININGAI IR DRAUGIŠKAI PATARNAUS
STASYS JOKUBAITIS.
Telefonai **535-2331** arba **537-2869**

AMBER GLOBUS LTD.
SUPAŽINDINA JUS SU NAUJAIS PATARNAVIMAIS, PALAIKANT RYŠIUS SU LIETUVA ARBA KITOMIS BALTIJOS RESPUBLIKOMIS
– pristatome oro paštu siuntas per maždaug 3 savaites (drauda įskaičiuota)
– pristatome vertingą valiutą jūsų artimiesiems asmeniniu būdu
– parūpiname lėktuvų ar traukinių bilietus
– iškvietimus ir vizas
– bet kokių kelionių draudas (įskaitant ir Kanados lankytojams)

Kainos yra labai prieinamos ir jūsų pageidavimai bus prižiūrimi su dideliu atidumu bei paslaugumu. To jūs esate vertas!

Smulkesnių informacijų teikia:
AMBER GLOBUS LTD.,
2300 Bloor St. W., 2nd Floor, Toronto, Ontario M6S 1P2.
Tel. (416) 604-9750 arba (416) 604-9751.
FAX (416) 604-9748.

PARDUODAME ĮVAIRIŲ PLOČIŲ BATUS

Siamo dvynukės Tamulevičiūtės – Vilija (kairėje) ir Vitalija gimė kartu suaugusiais viršugalviais. Atskyrimo operacija buvo padaryta Maskvoje. Antra būtina operacija atlikta Dallas mieste JAV-se

SKAITYTOJAI PASISAKO

OPERACIJA PAVYKO

"The Dallas Morning News" 1991 m. birželio 10 d. laidos pirmame puslapyje išspausdino didelę spalvotą Vitalijos ir Vilijos Tamulevičiūčių nuotrauką su pranešimu apie pavykusią operaciją. Dr. Vytautas P. Vygantas, atsiuntęs šio laikraščio iškarpą, rašo: "Jaunam lietuviui neurochirurgui Česlovui Vaičiui, šiuo metu besilankančiam Šiaurės Amerikos žemyne, priklauso bene pagrindinis profesinis kreditas, kad šios mergytės turi progą normaliai vystytis ir siekti savo laimės šioj žemėj".

Kaip buvo anksčiau skelbta, trejų metų Siamo dvynukės V.V. Tamulevičiūtės 1989 m. liepos mėn. buvo operuotos Maskvoje ir atskirtos, bet buvo būtina antroji operacija, kuria rūpinosi dr. Č. Vaičys, talkinamas eilės geraširdžių tautiečių, ypač gyvenančių Dallas mieste. Pažymėtinos St. ir R. Žukų, R. ir Vidos (Stirbytės) Brown, D. ir V. Gylių šeimos. Ilgą laiką dvynukes ir jų motiną globojo V. ir M. Vygantų šeima. **Inf.**

SUJUDIMAS PANEVĖŽYJE

Š. Amerikos menonitai kažkodėl panūdo steigti aukštąją mokyklą-kolegiją Panevėžyje, kur būtų dėstomos kalbos, pritaikomasis menas ir kt. dalykai. Tos sektos veržimasis į Lietuvą sukėlė karštus ginčus. Vieni tuo projektu žavisi, kiti protestuoja. Panevėžio miesto savivaldybė yra pasiryžusi tai mokyklai skirti didžiausius patogumus. Švietimo ministerija vienaip kalba ir rašo, kitaip daro. Prieš projektą surinkta 10.000 parašų. Prieš jį pasisakė katalikų kunigai, hierarchija ir Panevėžio partijų bei judėjimų atstovai. Žodžiu sakant, jau tokio projekto pasiūlymas skaldo mūsų visuomenę. Mums prarasti katalikybę ir vienybę reiškia prarasti viską. Skaudu ir klaiku, kad toji karta, kuri dabar išrinkta į valdžią, yra bedieviško komunizmo produktas. Jiems tikėjimas – niekas, o dolerių trauka labai didelė. Gaila, kad katalikų institucijos neturi tokio veržlumo. Mat Panevėžio valdovai užsigeidė aukštosios mokyklos, o sektantai, iš kitur išprašyti, tuo naudojasi. **Panevėžietis**

Kanados įvykiai

(Atkelta iš 1-mo psl.)

MacDonald gali susilaukti didesnių riaušių, panašių į tas, kurios prasiveržia JAV miestuose. N. Skotijoje gimę negrai nori svaresnio balso, matydami sparčiai augančias iš kitur atvykusių savo rasės brolių teises Montrealyje ir ypač Toronte.

Britų Kolumbijos socialinio kredito partijos naujo vado rinkimus laimėjo premjerė R. Johnston, pakeitusi atsistatydinusį W. Vander Zalmą. Jo politinę karjerą nutraukė japonams su politinėmis paslaugomis parduotas šeimos "Fantastinis parkas" Vankuveryje, susietas su biblinėmis temomis. W. Vander Zalmas buvo apkaltintas valdinių privilegijų panaudojimu finansiniams savo reikalams.

Premjerė R. Johnston antrajame balsavime 941:881 santykiu įveikė pagrindinę savo varžovę Grace McCarthy. Jos dabar betgi laukia sparčiai artėjantys šios provincijos parlamento rinkimai, kuriuos ji gali atidėti tik iki š.m. gruodžio 5 d. Tad jiems ji tegali pasirinkti dar šią vasarą ar rudenį su spalio 22 d. data. Sprendimas nebus lengvas, nes premjerė R. Johnston dėl priverstinio W. Vander Zalmo atsistatydinimo dabar turi susiskaldžiusią Britų Kolumbijos socialinio kredito partiją. Rinkimų nekantraudamas laukia opozicinių NDP socialistų vadas Mike Harcourt, tikėdamasis lengvos pergalės. Daugelio nuomone, premjerė R. Johnston, turėjusi nežymias ministerijas, jam yra per silpna varžovė rinkiminiame parlamento vajuje.

Beveik ekonomine epidemija tapo arčiau sienos gyvenančius kanadiečius viliojančios apie 20% pigesnės visų gaminių ir net maisto kainos JAV krautuvėse. Ten labiausiai veržiasi Toronto bei kitų pietinės Ontario dalies vietovių gyventojai. Juos išjudino federacinių ir provincinių mokesčių labai iškeltos benzino, rūkalų, alkoholinių gėrimų kainos vietinėje rinkoje. Ontario gyventojus erzina faktas, kad tie kanadiški gaminiai ten žymiai pigesni nei pačioje Kanadoje. Seniau kanadiečius traukdavo anapus sienos pigiau įsigijami JAV pramonės gaminiai ir drabužiai. Dabar paaiškėjo, kad ten net ir maistas yra pigesnis už kanadišką, neturintį valdinių mokesčių.

Pasienio muitinės priklauso Kanados vyriausybei. Muitininkai iš JAV įvežamoms prekėms uždeda kontrolinį mokestį ir dabar įsigaliojusį federacinį GST prekių ir paslaugų 7% mokestį. Įsivežamas prekes bandantys nuslėpti asmenys muitinėse susilaukia finansinės baudos, kuri taip pat tenka Kanados iždui. Didžiausią nuostolį patiria daug savo klientų prarandančios Ontario krautuvės JAV pasienyje ir Ontario vyriausybė, netenkanti provincinio 8% prekybos mokesčio.

Šias problemas dabar bandė spręsti Toronte posėdžiavę pasienio miestelių burmistrai, krautuvininkų, Kanados ir Ontario vyriausybių atstovai. Buvo sutarta, kad muitinės, atskaitančios federacinį GST mokestį už įvežamas prekes, apie tai painformuos Ontario pareigūnus. Esą jie tada patys tokiam savo gyventojui galės pasiųsti raštą, reikalaujantį provincinio pajamų mokesčio. Liko tik nesutarta įvežamos prekės kaina, dėl kurios būtų verta pradėti tokią procedūrą. Neaišku taipgi, ką daryti ir su tokiais Ontario gyventojais, kurie raštu gautą provincinio mokesčio reikalavimą išmes į šiukšlių dėžę. Šios minties įgyvendinimas atidėtas sekantiems metams. Geriausias sprendimas būtų sumažinti prekių kainas pačioje Ontario provincijoje, kad nebūtų tokio didelio skirtumo su amerikietiškomis. **V. Kst.**

ŠYPSENOS

Kas ji?

— Kas ta ponia, su kuria mačiau tave baliuje?
— Tai mano antroji žmona!
— O kur dingo pirmoji?
— Palikau namuose.

Ne pagal svorį

Maža mergaitė klausia motiną:
— Kiek reikia mokėti už kilogramą gandro atneštojo broliuko?
Motina: — Dukrele, broliukai neparduodami kilogramais.
Dukrelė: — Tai kam juos sveria, kai jie atsiranda.

Ledo ritulio komanda, sudaryta iš įvairių vietovių Š. Amerikoje, išvykusi į IV PLS žaidynes Lietuvoje. Iš kairės pirmoje eilėje: A. Choromanskis, V. Dauginis, B. Stephenson, R. Drešeris, E. Bubulis, J. Pikūnas; antroje eilėje: A. Rimkus, K. Petrulis, Gytis Udrys Nuotr. A. Choromanskio

Century 21 OFFORD REALTY LTD.
Member Broker
1531 Mosley St., Site 311, Box 79, Wasaga Beach, Ont. L0L 2P0

Parduodant, perkant ar tik dėl informacijos apie namus, vasarnamius, ūkius, žemes Wasagos, Staynerio ir Collingwoodo apylinkėse kreipkitės į
Angelę Šalvaitytę, B.A.,
pirkimo ir pardavimo atstovę.
Ji mielai jums patarnaus.
Darbo tel. (705) 429-2121,
namų tel. (705) 429-6428.

AUDRA Travel CORPORATION
KELIONĖS Į LIETUVĄ
1991 metais!
Dar turime laisvų vietų, skridimams į Lietuvą:
rugsėjo 13 iki rugsėjo 29 arba spalio 6
spalio 11 iki spalio 27.
Galime parūpinti vizas ir viešbučius.
SAS SCANDINAVIAN AIRLINES SYSTEM
DENMARK NORWAY SWEDEN
Maloniai kviečiame naudotis mūsų paslaugomis:
* Užsakant keliones į Lietuvą ir kitas pasaulio šalis
* Gaunant vizas į Lietuvą
* Sudarant iškvietimus giminėms bei draugams iš Lietuvos viešnagei į Kanadą
* Išperkant bilietus giminėms iš Lietuvos į Kanadą
* Išperkant draudimus visais atvejais
* Užsakant pervežimą autobusu Montrealis-Torontas-Montrealis
* Perduodant vaistus ir pinigus giminėms bei draugams Lietuvoje
* Užsakant ekskursijas po Torontą ir jo apylinkes lietuvių kalba (nuo gegužės 19 d.)
* Siunčiant proginius sveikinimus į Lietuvą
Smulkesnė informacija teikiama visais šiais klausimais pirmadieniais-penktadieniais 9.30 v.r. – 5 v.p.p.
2100 Bloor St.W., Toronto, Ontario M6S 1M7, Canada
Tel. (416) 769-2500, FAX (416) 763-6279

"Dievas teikia mums meilę, kad mylėtume tą, kurį Jis mums duoda"
The Lougheed & Barnard
šeimos ir tarnautojai
"Žmonės, kurie atjaučia kitus"
Sudbury, Ontario

Toronto miestas
SVARBUS PRANEŠIMAS
Toronto mieste atmatos nebus išvežamos 1991 m. rugpjūčio 5, pirmadienį – SIMCOE DAY
Normalus pirmadienio atmatų išvežimas bus atliktas **rugpjūčio 8, ketvirtadienį.**
Laikykime Torontą švarų išnešdami atmatas atitinkamom dienom. Niekados nedėkite sudužusių stiklų ar kitokių aštrių daiktų į plastikinius maišus.
Nicholas Vardin, P. Eng.,
miesto inžinierius ir įgaliotinis,
viešųjų darbų ir aplinkos skyriaus

SOLICITOR GENERAL OF CANADA
Freelance Translators
The Multilingual Services Section requires the services of translators in many languages. If you are a Canadian citizen or Landed Immigrant and have translation skills and experience (oral or written), please write for an application form to:
MSS - Personnel Services
Box 7009, Adelaide St., P.O., Toronto, Ontario M5C 2K7.

Advokatas
ALGIS S. PACEVIČIUS, *B.Sc., LL.B.*
2 Jane St., Suite 500
Bloor ir Jane gatvių kampas
Toronto, Ontario M6S 4W3
Telefonai:
įstaigos (416) **762-7393**
namų **233-0303**

Advokatas
VICTOR E. RUDINSKAS,
B. Eng., M. Eng., B.C.L., LL.B., M.B.A.
15 John St., Suite 2
Weston, Ontario M9N 1J2
(arti Lawrence ir Weston Rd.)
Tel. 240-0594
(24 valandas)
FAX 248-5922

Advokatas
PETRAS K. ŠIMONĖLIS *B.A. M.L.S. LL.B.*
perėmė a.a.advokato **Algio Puterio**
bylas ir testamentus
3425 Dundas St. W., Suite 200
prie Windermere Ave.
Toronto, Ontario M6S 2S4
Telefonas
įstaigos (416) **763-3362**

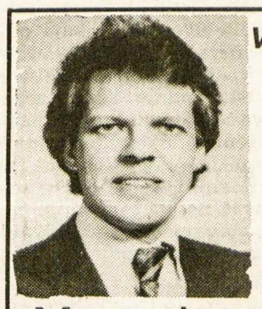

Vaidotas Jonynas, *M.B.A., C.F.A.*
Telefonai – (416) 864-2734
1-800-387-1883 (toll free)
- **Turi daugiau kaip 13 metų patyrimą investacijų srityje**
- **Asmeniškai pataria apie "T-Bills", "Canada Savings Bonds", RRSPs, "Mutual funds", auksą ir sidabrą**
- **Sąžiningai patarnauja lietuviškai arba angliškai**

Moss, Lawson & Co. Limited
1 Toronto Street, Toronto, Ont. M5C 2W3

RE/MAX west realty inc., realtor an independent member broker
Juozas (Joseph) Norkus
namų pirkimo ir pardavimo atstovas
patarnauja lietuvių kalba
Nemokamas namų įvertinimas
Lietuvių pensininkų namuose "Vilnius" I-me aukšte.

1700 bloor street west toronto, ontario M6P 4C3
769-1616

Century 21
DRESHER Ltd.
Real Estate
Member Broker
FAX 233-0285 **Tel. 233-3334**
3830B Bloor St. W., Islington, Ont. M9B 1K8
Patarnavimai visose pirkimo ir pardavimo srityse.
Kreipkitės į Valterį Drešerį. *Kiekviena įstaiga tvarkosi atskirai.*
Didžiausia pirkimo ir pardavimo organizacija pasaulyje.

DRESHER INSURANCE BROKERS
Fax 233-0285 - Tel. 231-2661
3830B Bloor Street West, Islington, Ontario M9B 1K8
Lietuvių kalba patarnauja – V. DREŠERIS ir
RIMA (Petkutė) DREŠERIENĖ
Darbo valandos: 9 v.r. – 7 v.v., šeštadieniais – 9 v.r. – 5 v.p.p. .
Narys "Better Bussiness" biuro

ENCHANTE INC. IMPORTERS EXPORTERS
110/220 V • MULTI-SYSTEM • T/V • VIDEO • AUDIO • APPLIANCES • CRYSTAL & CHINA
TEL: (416) 769-0631
FAX: (416) 769-0586
2938 Dundas Street West, Toronto, Ontario, Canada M6P 1Y8

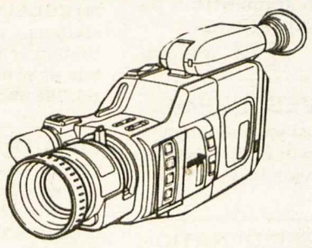

PANASONIC & HITACHI
Video kameros

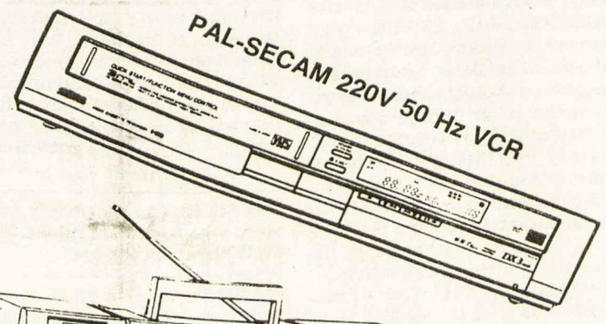

PAL-SECAM 220V 50 Hz VCR

220V – 50 Hz

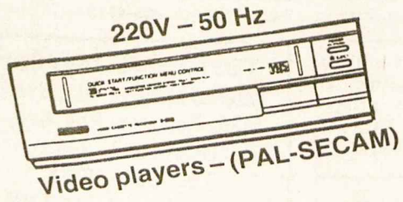

Video players – (PAL-SECAM)

VHS PAL SECAM

Mes taip pat pakeičiame video juostas iš PAL į NTSC ir iš NTSC į PAL Speciali kaina 3v. tik $30.

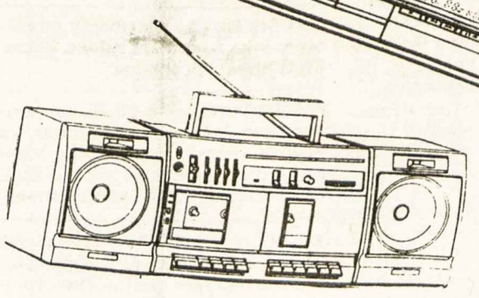

Radijo su kasetėmis

Video kasetės (PAL-SECAM) E120 $2.60

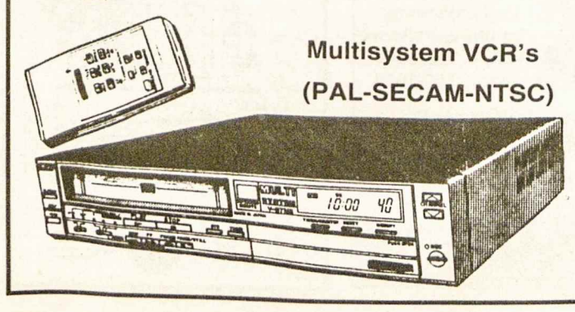

Multisystem VCR's (PAL-SECAM-NTSC)

Taisome ir turime naujų dalių Vilniuje, Lietuvoje

Audio kasetės 90 minučių tik $0.75

Atidaryta
Pirmad. ir antrad. 10 v.r. iki 6 v.v.
Trečiad, ketvirtad., penktad. 10 v.r. iki 8 v.v.
Šeštadienį 10 v.r. iki 4 v.p.p.

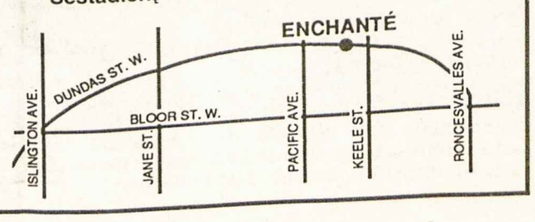

Patarnavimas – greitas ir tikslus!
V. Dauginis – telefonai (416) 533-1121, (416) 822-8480
Lilija Pacevičienė – telefonai (416) 533-1121, (519) 853-3652
* GAISRO * AUTOMOBILIŲ * ATSAKOMYBĖS *
* GYVYBĖS * KOMERCINĖ*
DRAUDA — INSURANCE
Walter V. Dauginis Insurance Broker Limited,
1613 Bloor St. West, Toronto, Ont., M6P 1A6
(416) 533-1121 FAX 533-1122

TORONTO ONT.

Anapilio žinios

— Kanados lietuvių muziejaus-archyvo Anapilyje lankymo valandos sekmadieniais: nuo 10.30 v.r. iki 8 v.v. ir pirmadieniais — nuo 12 v.r. iki 10 v.v. Turima naujų eksponatų bei naujai atvežtos spaudos iš Lietuvos. Ruošiama parodėlė apie Darių ir Girėną. Kviečiami visi turintieji tinkamų eksponatų su jais parodoje dalyvauti.

— Ruošiama vaizdajuostė apie darbo sutartis, pagal kurias lietuviai imigravo Kanadon. Turintieji šia tema nuotraukų ar dokumentų bei visi, kurie gali angliškai papasakoti to laikotarpio savo atsiminimus, prašomi susisiekti su dr. Rasa Mažeikaite.

— Anapilio knygyne galima įsigyti Šv. Rašto Naujojo Testamento įkalbėtų kasečių (viso 16). Tai didelis turtas dėl senatvės nebegalintiems skaityti lietuviams. Taipgi yra gauta V. Šalčiūno parašyta kelionių įspūdžių knyga "Šalis, kurioje gyvename".

— Mišios rugpjūčio 4, sekmadienį, 9.30 v.r. už a.a. Vaclovą Morkūną, 11 v.r. už parapiją; Wasagoje 10 v.r. už a.a. Kazimierą Šileiką, 11 v.r. už a.a. Albiną Kirstuką.

Lietuvių namų žinios

— Sekmadienio popietėje dalyvavo 220 asmenų. Svečių knygoje pasirašė: R. ir J. Butkevičiai, A. Dalšėda, A. Skupienė iš Vilniaus, L. Mackevičius iš Kauno, A. ir V. Murzai iš Šiaulių, dr. B. Šlenytė iš Panevėžio, A. Gvildys iš Kretingos, I. ir V. Pušinskai iš Akmenės, A. Nikschat iš Bremen, Vokietijos, K. Astravas iš Sana'a, Yemeno, A. Rekus iš Punsko, Lenkijos, R. Poul iš Parksville, B.C., A. Šimkus iš Port Alberni, B. C., R. Lukošaitis iš McKellar, Ont. ir H. ir S. Butkevičiai iš Oshawos, Ont.

— Vienos savaitės poilsio stovykla Tėvų pranciškonų stovyklavietėje prie ežero atidaroma rugpjūčio 10 d., 12 val. Maistas vietoje. Informacija ir registracija — pas V. Drešerį tel. 233-3334, E. Bartminą tel. 249-0490 ir A. Sukauską tel. 244-2790.

— Vyrų būrelio valdyba susirenka trečiadienį, liepos 31, 7.30 v.v., V. Drešerio įstaigoje.

— LN vedėjo pareigas eina J. V. Šimkus, pakeisdamas T. Stanulį iki rugpjūčio 2 d.

— LN narys R. Drešeris iškovojo 3-čią vietą vyrų, o jo žmona Rima 2-rą vietą moterų karate varžybose, Pasaulio lietuvių sporto žaidynėse Lietuvoje.

Aukos slaugos namams

$1,000 — K. Daunys, A. M. Danieliai; **$900** — Irena Punkrienė savo vyro a.a. Edvardo Punkrio atminimui; **$500** — L. V. Sendžikai; **$300** — V. Kuraitis, Oshawa; **$250** — H. Radėnas, A. Petryla, V. Paulionis; **$200** — J. Linkūnaitis; **$100** — N. Preibienė, O. Tačilauskas. Iš viso fonde yra $584,072. Aukos priimamos Toronto ir Hamiltono kredito kooperatyvuose. Galima tiesiogiai siųsti šiuo adresu: Labdaros fondas, Lietuvių slaugos namai, 1573 Bloor St. W., Toronto, Ont. M6P 1A6.

Lietuvos "Caritas" sambūriui aukojo: $100 — J. J. Valiuliai (a.a. Petrutės Kondrotienės atminimui).

KLB lietuvių muziejaus-archyvo statybos vajui aukojo: $500 — V. E. Krikščiūnai.

Kanados lietuvių muziejaus-archyvo valdyba už muziejaus-archyvo išlaikymui skirtą paramą nuoširdžiai dėkoja: Kanados lietuvių fondui, Prisikėlimo parapijos kredito kooperatyvui, "Talkos", "Lito" ir "Paramos" kredito kooperatyvams, G. Breichmanienei, B. Griniui, E. Girėnienei, A. ir L. Baltučiams, Montrealio rėmėjų būreliui, Delhi-Tillsonburg rėmėjų būreliui ir Toronto rėmėjų būreliui. Ačiū visiems, kurie padedate išsaugoti mūsų kultūrinį palikimą! **Valdyba**

"Tėviškės žiburių" redakciją pasiekė siunta iš Klaipėdos savaitraščio "Darbininkų balsas". Leidėjas — Klaipėdos darbininkų sąjungos taryba, leidžia — "Darbininkų balso" redakcija (taip pažymėta metrikoje). Redaktorius — Jonas Sinkevičius. Laikraščio linkmė — kovingai antikomunistinė, kaip ir Laisvės lygos. Redaktorius 16 nr. praneša apie sankirtį su leidėju KDS ir pabrėžia savo ryžtą nepasiduoti kenkėjams. Laikraštis eisiąs ir toliau, tik galbūt kitu pavadinimu. Sankirtį sprėsianti KDS koordinacinė taryba.

Prisikėlimo parapijos žinios

— Šis penktadienis — mėnesio pirmasis. Šv. valanda ir Mišios 7 v.v. Ligoniai ir seneliai lankomi namuose ir prieglaudose iš anksto susitarus. Pirmą mėnesio šeštadienį Gyvojo rožinio draugijos nariai renkasi Rožinio kalbėjimui 10.30 v.r., o Mišios 11 v.r. "Vilniaus" namuose Mišios pensininkams — 5 v.p.p.

— Trečiojo ordino mūsų parapijos kongregacijos Mišios — šį ketvirtadienį 10 v.r. šventovėje.

— Ruošiasi tuoktis Ričardas Punkris su Elona Murzaite.

— Susituokė Rasa B. Abromaitytė ir Lawrence Hout.

— Pakrikštyti: Alicia-Kastė, Zuzanos (Daugėlaitės) ir David Gordon Brake dukrelė; Aleksandra-Sofia, Vidos (Styraitės) ir Drew McCredie dukrelė.

— Liepos 26 d. palaidotas a.a. Jonas Sukauskas, 74 m.

— Maldininkų į Midlandą kelionė, kurią organizuoja KLK centras, vyks ateinantį sekmadienį. Mišios 3 v.p.p., Kryžiaus keliai tuoj po Mišių. Norintys vykti autobusu registruojasi parapijos raštinėje. Autobusas išvyks 12 v.r., grįš apie 7 v.v. Kelionės kaina — $15.

— Mišios rugpjūčio 4, sekmadienį, 8.30 v.r. — už Kartavičių šeimos mirusius, 9.20 v.r. — už a.a. Stasį Černiauską, 10.15 v.r. — už a.a. Barborą ir Julių Štendelius, už a.a. Magdaleną Seliokienę, 11.30 v.r. prašant Lietuvai laisvės.

"TĖVIŠKĖS ŽIBURIAI" atostogauja pirmąsias dvi rugpjūčio savaites. Prieš atostogas paskutinis numeris išeis liepos 30 d., o poatostoginis numeris — rugpjūčio 20 d. Atostogų metu neveiks redakcija ir spaustuvė. Administracija dirbs visas dienas nuo 10.30 v.r. iki 1 v.p.p., išskyrus šventes ir savaitgalius. Redakcija, administracija ir spaustuvė po atostogų pradės dirbti rugpjūčio 14 d.

Pasaulio lietuvių sporto žaidynėse Lietuvoje dalyvauja nemažas būrys sportininkų iš Kanados, ypač Toronto. Į Lietuvą atvyko 94 asmenys, kurių tarpe yra buvę čempionai — dr. A. Saunoris (teniso), V. Ignaitis (dailiojo čiuožimo). Per Vilniaus radiją užsieniui kalbėjo išvykos vadovas R. Sonda ir pirmųjų pasaulio lietuvių sporto žaidynių organizatorius Toronte Pr. Berneckas.

Vilniaus politinių kalinių ir tremtinių organizacijos koordinatorius S. Žukauskas atsiuntė oficialų laišką Rūtai Girdauskaitei, KLB humanitarinės pagalbos komiteto pirmininkei, dėkodamas už atsiųstus vaistus, kurie pagal receptus išduodami organizacijos nariams nemokamai.

Kompiuterių siunta Lietuvos mokykloms. North York'o švietimo tarybos paaukoti kompiuteriai teberuošiami persiuntimui į Lietuvą. Su šia siunta susijusios išlaidos bus nemažos, nes kompiuteriai gauti be tinkamo įpakavimo. Jų iš viso yra per 300. Reikalinga juos perpakuoti taip, kad kelionėje iš Toronto į Vilnių nesudužtų. KLB humanitarinės pagalbos komitetas ieško tautiečių, kurie galėtų prisidėti prie siuntos išlaidų padengimo, paaukodami po $40 už vieno kompiuterio komplekto įpakavimą ir persiuntimą. Galintys šį projektą finansiškai paremti prašomi rašyti čekius KLB/kompiuteriams. Aukas siųsti KLB raštinės adresu: 1011 College St., Toronto, M6H 1A8. Bus išduodami kvitai atleidimui nuo pajamų mokesčių. **R.G.**

Paulius R. Klimas, atlikęs laisvės žygį per Baltijos valstybes, atsiuntė laišką "TŽ" redakcijai, pranešdamas apie rengiamą straipsnį, kuriame papasakos savo įspūdžius. Apie jo laisvės žygį yra paruošta kasetė su kompozitorės Bonnie Abrams sukurta daina "About beeing free". Įrekorduotas ir pokalbis su P. Klimu apie Baltijos valstybių nepriklausomybę. Žygio metu minėtoji daina buvo transliuojama per Baltijos kraštų radijo stotis. Norintieji įsigyti laisvės žygio juostelę prašomi rašyti: Paulius R. Klimas, 533 Winton Rd. South, Rochester, NY 14618, USA. Tel. (716) 271-8896. Auka – $5. Pelnas skiriamas leidiniui apie minėtąjį laisvės žygį.

Toronto Maironio mokyklos devinto ir dešimto skyriaus abiturientai. Pirmoje eilėje: Vaiva Underytė, Alenutė Skrinskaitė, Indrė Sakutė, Ramūnė Gaižutytė, Lina Paulionytė, Lydija Pranaitytė, Indrė Viskontaitė, auklėtoja – Laima Underienė. Antroje eilėje: Kristina Baliūnaitė, Linas Narušis, Vytas Mockus, Dalia Cirušytė, Aras Baziliauskas, Linas Underys, Judita Ambrozaitytė
Nuotr. R. Pranaičio

1991 metų Toronto Lietuvių namų

POILSIO STOVYKLA

rengiama Tėvų pranciškonų vasarvietėje "Kretinga" Wasagoje.

Atidaroma – rugpjūčio 10, šeštadienį, 12 v.r. Uždaroma – rugpjūčio 18, sekmadienį.

Stovyklos užbaigimo GEGUŽINĖ su įdomia programa įvyks **rugpjūčio 17, šeštadienį, 7 valandą vakaro.**

Stovyklos kaina – $100 vienai šeimai savaitei; $60 – vienam asmeniui, $15 dienai vienam asmeniui ir $20 šeimai vienai dienai.

Informacija ir registracija – V. Drešeris tel. **1-416-233-3334** arba tel. **233-3336**, E. Sukauskas tel. **1-416-244-2790**, E. Bartminas tel. **1-416-249-0490.**

Rengia – Toronto Lietuvių namų vyrų būrelis

BUS SAUGU IR PATOGU

PRANEŠAME savo kooperatyvo nariams, kad jau gautos formos, kurias užpildžius galima visas gaunamas **pensijas** ir **vaikų priedus** iš federacinės Kanados valdžios tiesiogiai pervesti į jūsų sąskaitas kooperatyve. Tai bus didelis patogumas, kuriuo siūlome pasinaudoti visiems nariams, nes:

- *Nereikės bijoti, kad čekis dings kur nors pašte, bus pavogtas arba pamestas;*
- *Nereikės kiekvieną kartą čekį gavus eiti ar važiuoti į banką jį deponuoti;*
- *Kiekvieną mėnesį tą pačią dieną iš valdžios gautas pensijos čekis bus įrašytas į kiekvieno pasirinktą asmeninę sąskaitą.*

KVIEČIAME užeiti į kooperatyvo raštinę ir užpildyti valdžios atsiųstas formas. Maždaug už 2 mėnesių jūsų pensijų čekiai bus jau deponuojami tiesiogiai į jūsų sąskaitą.

Prisikėlimo parapijos kredito kooperatyvas

A.a. Vlado Eižino atminimui Pranas Čečys "Tėviškės žiburiams" aukojo $20.

A.a. Jadvygos Gabrėnienės atminimui Albina Šetikienė "Tėviškės žiburiams" aukojo $20.

A.a. Jadvygos Gabrėnienės atminimui, užjausdamos vyrą Praną, Zita Griškonytė ir Liucija Griškonienė "Tėviškės žiburiams" aukojo $20.

A.a. Antano Žemaičio, mylimo dėdės, atminimui Kostas Sinonis iš Vilniaus "Tėviškės žiburiams" aukojo $50.

Vyriausias Lietuvos enciklopedijų leidyklos Vilniuje redaktorius Mykolas Mikalajūnas, aplankęs visą eilę lietuvių telkinių Kanadoje, išvyko į JAV-bes. Jis telkia medžiagą naujai rengiamai enciklopedijai apie Lietuvą XX š., apimant ir išeiviją. Tam reikalui jis prašo ir finansinės paramos. Žiūr. jo kreipimąsi šiame "TŽ" nr.

Nesja Fleišmanaitė iš Izraelio, besisvečiuojanti Toronte pas Viktorą ir Vandą Petrauskus, lankėsi "Tėviškės žiburiuose" ir prašė paskelbti, kad Viktoro Petrausko tėvai padėjo nuo nacių išsigelbėti jos tėvams Merei ir Icikui Fleišmanams, pabėgusiems iš Šiaulių geto. Pastarieji visą gyvenimą prisiminė Petrauskų šeimą kaip savo išgelbėtojus. Nesja Fleišmanaitė su dideliu susijaudinimu pergyvenusi susitikimą su Viktoru Petrausku, kuris ir jo tėvai tokiais žiauriais laikais išliko tikrais žmonėmis.

Lituanistikos tyrimo ir studijų centro žiniomis, "Association for the Advancement of Baltic Studies" (akademinė grupė baltiečių problemoms tyrinėti) 1992 m. birželio 10-13 d.d. konferencijon Toronte yra numačiusi iš Vilniaus pakviesti etnografinę parodą "Lietuvos prisiminimai". Konferencija sutrauks daug mokslininkų iš įvairių šalių. Parodą galės pamatyti ne tik konferencijos dalyviai, bet ir tūkstančiai Toronto universiteto studentų, profesorių ir lankytojų numatytame kelių savaičių laikotarpyje. Tam reikalui Kanados lietuvių tarpe tikimasi surasti finansinės paramos. (arza)

Aldona Čėplaitė iš Suvalkų trikampio, studijuojanti žurnalistiką Vilniaus universitete, atostogauja Toronte pas savo motiną. Prieš grįždama į Vilnių tęsti studijų, ji aplankė Anapilį, Lietuvos kankinių šventovę, "Tėviškės žiburius", kapines ir pasirinko medžiagos reportažui, skirtam "Aušros" mėnraščiui, kuris yra leidžiamas Punske.

Ontario kultūros ir ryšių ministeris Rosario Marchese paskelbė sąrašą 17 asmenų, sudarančių patariamąjį komitetą, kurio darbas pateikti rekomendacijas, ruošiant naująjį palikimo įstatymą. **Inf.**

PADĖKA

Nuoširdžiai dėkoju tetai Danutei Žemaitienei, Audronei ir Sauliui už nuostabias dienas, prabėgusias įspūdingoje Kanadoje.

Didelis ačiū – K. Mikšiui, A. ir A. Mikalauskams, A. Mačiulaitienei, G. Agurkienei, S. ir M. Aleksoms, J. ir E. Bajoraičiams, V. Blauždžiui, A. ir D. Jankūnams, L. ir E. Klevams, P. ir F. Krivinskams, A. Mingėlai, P. Navickui, B. ir R. Pakalniškiams ir P. Vitienei už dovanas ir šaunų išleistuvių vakarą.

Jūsų nuoširdūs žodžiai ir linkėjimai ilgai neišblės mano atmintyje. **Kostas Sinonis,**
Vilnius

DVI SESERYS ieško dviejų miegamųjų buto High Park rajone. Skambinti Rimai tel. 604-1402.

HAMILTONE prie McMaster universiteto išnuomojamas butas su atskira virtuve ir prausykla. Patogus butas – studentui ar studentei. Skambinti tel. 529-1204 Hamiltone.

ĮMOKĖJUS PINIGUS į paslaugos "Rūta" sąskaitą, jūs galite aprūpinti Lietuvoje savo giminaičius, draugus, senelių ir vaikų namus šviežia skerdiena – 70 kg ($130), rūkytos mėsos gaminiais – 20 kg ($150), sauso maisto rinkiniu – $150, šventinis rinkinys – $150. Visi užsakymai pristatomi į namus. Teirautis tel. 1-(416)-536-4742 Toronte.

EUROPEAN CATERING

Gaminamas maistas visom progom, parūpinama salė, muzika, gėlės, sutvarkomi gėrimų (baro) reikalai. Skambinti bet kuriuo laiku: Antanas Gataveckas tel. (416) 234-0243 Toronte.

Dabartiniame Lietuvos parlamente dirba keletas Kanados lietuvių jaunosios kartos asmenų daugiausia kaip vertėjai. Viena jų — Mirga Šaltmiraitė, torontietė. Ten ji dirba nuo 1990 m., palaikydama ryšius su savo tėvais Toronte. Ji apsisprendė pasilikti Lietuvoje ir ištekėti už pianisto Jono Dvariono, 24 m. amžiaus. Sutuoktuvės — š. m. spalio mėnesį. Liepos 3 d. Vilniuje ten viešinti Elena Verikaitienė, irgi torontietė, surengė jaunamartei mergvakarį "Vilniaus" restorane. Šią žinią paskelbė "Gimtasis kraštas" 1991 m. 28 nr., tarp kitko pridėdamas pastabą: "Kad daugiau lietuvaičių taip mylėtų tėvynę Lietuvą. Kad nesusigalvotų žmonės už valiutą pardavinėti nuotakas užsieniečiams."

Paremkite "Tėviškės žiburius" auka, rėmėjo ar garbės prenumerata, testamentiniu palikimu. Iš anksto dėkingi –
"TŽ" leidėjai

GĖLĖS VESTUVĖMS

Meniškai paruošiamos gėlių puokštės visam vestuvių pulkui. Kreiptis į Valę Siminkevičienę tel. 595-9761 Toronte.

"LEDAS" REFRIGERATION

Taisau – visų rūšių šaldytuvus; automobilių vėsinimo sistemas; skalbimo bei džiovinimo mašinas. Darbas garantuotas, prieinama kaina.
RAIMONDAS JARECKAS
tel. (416) 536-8390 Toronte.

CATERING

Maistas gaminamas visom progom – vestuvėm, krikštynom, laidotuvėm, parengimam. Skambinkite Vidai Šiaučiulienei tel. (416) 626-5184.

PARDUODU 3 automobilius. 1981 m. "Lincoln Continental" Mark 6. Kaina – $3,000 JAV. Gerai išlaikytas, odinės sėdynės, automatinė transmisija. 1982 m. "Plymouth Horizont". Kaina – $250 kan. Neturi baterijos. Nenukentėjęs eismo nelaimėje. Mažai kainuotų gauti pažymėjimą (certification). 1981 m. "Subaru". Taip pat nenukentėjęs eismo nelaimėje, bet reikalingas pataisymo. Kaina – $150 kan. Skambinti Antanui tel. 767-6354. "TŽ" 30 nr. buvo klaidingas telefonas.

MONTREALQUE

Mykolas Mikalajūnas, vyriausiasis Lietuvos enciklopedijų redaktorius ir leidyklos direktorius, liepos 17 d. lydimas Petro Reginos, lankėsi "Nepriklausomoje Lietuvoje" ir supažindino su problemomis, kurios iškyla, beruošiant išleisti enciklopediją apie Lietuvą XX š. ("Nauju žvilgsniu"). Šis stambus tomas apims Nepriklausomos Lietuvos laikotarpį, okupaciją, tremtį, rezistenciją ir išeiviją. Svečias prašė sudaryti išeivijos organizacijų ir lietuvių veikloje pasižymėjusių asmenų vardyną. Taip pat reikia patikslinti žinias apie bostoniškėje "Lietuvių enciklopedijoje" aprašytus asmenis bei įstaigas ir pateikti žinių apie tuos, kurie dar nebuvo įtraukti. Birutė Nagienė sutiko tokias žinias apie Montrealio lietuvius surinkti. Lietuvos enciklopedijų leidykla visuose Kanados lietuvių kredito kooperatyvuose atidaro sąskaitas. Įgaliotiniu Šiaurės Amerikoje pakviestas P. Regina, R.R. nr.2, Gananoque, Ont. K7G 2V4.

AV parapijos choras, grįždamas po koncertų Lietuvoje, parsivežė specialią žvakidę, kurią padovanojo šv. Cecilijos draugija. Choras šią žvakidę pastatė AV šventovėje prie altoriaus. Bus labai gražus prisiminimas.

Kun. Gediminas Kijauskas, SJ, Klivlando Dievo Motinos nuolatinės pagalbos parapijos klebonas, lankėsi Montrealyje. Liepos 21 d. AV šventovėje atnašavo Mišias bei pasakė pamokslus. Po to susitiko su senais pažįstamais. Kun. G. Kijauskas, SJ, prieš 25 metus šioje parapijoje vikaravo.

Į "Neringos" stovyklą liepos 14 d. buvo nuvežti keturi montrealiečiai: Jūra Landry, Juozas Piečaitis, Kristina Ramsay ir Ina Rudinskaitė. Tą pačią dieną parvežti jau baigę stovyklauti Jonathan Leckman ir Tomas Rudinskas.

Skautų-čių stovykla "Baltijoje" prasideda rugpjūčio 3 d. ir baigiasi rugpjūčio 10 d. Į stovyklą priimami ir ne skautai. Rugpjūčio 4 d., 1 v.p.p. bus pamaldos. Stovyklos reikalais kreiptis į Gintarą Nagį, tel. 683-6147.

Gegužinė, rengta LK Mindaugo šaulių kuopos, įvyko liepos 21 d. S. G. Rimeikių vasarvietėje. Ta proga Šv. Kazimiero parapijos klebonas kun. Stasys Šileika ten atnašavo Mišias.

Patikslinimas. Nr. 28 pranešime apie kantatą išspausdinta "Kryžių ir Rūpintojėlių žemė". Turi būti "Kryžių ir Rūpintojėlių Lietuva". **B.S.**

ADAMONIS INSURANCE AGENCY INC.
Namai – Automobiliai – Prekyba – Atsakomybė
3907A Rosemont Blvd., Montreal, Que. H1X 1L7
Tel.: 722-3545 **Res.: 256-5355**
JOANA ADAMONYTĖ, A.I.B. *DONNA SVRAKA, A.I.B.*
PETRAS ADAMONIS, C.I.B.
Greitas ir tikslus patarnavimas. Pasiteiravimas neįpareigoja apsidrausti.

LITAS MONTREALIO LIETUVIŲ KREDITO UNIJA
1475 DeSeve St., Montreal, Que. H4E 2A8
Tel. 766-5827; 766-5830
Skyrius: 3907A Rosemont Boulevard
VISI BANKINIAI PATARNAVIMAI
AKTYVAS – virš $29,000,000 REZERVAS – virš milijono.
MOKA UŽ:

Certifikatus	8½%	Taupymo – special.	5½%
Term. indėlius:		Taupymo – su gyv. dr.	5 %
1 metų	7½%	Taupymo – kasdienines	5 %
180 d. - 364 d.	7¼%	Einamos sąsk.	3½%
120 d. - 179 d.	7 %	RRIF – RRSP – term.	8¾%
60 d. - 119 d.	7 %	RRIF – RRSP – taup.	5½%
30 d. - 59 d.	7 %		

IMA UŽ:
Nekiln. turto nuo 10 %, asmenines – nuo 11 %
Informacija apie naujausias palūkanas "Lite"
KASOS VALANDOS:

	1475 DeSeve	3907A Rosemont
Pirmadieniais	9.00- 3.00	10- 2
Antr., treč.	9.00- 3.00	———
Ketvirtadieniais	12.00- 8.00	3.00- 7.00
Penktadieniais	10.00- 6.00	2.00- 6.00

BALTIC CONSTRUCTION
Namų įrengimai ir pataisymai:
*** medžių pjovimas * tvoros * dažymas * stogai * priestatai * plaukos (decks) * įvairūs cemento darbai (masonary) * "drywall" * "security" sistema**
Įkainojimas nemokamas. Pensininkams nuolaida.
***15 metų patirtis. Skambinti Paulius Stanevičius* tel. (705) 428-6502, 444-0116 Wasaga Beach ir Toronto apylinkėse**

JAUNA MOTERIS IŠ LIETUVOS ieško darbo. Galėtų prižiūrėti vaikus, senelius, tvarkyti kambarius. Skambinti 8-9 v.r., po 10 v.v. tel. 604-8368.

MIKOLAINIS VALTERIS atlieka staliaus, plytelių dėjimo, vonių, tualetų ir prausyklų įrengimo darbus už prieinamą kainą. Skambinti tel. 769-5024 Toronte.

LIETUVIŲ PENSININKŲ namams "Rambynas" Hamiltone reikalingas prižiūrėtojas (superintendent). Pageidaujama lietuvių pora kalbanti angliškai. Teirautis darbo valandomis tel. 416-526-8221.

PARDUODAMAS grynas bičių medus. Kreiptis pas bitininką J. Norkų (didesnius kiekius pristatau į namus) tel. 389-8179. Taip pat galima gauti Anapilio knygyne.

FUTURE.I
REAL ESTATE LTD. REALTOR

Nijolė Bates
Namų pirkimo bei pardavimo bendrovės atstovė verslo 769-3300 namų 769-1835

- ***Patarnauja lietuvių kalba.***
- ***Nemokamas namų įvertinimas***

130 Kennedy Avenue,
Toronto, Ontario M6S 2X9
Pirkite namus geresnei savo ateičiai

DVI MOTERYS ieško darbo. Gali prižiūrėti vaikus ar vyresnius asmenis. Skambinti tel. 767-7159 Toronte.

DVI SESERYS ieško buto. Gali padėti namų ruošoje. Skambinti tel. 767-7159 Toronte.

ATVYKUSI STUDENTĖ iš Lietuvos ieško darbo. Skambinti tel. 1-416-936-2153.

PARDUODAMI TAUTINIAI drabužiai 12-14 dydžio. Skambinti tel. 533-8008 Toronte.

JAUNA MOTERIS iš Lietuvos ieško darbo. Skambinti tel. 890-6858 nuo 9 v.v. arba tel. 239-4113.

Turner & Porter laidotuvių namai
436 Roncesvalles Ave,
Toronto 3, Ont.
Tel. 533 - 7954

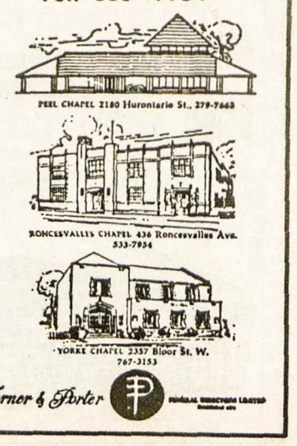

Dantų gydytoja
Gintarė Sungailienė, *D.D.S.*
39 Dundas Street East, Suite 201, Mississauga, Ontario L5A 1V9
Telefonas: 276-8863